

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİ VE PLANLAMASI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ
VE YARATICILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
(Lefkoşa Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Zuhal ALTINTAŞ

Lefkoşa-2003

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİ VE PLANLAMASI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ
VE YARATICILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
(Lefkoşa Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Zuhal ALTINTAŞ

Tez Danışmanı
Doç.Dr.Halil AYTEKİN

Lefkoşa-2003

EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

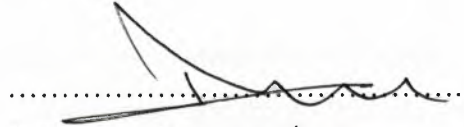
Zuhal ALTINTAŞ tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri ve Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi (Iefkoşa Örneği)” adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Başkan

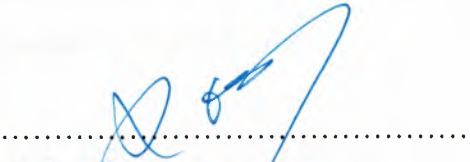
Prof.Dr. Levent KÖKER

Üye

Doç.Dr.Halil AYTEKİN(Danışman)

Üye

Yrd.Doç.Dr.Aydın ANKAY

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

/.../././2003

Ahmet PEHLİVAN

Ens. MÜD.Yrd.

ÖNSÖZ

Yaratıcılık,doğuştan varolan yeteneklerden biridir.Yaratıcılığın gelişmesi ve artarak ilerleyebilmesi için uygun ortamın,çevre koşullarının sağlanmasına ve bu ortamda uzman bir kişinin rehberliğine ve yönlendirmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Çocukların özgüvenli,kendilerini gerçekleştirebilen bağımsız kişilikler kazanmaları için yaratıcılık yönünden desteklenmeleri gerekmektedir.Çocukların çevresine ve topluma karşı sorumluluk duyan,üretken olabilen,dengeli,çoşkulu,akıllı ve duyarlı kişiler olmaları için eğitimde yaratıcılığa ağırlık verilmesi önemli olmaktadır.Yaratıcı eğitimin geliştirilmesinde yetişkinlere düşen görev,çocuklarla kurdukları ilişkiler ve iletişim yoluyla onların yaratıcılıklarını biçimlendirmelerinde önemli ve etkili olduklarının farkında olmalarıdır.

Çok yönlü gelişimin ve öğrenmenin hızlı olduğu, pek çok davranış özelliği ve kişiliğin kazanıldığı bu dönemde çocuklara daha iyi bir gelecek hazırlamada bilinçli bir ortamda eğitilmelerinin önemi ortaya çıkmaktadır.Öğretmenin çocuklarda yaratıcı düşünmeyi desteklemesi,kendisinin de yaratıcı düşünen,esnek ve yeniliğe açık bir birey olmasına bağlı olarak gelişmektedir.

Çocuğun hayal gücünü geliştirmek,ilgi alanının,yaratıcı gücünün ortaya çıkarılmasını sağlamak,onun ileride özgür, bağımsız ve girişken bir kişiliğe sahip olmasını sağlamaya katkıda bulunmak okulöncesi eğitimin temel görevidir.Bu nedenle okulöncesi öğretmenlerinin sağlam bir alan ve meslek bilgisine,güçlü kişisel özelliklere sahip olmaları gerekmektedir denilebilir.Bu araştırmada da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı okulöncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin Kişisel Özellikleri ve yaratıcılık düzeyleri araştırılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında pek çok kişinin emeği ve desteği oldu.Öncelikle çalışmalarım boyunca bana rehberlik eden değerli hocam,Doç.Dr. Sayın Halil Aytekin'e,İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi,Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalı'nda görevli Yrd.Doç.Dr. Sayın Zekeriya Nartgün'e ,çalışmamın son şeklini almasında yardımcı olan İzzet Baysal Üniversitesi Öğretim Görevlisi Sayın Murat Acet'e emekleri ve yardımları için teşekkür ederim.

Ayrıca her zaman beni yüreklendirerek güç veren başta annem Sayın Fatma Altıntaş, babam Sayın Şerafettin Altıntaş olmak üzere aileme ve arkadaşlarım Muhabbet Koç'a ,Selma Şahin'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Lefkoşa Ekim 2003

Zuhal ALTINTAŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa no
JÜRİ ÜYELERİNİN ONAY SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	3
Araştırmanın Amacı.....	3
Alt Problemler.....	4
Sayıtlılar.....	4
Sınırlılıklar.....	5
Araştırmanın Önemi.....	5
Tanımlar.....	5

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	7
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	7

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER

1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	13
1.1.Okul Öncesi Eğitimin Tanımı.....	13

1.2.Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Önemi.....	14
1.3.Okul Öncesi Öğretmeninin Önemi.....	24
1.4.Okul Öncesi Öğretmeninin Özellikleri.....	25
2.ÜLKEMİZDE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE MEVCUT DURUM.....	33
2.1.Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi.....	33
2.2.Okul Öncesi Eğitimin Amaçları.....	34
2.2.1.Anasınıfı ve Anaokulları İlke ve Esasları.....	35
2.3.Mevcut Durum.....	37
3.YARATICILIK VE OKULÖNCESİ EĞİTİMDE YARATICI FAALİYETLERİN ÖNEMİ.....	39
3.1.Yaraticılık.....	39
3.1.1.yaraticı Çocukta Görülen Özellikler.....	43
3.2.Yaraticılığın Gelişimine Etki Eden Faktörler.....	45
3.2.1.Yaraticılık Eğitiminde Ailenin Rolü.....	45
3.2.2.Yaraticılık Eğitiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumunun rolü.....	47
3.2.3.Okul Öncesi Eğitim Programı.....	48
3.2.4.Yaraticılık Eğitiminde Öğretmenin Rolü.....	49
3.3.Yaraticılığın Gelişimi.....	52
3.3.1.Yaraticılık Yeteneğini Geliştirmek İçin Uygulanacak Yöntemler.....	54
3.3.2.Yaraticı Sanat Etkinlikleri İçin Uygulama Ortamları Nasıl Olmalıdır.....	55
3.4.Yaraticılığı Geliştiren Etkinlikler.....	56
3.5.Yaraticılığı Geliştiren Materyaller.....	60

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Modeli.....	62
Evren ve Örneklem.....	62
Veri Toplama Teknikleri.....	64

Geçerlilik ve Güvenirlilik.....	64
Verilerin Analizi.....	65

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

1.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kişisel özellikleri.....	67
2.Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimin Kalitesini Olumsuz Etkileyen Sorunları Sıralamalarına İlişkin Bulgular.....	73
3.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	80
4.Farklı Değişkenlerin Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeyleri ile İlişkisine Yönelik Bulgular.....	81
Sonuçlar.....	89
Öneriler.....	91
KAYNAKÇA.....	93
EKLER	
1.Araştırma İzin Onayı.....	99
2.Araştırma Anketi.....	100

TABLOLAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa No
1. Bir Anaokulunda İdeal Sayılabilecek Çocuk ve Yetişkin Sayısı	19
2. 2002-2003 Eğitim ve Öğretim Yılı Bölgelere Göre Öğrenci Dağılımı.....	35
3. 2002-2003 Eğitim ve Öğretim Yılı İlköğretim Dairesi Müdürlüğü Bölgelere Göre Şube ve Öğrenci Dağılımı.....	36
4. Okul Öncesi Yaratıcı Sanat Etkinlikleri Değer Çizelgesi.....	59
5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	61
6. Öğretmenlerin Yaş Dağılımları.....	65
7. Öğretmenlerin Medeni Durumları.....	66
8. Öğretmenlerin Çocuk Sahibi Olup-Olmama Durumlarının Dağılımları.....	66
9. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kurumları.....	67
10. Öğretmenlerin Çalışmakta Oldukları Kurumlar.....	68
11. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Süreleri.....	68
12. Öğretmenlerin Mesleği Seçmedeki İsteklilik Durumu.....	69
13. Öğretmenlerin Hizmet-içi Eğitim Alma Durumları.....	69
14. Araç-gereç ve Donanım Eksikliği Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	70
15. Binalar ve fiziksel Çevreden Kaynaklanan Sorunların Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	71
16. Öğretmen Yetiştirme Programlarının Eksikliği Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	72
17. Eğitim Programlarından kaynaklanan Sorunların Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	72
18. Okul-aile İşbirliğinin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	73
19. Hizmet-içi Eğitim programlarının Yeterli Sayıda Olmaması Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	74
20. Yönetici Tutumundan Kaynaklanan Sorunların Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	74
21. Milli Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sorunların Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	75
22. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimin Kalitesini Olumsuz Etkileyebilecek	

SorunlarınSıralamalarına İlişkin Betimsel Sonuçlar.....	76
23. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	77
24. Öğretmenlerin yaratıcılık Düzeylerine İlişkin Yüzde ve Frekanslar.....	77
25. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş Durum Değişkenine Göre Manidar Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-wallis Testi	79
26. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin U-testi Sonucu.....	80
27. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin U-testi Sonucu.....	80
28. Öğretmenlerin Okul Öncesi Öğretmenliğini İsteyerek Seçip-seçmeme Değişkenine Göre Farklılık Gösterip-Göstermediğine İlişkin U-Testi Sonucu.....	81
29. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Manidar farklılık Gösterip-Göstermediğine İlişkin Kruskal-wallis Testi Sonuçları.....	81
30. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Mezun Oldukları Okul Durumlarına Göre Manidar Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	82
31. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Meslekteki Hizmet Süreleri Değişkenine Göre Manidar Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	83
32. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Hizmet-içi Eğitim Alıp-almama Durumlarına Göre Manidar farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	84

ÖZET

Okulöncesi eğitim kurumları çocuğun doğuştan var olan yeteneklerinin keşfedilmesi, desteklenmesi ve gelişim düzeylerinin yükseltilmesi için en uygun ortamlardır.

0-6 yaşlarında kazanılan davranışlar, bireyin yetişkinlik çağındaki yaşamını olumlu yada olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle okulöncesi eğitim hayati bir önem taşımaktadır. Çocukların bireysel özelliklerini de göz önünde bulundurarak öğrenmeyi ve motivasyonu yüksek tutmak, gelecek yaşantılarında olumlu izler taşıyacakları zengin deneyimler kazandırmak ve yapıcı ve yaratıcı yönde yetiştirilmelerini sağlamak okulöncesi öğretmenlerinin görevidir. Bu yüzden öğretmenlerin geniş bir genel kültüre, sağlam bir alan ve meslek bilgisine, güçlü kişisel özelliklere sahip olması gerekmektedir.

İşte bu araştırmada da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı okulöncesi öğretmenlerinin kişisel özellikleri ve yaratıcılık düzeyleri incelenmiş, yaratıcılık düzeylerinin kişisel özellik değişkenlerine göre farklı olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Lefkoşa bölgesinde görev yapan devlet okullarına bağlı 50 okulöncesi eğitim öğretmenine; yaş, medeni hal, çocuk sahibi olup olmama, mezun olduğu kurum, kıdem, mesleği isteyerek seçip-seçmeme durumu ve hizmet-içi eğitim alıp-alınmama durumları ile yaratıcılık düzeylerinin tespitine yönelik görüşleri anket yolu ile alınmıştır. Anket ile elde edilen verilerin analizinde SPSS paket program kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular;

1. Öğretmenlerin toplam yaratıcılık düzeyleri "orta'nın üstü" düzeyinde bulunmuştur.
2. Öğretmenlerin yaş durumları, medeni durumları, mezun oldukları okul durumları ve meslekteki hizmet sürelerine göre, yaratıcılık düzeylerinde manidar bir farklılık bulunmamıştır.
3. Öğretmenlerin çocuk sahibi olup-olmama durumları, çalıştıkları kurum ve mesleği isteyerek seçip-seçmeme durumlarına göre, yaratıcılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4. Öğretmenlerin hizmet-içi eğitim alıp-almama durumlarına göre,yaratıcılık düzeylerinde manidar bir şekilde farklılık bulunmuştur.

5. Okulöncesi eğitimi olumsuz etkileyebilecek sorunların sıralanmasında öğretmenlerin araç-gereç donanım eksikliği ve öğretmen yetiştirme programlarının eksikliğini birinci sırada gösterdikleri bulunmuştur.

Araştırmacı,bu araştırma bulgularının öğretmen yetiştirme programlarına ve daha sonra yapılacak araştırmalara ışık tutması beklentisi içindedir.

SUMMARY

The pre- school education institutions are the most reasonable place to discover, support and rise the development degree of children's abilities from his/her birth.

Behaviors which are gained between ages of zero and six effect individual's life in negative and positive ways. That's why the education pre-school is important. It is the duty of teachers' to keep the children's motivation high and to help them in gaining experience which they are going to use in their future life by considering their abilities. Therefore, teachers should have wide cultural knowledge and strong professional knowledge and individual abilities.

In this research, the level of creativity and personal abilities of pre-school teachers in the Turkish Republic of Northern Cyprus tied with the Ministry of Education and Culture has been investigated and studied to determine if there is a difference between the level of their creativity and their individual abilities.

Some questions about their age, job, marital status and graduation, in service training have been asked to fifty teachers who work for the preschools dependent on government in Lefkoşa. The SPSS package program have been used to analyze these datum

The results are given below:

1. The total level of teachers' creativity is above medium level.
2. There is logical difference in their creativity level depending on their age, marital status, the state of school which they have graduated and the period of their study.
3. There is no logical difference in their creativity depending of their having her/his own child, choosing the job by their own wish or not.

4. There is a logical difference in their creativity level according the is service tralning they have taken.
5. The problems that effect the preschool education in negative way is the lack of educational equipment and the incapability of the teachers' education.

The expectation of the researcher is to shed light on the education programs for the teachers and to the future researches.

BÖLÜM I-PROBLEM

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemler , sayıtlılar, sınırlılıklar araştırmanın önemi, araştırma ile ilgili tanımlara ve konu ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1.1.PROBLEM DURUMU

Farklı eğitim, gelişim, kişilik, öğrenme kuramlarının görüş birliğinde oldukları belki de tek şey, insan gelişiminde okul öncesi dönemin önemidir. Bu dönemde gerçekleşen eğitim onu izleyen dönemlerdeki eğitimin nasıl gerçekleşeceğini, bireyin dünyaya nasıl bir uyum sağlayacağını ve doğumuyla birlikte getirmiş olduğu potansiyelini nasıl kullanacağını da belirlemektedir.

Okul öncesi eğitimi döneminin özellikleri; zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve dil alanında gerçekleşen iç içe ve birbirine bağlı karmaşık süreçleri bilmeyi, desteklemeyi, geliştirmeyi, ihtiyaçları anlamayı ve onlara uygun eğitsel ortamı düzenleyebilmeyi gerektirmektedir. Bu süreçleri ve ihtiyaçları göz ardı eden eğitsel çabalar, eğitim alanının ihtiyaçlarına cevap veremeyecektir. Eğitimin amacı ise, eğitimi alanın ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Diğer tüm düzeylerde olduğu gibi bunu yapmakla birinci derecede yükümlü olan kişi öğretmendir (Kuru, 2000:1).

Öğretmenin birey üzerindeki etkisi her öğretim basamağı için söz konusudur. Ancak bu etki okul öncesi dönemde daha da önem kazanmaktadır. Okul öncesi eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde fiziki ortam, araç gereç ve program ne kadar yeterli olursa olsun, okul öncesi eğitim hizmetlerinden beklenen yararın sağlanması, bu programları uygulayacak öğretmenlerin nicelik ve nitelik yönünden yeterli olmalarına bağlıdır(Erkan, 93:108).

Eğitim niteliğinin yükseltilmesinde, insanların ve toplumun geliştirilmesinde “öğretmen”in rolü çok büyük ve önemlidir. Günümüzde bilim, teknoloji büyük bir hızla değişme ve gelişme göstermektedir. Toplumun yapısı da hızla değişmekte,

bunlara paralel olarak, eğitim amaçlarında, yöntemlerinde ve öğretmenin geleneksel rollerinde de değişimler olmaktadır(Kuru, 2000:3).

Çocuklar, ailenin ve toplumun geleceğidir. Her toplum; çocuklarının, beden, zihin, duygu, sosyal gelişimini ve sağlıklı bir kişiliğe sahip olmalarını, hayata başarılı olarak katılmalarını sağlayacak şekilde yetişmelerini ister. Bu anlayış sağlıklı ve çağdaş bir toplum yaratmanın temel şartıdır. İyi bir okul öncesi hayatıyla ilkokuldaki uyum ve başarı arasında sıkı bir ilişki olduğu görüşü eğitimciler tarafından benimsenmektedir (Turcan, 1988:12).

Eğitim sisteminin en stratejik ögesi olan öğretmenin, öğrencinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmesi ve karşılayabilmesi, onun mesleki ve alan bilgisi ile bu bilgileri kişisel özellikleriyle deneyime dönüştürebilmesi, kısaca yetişmişlik düzeyi, eğitim sisteminin işlevsel döngüsü için hayatı önem taşımaktadır (Kuru, 2000:2).

Toplumların görevi olan kültürlerini sürdürmek ve geliştirmek, yetiştirmekte olan kuşağın eğitim ve öğretimiyle olur. Eğitim çocuk doğar doğmaz ailede başlar, okul içinde ve dışında yapılan eğitim ve öğretimle birlikte yaşam boyu sürer.

Geniş anlamıyla eğitim ve öğretim bireye, aileden bütün insanlığa ve evrene doğru yayılıp gelişen sevgi ve bilgiyi aktarır. Amaç seven, sayan, güvenli bilgili, başarılı, verimli ve doyurucu bir yaşam sürecektir kişiler yetiştirmektir.

Bugünkü eğitim sistemlerinin temel amacı, topluma yapıcı ve yaratıcı güce sahip insan yetiştirmektedir. Bunu gerçekleştirmek üzere okul, öğrenciye bağımsız düşünme yeteneğini geliştirmesi konusunda yardım eder (Yavuzer, 1998:153-154).

Bütün uygarlık çocuğa verilen öneme ve bu önemle orantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Az gelişmiş bir ülkeden bahsedilirken fabrikalardan, yollardan evvel o ülkenin çocuklarına vermekte olduğu eğitim dikkate alınmalıdır. Çocuklarına gereken önemigösteren, gereken eğitimi veren bir ülke en kısa bir gelecekte üstündeki "az gelişmişliği" atacaktır. Önemli olan toprak altında doğanın titizlikle sakladığı zenginlikleri ortaya çıkarmak değil, çocuklarımızın gizli duran potansiyellerini, yeteneklerini ortaya çıkarmaktır. Bunun da tek yolu eğitimidir (Berklin, 1972:9).

Toplumun geleceği demek olan çocukları gelişimlerinin en yoğun ve en hızlı olduğu ve eğitime en fazla ihtiyaç duyduğu basamaklarda ihmal etmek, onların eğitimlerini tesadüflere bırakmak toplumun geleceği açısından hiç doğru değildir.

Toplumun parlak bir geleceğe doğru yol alması ancak çocuklarımızın sağlam ve sistemli bir eğitimle yetiştirilmesiyle sağlanır (Yılmaz, 1991:6).

Eğitim sisteminin hedefine ulaşmasına yardımcı olacak en etkili araç öğretmendir. Öğretmenlerin sorumluluklarını yerine getirecek şekilde hazırlanmaları da hayati bir önem taşımaktadır.

Nitelikli öğretmenler eğitim sisteminin mükemmelliğine, dolayısıyla ülkenin mükemmelliğine katkıda bulunur (Yalın ve başk.1996:43).

Eğer bir toplum, geleceğin mimarı olan bugünün çocuklarının çağdaş gereksinimlerini karşılayabilecek sosyo-kültürel desteği veremez ise toplumsal bir krize gebe demektir. Toplumsal gereksinimler bireysel gereksinimlerle dengelenmeli ve bu denge bilimsel gerçeklerle de desteklenmelidir(Tuğrul,1993:291).

Özetle, bütün eğitimci ve psikologlar, çocuğun yaşantısının ilk yıllarda karşılaştığı sorunların onun bütün hayatı boyunca insanlarla olan ilişkilerini, davranışlarını, tavırlarını ve tutumunu etkilediği; bunun için çocuğun hayatında ilk yılların gelişim ve ruh sağlığı yönünden büyük önem taşıdığı görüşündedirler(Turcan, 1988:13).

1.2.PROBLEM CÜMLESİ

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin kişisel özellikleri ve yaratıcılık düzeyleri nasıldır ve kişisel özelliklerinin yaratıcılık durumlarına etkisi var mıdır?

1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim hizmetinin sağlanmasında en önemli unsur olan öğretmenin kişisel özelliklerinin ve yaratıcılık düzeylerinin saptanmasıdır. Bu amaçla, 2002-2003 öğretim yılında Lefkoşa bölgesinde okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kişisel özellikleri ve yaratıcılık düzeyleri incelenmiştir.

Bu araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

1.4. ALT PROBLEMLER

- 1- Okul öncesi öğretmenlerin mezun oldukları okullar nelerdir?
- 2- Okul öncesi öğretmenlerinin bu mesleği seçimleri (istekli-isteksiz) nasıl olmuştur?
- 3- Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitimi alıp almama durumları nasıldır?
- 4- Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin eğitimin kalitesini etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri nasıldır?
- 5- Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin bireysel yaratıcılıkları ne düzeydedir?
- 6- Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin yaş, eğitim durumu, meslekteki kıdemi, evli olup olmamaları, çocuk sahibi olup olmamaları, çalıştıkları kurum, hizmet içi eğitim alıp almamalarına, mesleği isteyerek seçip seçmemelerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.5. SAYILTILAR

- 1- Öğretmenlerin bireysel yaratıcılıklarının saptanması için uygulanacak testlere verilen yanıtlar, öğretmenlerin gerçek görüşlerini yansıtmaktadır.
- 2- Araştırmada kullanılan bireysel yaratıcılık ölçeği(Sungur,1992) tarafından ingilizceden türkçeye çevrilmiş, Uzunçarşılı tarafından Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Çok sayıda araştırmada kullanıldığından dolayı geçerli ve güvenilir kabul edilmektedir.
- 3-Uygulanan anket araştırma için uygundur.

1.6. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma konusu, nitelikli bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken kişisel yeterlilik alanlarından “yaratıcılık” özellikleri ile sınırlıdır.

2.Bu çalışma Lefkoşa bölgesinde Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.

3-Bu çalışma 2002-2003 öğretim yılında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma sonuçlarının, okul öncesi eğitim kurumlarında kalitenin sağlanmasında, öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin saptanmasında etkili olacağı umulmaktadır.

Kişiliğin temelini atıldığı kritik bir dönem olarak adlandırılan okulöncesi yıllarda verilen eğitimin önemine, bu eğitimi verecek öğretmenin nitelikli bir şekilde yetiştirilmesinin gerekliliğine dikkat çekerek öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Okulöncesi eğitiminde yaratıcılık ve yaratıcı faaliyetlerin çocuğun gelişimine olan katkısının önemini vurgulamak ve bu alanda çalışan öğretmenlerin yaratıcılık ile ilgili çalışmalar planlamalarının gerekliliği belirtilmektedir.

Ülkemizde okulöncesi eğitim ile ilgili bilimsel araştırmalar az sayıdadır. Bu araştırma sonuçlarının bundan sonra yapılacak bilimsel araştırmalarda yararlı olacağı umulmaktadır.

1.8. TANIMLAR

Eğitim: Bireyin davranışlarında,kendi yaşantıları yoluyla,toplumsal isteklere uygun değişiklikler oluşturma sürecidir(Baykan,S.ve A.Turla,1994:2).

Gelişim: Doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası, kalıtsal ve çevresel etkenlerin, karşılıklı etkileşimiyle yol alan ve yönelen bir süreçtir(Baykan,S.ve A.Turla,1994:2).

Okul öncesi eğitim: 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin, uyarıcı çevre imkanları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal yönden gelişimlerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilk öğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir (M.E.B yayını, 1997:3).

Okulöncesi Eğitim Kurumları: 0-6 yaş arası çocukların tüm gelişimlerini(fiziksel,zihinsel,duygusal ve sosyal) sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde,toplumun ve kültürel özellikleri doğrultusunda en iyi bir şekilde yönlendiren,onlarda sağlam bir kişiliğin,sosyal duyarlılığın ve yaratıcı işlek bir zekanın temellerini atan;uzman-eğitici kadroya sahip,temel fonksiyonu eğitim olan sosyal kuruluşlardır.(Baykan,S. ve A.Turla 1994:3)

Kreş: 0-24 aylık çocukların daha çok bakım,beslenme ve korunmasına yönelik hizmetler veren kuruluşlardır.

Yuva: 2-4 yaş arası çocukların bakım ve eğitiminden sorumlu olan kuruluşlardır.

Anaokulları: 6 yaş grubuna hizmet verirken,bakım ve korunma kadar çocuğun tüm gelişimlerinin olumlu,yaratıcı ve uyarıcı çevre koşullarıyla desteklenmesini amaçlayan kurumlardır.

Anasınıfları: İlkokullara bağlı olarak açılan,özellikle olumsuz sosyo-ekonomik koşullardan gelen çocukları desteklemek ve ilkokula hazırlamak amacını güden kurumlardır.(Baykan,S.ve A.Turla 1994:75)

Yaratıcılık: sorunlara, bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp ögelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma, güçlü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma, yada eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denenceleri geliştirme, değiştirme yada yeniden sınama daha sonra da sonucu başkalarına iletmektir. (Sungur, 1992:1).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde "Okul öncesi öğretmenlerinin kişilik özellikleri ve yaratıcılık düzeylerinin saptanması" ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır.

2.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Türkiye'de ve dünyada okul öncesi eğitim ve okul öncesi öğretmenlerinin kişisel özellikleri, yaratıcılık özellikleri incelemeye yönelik çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Wallach ve Kagan (1965),zeka ve yaratıcılığı incelemek amacıyla çocuklar üzerinde yaptıkları bir araştırmada,geliştirdikleri yaratıcılığı ölçme testinden elde edilen sonuçlarla zeka testinden elde edilen sonuçları karşılaştırmışlar ve çocukları dört gruba ayırmışlardır.

- Zeka ve yaratıcılık düzeyi yüksek olanlar,
- Zeka ve yaratıcılık düzeyi düşük olanlar,
- Zeka düzeyi yüksek, fakat yaratıcılık düzeyi düşük olanlar,
- Yaratıcılık düzeyi yüksek, fakat zeka düzeyi düşük olanlar.

Bu araştırma sonuçları göstermektedir ki,zeka ve yaratıcılık arasında doğrudan bir bağlantıdan söz etmek pek mümkün görülmemektedir.Bir çocuk,zeka düzeyi düşük olsa bile yüksek derecede yaratıcı;veya bunun tersi olarak,zeka düzeyi yüksek olduğu halde yaratıcılık düzeyi bakımından düşük seviyede olabilmektedir(Yolcu,1995).

Beller (1969), doğal güdüleme durumlarında çocuğun problem çözme görevini öğrenmedeki başarısı ile öğretmen davranışı arasındaki bağıntıyı araştırmıştır. Problem çözme görevini en iyi öğrenen çocukların öğretmenlerinin sınıfta esnek bir eğitim programı uygulayan, çeşitli öğretim yöntemlerini kullanan, sınıf alanında değişik düzenlemeler yapan ve çalışma ile oyunu kaynaştıran öğretmenler olduğu görülmüştür(Gürkan,1986:131).

Parnes ve Reese (1970), öğretmenlerin verdikleri yaratıcılık eğitimlerini altı farklı lisenin öğrencisiyle çalışarak incelemişlerdir. Öğrencilerin hepsine yaratıcılık testi uygulanmıştır. Liselerden ikisinin öğrencilerine bir dönemlik yaratıcılık kursu verilmiştir, ikisine öğretmenleri tarafından yaratıcılıkla ilgili bir program uygulanmış, diğer iki lise öğrencileri ise yaratıcılık eğitimiyle ilgili herhangi bir uygulamaya tabii tutulmuşlardır. Dönem sonunda bütün öğrencilere son test olarak yaratıcılık testi uygulanmış, sonuçta öğretmenin üzerinde çalıştığı gruptaki öğrencilerin yaratıcılık puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür(Mangır,1992:46).

Moran ve Arkadaşları (1983), yaptıkları bir çalışmada okul öncesi çocuklarının daha büyük yaştaki (9-12 yaş) çocuklara göre daha geniş oranda orjinal tepki gösterdiklerini bulmuşlardır. Bu bulgular formal okul dersleriyle çok zaman harcayan okul çocuklarının bu sınırlandırılmış ve orjinal düşünceye izin vermeyen ilkokul eğitim programından etkilendiğini göstermektedir. Oysa okulöncesi yaş dönemindeki çocuklar bu katı kurallarla belirlenmiş formal okul dersleriyle henüz karşılaşmamışlardır(Ömeroğlu,ve Turla,2001).

Davit Harringlan-Jack-Jeanne Block yaptıkları araştırmada dört ve beş yaşlarında hayalci, duyarlı olan çocukların 11 yaşına geldiklerinde yaratıcılıklarında bir yükselme olduğunu saptamışlardır. Bu altı yedi yıllık süre içinde merak, ego, kendi kendine yeterlilik devam etmektedir. Araştırmacılar bunun çevre ile ilişkili olup olmadığını araştırmışlar ve çocuğun düşünmesini, zekasını geliştirmesini sağlayacak ortamlara hazırlandığında yaratıcı düşünmenin artarak sürdüğünü tespit etmişlerdir(Singer ve Singer,1998:213).

Buna benzer bir araştırma ise **Tower(1980)**, tarafından yapılmış ve yaratıcı özelliklere sahip okul öncesi dönemdeki çocukların yaşadıkları ortamlardaki yetişkinlerin yaratıcılık özelliklerine bakılmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı olan çocukların ebeveynlerinin de yaratıcı, hayalci ve maceracı özelliklere sahip olduğu görülmüştür.

Bir başka çalışmada ise, Amerika Massachusetts`de okul öncesi çocukların kendi yaratıcılık potansiyellerini fark etmesini sağlayarak etkili hale getirmek ve bunun sağlanmasında en önemli unsur olarak görülen öğretmenlerin de yaratıcılıklarını geliştirmek amacı ile bir okul öncesi eğitim programı oluşturulmuştur. Program yaratıcı oyun etkinlikleri üzerine kurulmuştur ve kendi yaratıcılıklarını kullanmada ya da eğitim açısından yetersiz öğretmenlerin de kendilerinde bu yeteneklerini geliştirmeleri sağlayıcı etkinliklere yer verilmektedir. Etkinliklerde hareket ve müzik ile hayali yöntemler kullanılmaktadır(Singer ve Singer,1998:227) .

San (1985),Yaratıcılık ve zeka arasında belli bir ilişkinin varlığını araştırmak amacıyla yapılan araştırma sonucunda, doğrudan ve kesin bağıntılara varılamamıştır.Bu araştırmada görülmüştür ki,sınavlarda başarılı ve zeka testlerinde de yüksek seviyede zeki çıkan bazı öğrenciler,çeşitli alanlarda özgün,yeni düşünceler ortaya koyamamışlardır(Yolcu,1995).

Ömeroğlu,(1990), araştırmasında, anaokullarına giden beş altı yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişmesine, yaratıcı drama eğitiminin etkisini incelemiştir. 80 çocukla yaptığı çalışmada, ön test olarak Torrance Düşünce Testi`nin sözel A formunu çocuklara uygulamış, daha sonra deney grubundaki çocuklara

yaratıcı drama ile ilgili eğitim verilmiştir. Son test olarak, deney ve kontrol grubunun her ikisine de Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin sözel B formu uygulanmıştır. Sonuçta, yaratıcı drama eğitimine katılan çocukların, kontrol grubundakilere oranla son testte daha başarılı oldukları bulunmuştur. Bu duruma yaratıcı drama eğitiminin sebep olduğu sonucuna varılmıştır.

“Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Davranışlarının Çocuk Gelişimine Etkisi” konusunda **Çubukçu(1991)**, bir araştırma yapmıştır. Okul öncesi dönem öğretmenlerinin gözlemlenebilen davranışları ile, çocukların zihinsel gelişim ve dil gelişimi özelliklerini göstermelerinde ne dereceye kadar etkili olduklarını araştırmak amacıyla yapılan araştırmanın sonuçlarına göre,

1. 3-4-5 yaş çocuklarının zihinsel gelişmelerine uygun olarak belirlenen öğretmen davranışlarını gösteren öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların zihinsel gelişim düzeyleri, göstermeyen öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların zihinsel gelişim düzeylerinden yüksek bulunmuştur.

2. 3-4-5 yaş çocuklarının dil gelişimlerine uygun olarak belirlenen öğretmen davranışlarını gösteren öğretmenlerin sınıflarında, dil gelişimine uygun davranışları hiç göstermeyen çocuk olmadığı bulunmuştur(Kuru,2000:97).

Çelik (1993), tarafından, okul öncesi öğretmenlerin yeterliliklerini artırma amacıyla, hizmet-içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine ve bu konuda karşılaşılan sonuçların tespitine yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırma Ankara ilindeki özel ve resmi eğitim kurumlarında çalışan ve Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'nde “Anaokulu öğretmenliği Önlisans Tamamlama Programı”na devam eden 100 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre,

1- Çalışma grubunu oluşturan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin dörtte üçü eğitim ihtiyaçlarının saptanmasında, bilimsel bir araştırma yapılmasını, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçların, öğretmenlerin görüş ve düşüncelerinin dikkate alınmasını yetersiz bulmuşlardır.

2- Okul Öncesi eğitim öğretmenlerinin üçte ikisi hizmet içi eğitim programlarını, amaçların belirlenmesi ile içeriğin tutarlılığı, amaçların okul öncesi eğitim kurumlarının amaçlarına uygunluğu, hazırlanmasında öğretmen görüşlerinin dikkate alınması, esnekliği, ayrılan süre, amaç ve içeriğe uygun araç-gereç,

yöntemlerin kullanılması bakımından yetersiz olduğu görüşünü paylaşmaktadırlar(Kuru,2000:104).

Atalay(1994), tarafından yapılan bir araştırmada, eğitim düzeyi, yaş, çocuk sahibi olma ve hizmet sürelerine göre yuva öğretmenlerinin psikolojik ihtiyaç örüntülerinde farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Yuva öğretmenlerini psikolojik ihtiyaç örüntülerini belirlemek için Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre,

1. Hizmet Süresi 6 yıl ve daha fazla olan yuva öğretmenlerinin, şefkat gösterme ve sebat değişkenlerinden aldıkları puanlar, hizmet süreleri az olanlara göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

2. Araştırmada yer alan yuva öğretmenlerinin insanlarla doğrudan uğraşmayı gerektiren meslek gruplarından biri olarak, şefkat gösterme, duyguları anlama, yakınlık gibi özellikleri taşıdıkları belirlenmiştir(Kuru,2000:100).

Güler (1994), tarafından okul öncesi eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin mezun oldukları okulları belirlemek, bu kurum programları konusunda görüşlerini almak okul öncesi öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler ile bu alana ilişkin bilgiler konusunda kendilerini değerlendirmelerini sağlamak ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştiren yüksek öğretim programlarını analiz etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin, nitelikli bir okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özellikleri ve bilgileri konusunda kendilerini değerlendirmeleri sonucunda, genellikle düzeylerinin iyi olduğu görüşünde birleştikleri; ancak mezun oldukları programlar, teorik ve uygulama dersleri açısından oldukça yetersiz buldukları saptanmıştır(Kuru,2000:104).

Çelik(1995), tarafından öğretmenlerin kişisel özellikleri ve ihtiyaçlarının karşılanma derecesi ile kendini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki ilişkinin derecesini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Sonuçta, yaş ve kıdem arttıkça öğretmenlerin kendini gerçekleştirme düzeylerinde düşme gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin eğitim seviyelerinin yükselmesi kendini gerçekleştirme düzeylerini de olumlu yönde etkilemektedir(Kuru,2000:100).

Paparock (1998), tarafından ABD de yapılan bir araştırmada okul öncesi eğitim öğretmenlerini, araştırmaları, teorisyenleri ve çocukların gelişimlerini engelleyen ve onları sınırlayan programların sonuçlarını yeniden ve aktif bir şekilde değerlendirmek amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada, teorik ve pratik araştırmalar dayalı, çocukların kendi deneyimlerini esas alan yeni bir program önerilmekte ve okulöncesi dönem çocukların yaşamlarına ve eğitimlerine de bilimsel çalışmalar girmeye başladığında dikkat çekilmektedir(Kuru,2000:106).

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER

1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

Eğitimin en önemli amaçlarından biri, hatta en önemlisi bireyin içinde bulunduğu ortama dengeli bir şekilde uyum sağlamasını gerçekleştirilmesidir. Bu uyumun sağlanmasına esas olacak sağlam temellerin okul öncesi eğitim döneminde atılması gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Bu bakımdan eğitim ihtiyacımızın önemli, öncelikli ve ağırlıklı bir bölümü olan ve eğitim sistemimizin ilk basamağını teşkil eden “Okul Öncesi Eğitim” hayati bir önem taşımaktadır. (Kuru , 2000:8)

Okul öncesi eğitim artık doğumdan, hatta anne karnından başlayan, çocuğa ilk öğretime uyum sağlamasına kadar gelişim ve eğitime yardımcı olan, katkıda bulunan bir süreç olduğu artık kabul edilmiştir. (Ülküer, 1987:35)

Okul Öncesi Eğitim aile dışındaki planlı,denetimli eğitimin beşiğidir.Teoride, kişinin, kişilik gelişiminin doğuş ve oluş aşamalarında eğilip bükülmeye, belli bir biçim kazanmaya ve yararlanmaya en açık bir durumda olduğu, dolayısıyla, anaokulunun çocuğa ileride verilecek diğer eğitim aşamalarındaki değerlerden daha önemli değerler kazandıracağı, hatta bu değerlerin çocuğun bir çeşit alın yazısı demek olduğu kabul edilmelidir. (Kuru, 2000:8)

Okul öncesi eğitim çocukların zihinsel, fiziksel, duygusal ve toplumsal gelişmesi, yaşamlarının her evresinde etkisini gösterir. 0-6 yaşlarında kazanılan davranışlar, bireyin yetişkinlik çağındaki yaşamını olumlu yada olumsuz yönde etkilemektedir. (Adem, 1995:139)

Okul öncesi eğitim çocuğun eğitiminin ilk basamağını oluşturan bir süreç olması nedeniyle önem kazanmaktadır. Bu önem, okul öncesi dönemde verilen eğitimin kalitesinin çocuğun gelişimi, akademik başarısı ve yetişkinlikteki yaşam kalitesini garantilemede oynadığı rolden kaynaklanmaktadır. Bu önemli rolün, artık

ülkemizde de benimsenmesinin neden olduğu değişim ise sayıları hızla artan okul öncesi eğitim kurumlarıdır. (Erkan, 2002:177)

Okul öncesi eğitimin tanımında, bu yaş döneminin ne zaman başlayıp, ne zaman bittiğinin bazı çocuk psikologları ve eğitimciler tarafından tartışılır olması, zaman zaman bu kavramın farklı ifadeler şeklinde ortaya çıkmasına neden olmuştur. Çeşitli kaynaklarda okul öncesi eğitimin tanımına baktığımız zaman şu ifadelerle karşılaşmaktayız:

Doğumdan başlayarak zorunlu öğrenim çağına kadar olan döneme “okul öncesi dönemi” denir.

Good'un eğitim sözlüğünde okul öncesi eğitim şöyle tanımlanmaktadır: “Genellikle ana okullarında yapılan eğitim için kullanılan, kişisel kapasitelerin gelişmesine ve problemlerle karşılaşmada yardımcı olmaya ağırlık veren, küçük çocuklara bir gurup içinde rehberlik etme yöntem ve teorisidir”.

1973 yılında yayımlanan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun 19. maddesi, okul öncesi eğitimi, “Mecburi ilk öğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimi” olarak tanımlanmıştır.

Bu çalışmada, okul öncesi eğitimi kavramı; 0-6 yaş dönemindeki çocukların bedensel, duygusal, zihinsel ve toplumsal yönlerden gelişmelerini sağlıklı ve sistemli bir ortam içinde sağlayan, yeteneklerinin gelişmesine yardım eden, onları ilk öğretime hazırlayan bir eğitim anlamında kullanılacaktır. (Turcan, 1988:9)

1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Önemi

20. yüzyılın ikinci yarısında sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeler, hızlı nüfus artışı ve kentleşme, artan hayat pahalılığı ve gelir düzeyini yükseltme zorunluluğu gibi etkenler, toplumun yapısında bir takım sosyal değişmelere ve ekonomik gelişmelere yol açmıştır.

Bu değişmelerden en fazla etkilenen sosyal kurumların başında aile gelmektedir. Aile kadroları gelişmelere paralel olarak daralıp, küçülmeye başlamıştır. Böylece, zaman içinde büyükanne, büyükbaba daralan kadronun dışında kalmışlar,

geniş aile tipleri yerine, ana-baba ve kardeşlerden oluşan, modern aile dediğimiz çekirdek aile tipleri doğmuştur.

Öte yandan ailede kadının işlevi değişmiştir. Kadınla annelik ve ev işlerinin yanında başlangıçta ailenin geçiminde katkıda bulunmak için bir iş tutmak, bir meslek edinmek zorunda kalmışlar daha sonra da sosyo-kültürel seviye öğrenme arzusu topluma hizmet etmek, görev duygusu gibi etkenler kadını evin dışında çalışmaya sevk etmiştir. İşte bu şekilde annenin çalışmak zorunda kalması ve evde çocuğa bakacak bir kimsenin bulunmaması, çocuğun bakımı ve kimin eline bırakılacağı sorunu okul öncesi eğitim olgusunu ortaya çıkaran faktörler olmuştur.

Çocukların bakımı ve eğitimi zorunluluğu zamanla aile müessesinin yanında kreş, yuva, anaokulları ve anasınıfları gibi müesseseye olan ihtiyacı kamçılamıştır. Kaldı ki okul öncesi eğitim kurumları sadece annesi çalışan çocukların yararlanacağı bir yer değildir. Her bir çocuk, kişiliğinin özgürce gelişimi için okulöncesi eğitim sürecinden mutlaka istifade ettirilmelidir.

Günümüzde okulöncesi eğitim kurumlarının önemi hemen herkes tarafından kabul edilmektedir. Ancak, okulöncesi eğitim kurumlarının işlevini, çalışan annelerin çocuklarını bıraktıkları bir çeşit bakım kurumu gibi değerlendirerek açıklamak doğru değildir. Anneler çalışsın çalışmasın, okulöncesi dönemdeki çocukların tümü, gelecekteki eğitim yaşantılarının ilk basamağında okulöncesi eğitim kurumlarından geçmelidirler.

Okulöncesi eğitim kurumları; kişiliğin şekillendiği bu dönemi, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri açısından en sağlıklı şekilde geçirmesini, onları hayata hazırlamayı ve aileyi okulöncesi eğitim konusunda bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Çocuk tüm gelişimlerine ilişkin temel bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları ailede kazanmaktadır. Bu açıdan aile, çocuğun bakımı, gelişimi ve eğitiminden sorumlu başlıca kurum olma özelliği taşımaktadır. Aileden sonra, okulöncesi eğitim kurumları çocuğu toplumsal yaşama hazırlamada aileyi destekleyen kurumlar olarak sistem içinde yerlerini almaktadır. (Kandır, 2002:151)

Pek çok ailenin sahip olduğu imkanlar çocuğun sahip olduğu potansiyeli harekete geçirmeye yeterli değildir. Pek çok anne babanın, bilgi ve kültür düzeyleri

yeterli bile olsa, çocuk gelişimi alanındaki bilgileri ve deneyimleri bir noktada yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla anne-babanın çocuğun yetişmesinde görev ve sorumluluğunu yeterince yerine getiremeyeceği açıktır. Ne olursa olsun, anne babaların kendi bilgileriyle gösterecekleri çabayla, iyi bir eğitimin olacağı sonucuna ulaşması katiyen mümkün değildir.

Bugün tüm dünya okulöncesi eğitime ağırlık vermektedir. Fransa'da 5 yaşındaki çocukların %100'ü okulöncesi eğitimden yararlanmaktadır. İngiltere'de zorunlu öğretim 5 yaşında başlamaktadır. Belçika'da okulöncesi eğitimden 5 yaşındaki çocukların %95'i yararlanmaktadır. Japonya'da bu oran %90'dır (Yakar-Gingök, 1983:11-13).

İleri ülkelere bakıldığında bu konuda örgün ve yaygın eğitimin çok dikkatle planlandığı ve uygulandığı görülmektedir. Anne-babanın eğitimine çocuk sahibi olmaya karar verdikleri andan itibaren başlanmaktadır (Demiral, 1989:30).

Okul öncesi dönem çocuğun bilinçli bir rehberliğe ihtiyacı vardır. Çünkü, bu dönemdeki çocuğun eğitiminde ortaya çıkan ihmaller, engellemeler, karşılaştığı problemler onun tüm yaşamını etkiler. Çocuğun beden sağlığı gibi ruh sağlığının da yerinde olabilmesi için iyi beslenme ve bakıma ihtiyacı olduğu kadar düzenli bir toplum yaşantısına da ihtiyacı vardır. Ona da bu olanağı sağlayacak kurum okul öncesi eğitim kurumlarıdır.

Gelişim psikologları 0-6 yaşlar arasındaki devresinde gelişmenin ve öğrenmenin çok hızlı olduğunu, öğrenme kuramcıları ise bu yıllardaki öğrenmenin, kazanılan tecrübelerin daha sonraki yaşam ve öğrenme üzerinde düzeltilmesi güç ve kalıcı nitelikte izler bırakacağını savunmuşlardır.

İnsan cevherinin işlenmeye ve şekillendirilmeye başladığı okul öncesi dönem Piaget'e göre 0-2 yaş duygusal, 2-4 yaş sosyal, 0-6 yaş fiziki, zihin ve kişilik, 0-10 yaş dil gelişimi için en kritik dönem olarak kabul edilmektedir.

Hayatın en kritik ve en önemli dönemi olan 0-6 yaşlarda verilecek kaliteli, güvenilir ve planlı bir eğitimle bireyin ileriki hayatını daha iyi yönetebilmesi, uyum sağlayabilmesi, yeniliklere açık olması, yaparak, yaşayarak deneyimler kazanması, üretmesi ve yaratıcı olabilmesi mümkündür.

Frobel'in deyişiyle "anaokulunun amacı, öğrenmeye ilgi uyandırmak"tır. Anaokulu çocuğa bilgi aktarmaktan çok çocuğun içinde var olan yeteneklerin

serpilip gelişmesine yardımcı olur. Burada okuma yazma öğretilmez, ancak okuma-yazma olgunluğu kazandırılır.

Ana okulda renk, sayı ve kavramlar çocuğun düşüncesine uygun bir biçimde somuta indirgenerek verilir. Parmak boya ve resim faaliyeti, su oyunu, kum oyunu, ritmik jimnastik, bloklarla oynama önde gelen oyun dizileri arasında sayılabilir. Çocukların en hoşlandıkları dramatik oyun köşeleri, doktorculuk, evcilik vb. köşeleridir. Çocuk en iyi ve örgütlü oyun ortamını ana okulunda bulur.

Ana okulunun temel öğretim programı içinde insan ve hayvanları tanıma, ülkemizi ve dünya ülkelerini tanıma, önemli olay ve günlerle, trafik, görgü gibi çeşitli kuralları öğrenme sayılabilir.

Ana okulu aynı zamanda kuralları en etkili bir biçimde öğretebilen bir kurumdur. Çocuk yaşlılarıyla ilişkiye girerek, birlikte yaşamayı, yemek yemeyi, oynamayı öğrenir. Böylece başkalarının özgürlüğünden haberdar olur. “Ben” ve “Başkası” kavramlarının bilincine vararak yardımlaşma ve işbirliği duygusunu geliştirir. Ana okulu çocuğu, kendi hakkını korurken paylaşmayı ve başkalarının özgürlüğünü zedelemeyi de öğrenir.

Ana okullarının çocuğu ilk okula hazırlayan birer kuruluş niteliğinde olmaları, önemlerini daha da arttırmaktadır. Toplumsal işlevleri büyük olan ana okulları, çocukları barındıran değil, fakat onları eğiten ve biçimlendiren çok önemli eğitim kurumlarıdır. Bu tür kurumların yalnızca ticari amaçla açılmaları, çocukların gelişimlerini olumsuz açıdan etkiler.

Çocuğun aile çevresindeki koşulları ne denli iyi ve elverişli olursa olsun; çocuğun temel öğrenim olan ilkokula hazırlamak yaşlılarıyla birlikte uygun bir ortamda ve uzman eğitimcilerin gözetiminde daha olumlu sonuçlar vermektedir. Kaldı ki ülkemizin ekonomik ve toplumsal yapısı sonucu, aileler, çocuklarının maddi ve manevi gereksinmelerini yeterince karşılayamamakta, gerekli çağdaş pedagojik formasyondan yoksun bulunmakta ve çocukların eğitim ve öğreniminde devletin desteğine ihtiyaç bulunmaktadır.

Yaşının özellikle ilk üç yılında annenin, çocuğun eğitimiyle meşgul olması, hiçbir kişi yada kurumdan yardım istememesi, kuşkusuz en sağlıklı yoldur. Ancak, yaşam koşulları nedeniyle, annenin aileye ekonomik katkıda bulunmak üzere çalıştığı durumlarda, “bakıcı”dan yararlanma seçeneği bir çok eğitimsel yanlışı da

beraberinde getirmektedir. Çocuk, model olarak kendisine bakan bu kimseyi aldığından, onun konuşmasındaki dilbilgisi hatalarını, örf ve adetini taklit yoluyla kolayca öğrenebilecektir. Daha da önemlisi anneye en çok gereksinim duyduğu bu dönemde anneye fizik temastan ve duygusal etkileşimden uzak büyüyecek, bu da çocuğun kişiliğini ve duygusal gelişimini önemli biçimde etkileyecektir.

Büyükanne yanında bakım, aşırı hoşgörü ve şımartma nedeniyle, eğitimsel açıdan tehlikelidir. 0-3 yaş çocuğunun kurumda bakımında özel bir uzmanlık işidir. Bu yaş çocuklarına hizmet veren kreşlerin özel hemşire, hekim, uzman pedegog ve psikologları bünyelerinde görevlendirmeleri gerekmektedir (Yavuzer, 1998:155-158).

Sosyal bilimciler tarafından yapılan pek çok araştırma, öğrenmenin önemli bir kısmının, hayatın çok erken yıllarında gerçekleştiğini göstermektedir. Arnold Gesell, insan beynini okul öncesi yaşlarda hızla geliştiğini ve altı yaşına gelmeden önce hemen hemen olgunluk düzeyine ulaştığını belirterek şöyle der. “İnsanın zihinsel karakteri ve istekleri, büyümeyi şekillendiren okul öncesi yıllardaki kadar hızla bir daha asla gelişmeyecektir.”

Okul öncesi eğitim araştırmaları, okul öncesi eğitim görmüş çocukların zihinsel yönden ileri olduklarını, dili kullanmada, çevrelerine karşı uyanık davranmak ve düşünceleri ile daha çok katılımda bulunmada olumlu etkiler yapmakta olduğunu ortaya çıkarmıştır. Çocuklar, kurumlarda oyun malzemeleriyle uğraşırken zamanlarının yarısını diğer çocuklarla konuşarak geçirmektedir. Bu etkileşimin dil gelişimine olumlu katkısı olmuştur.

Okul öncesi eğitim, sosyal gelişim açısından çocuklarda bağımsızlık, kendine güven, merak ve çevreye ilgi gösterme gibi olumlu özellikler göstermelerini sağlamıştır. Bu olumlu davranışlar çocukların ilkokula uyumunda kolaylık sağlamaktadır. (Büyükkaragöz, 1993:66-67)

Okul öncesi eğitim kurumları, çocuğun içinde bulunduğu kültür değerlerini özümlemesine, sosyalleşmesine, zihinsel gelişim süreci içinde olgunlaşmasına, kendini tanımasına, faaliyetlere kendiliğinden katılmasına imkan vermektedir.

Çocuğun başlangıçta aile çevresi ile sınırlı olan dünyası, bir yandan arkadaş çevresi, öte yandan radyo, tv, sinema, gazete, kitap gibi iletişim araçları yoluyla genişlemektedir. Çocuğun gelişiminde katılımın rolünün büyük olmasına karşılık, artık uyarıcı çevre koşullarında yaşayan çocukların gelişimlerinin hızlı bir ilerleme gösterdikleri bilinen bir gerçektir. Bu bakımdan, okul öncesi dönem iyi bir uyarıcı çevre oluşturmasıyla üzerinde dikkatle durulması gereken bir eğitim devresidir. Çocuk; gelişim özellikleri, davranış, duygu ve düşünceleri ile yetişkinden farklı bir varlıktır. Ona uygulanacak eğitim ve öğretimde bu hususun dikkate alınması gerekmektedir. (Büyükkaragöz, 1993:66-67)

Okul öncesi dönemi çocuğun çevresini tanımaya çalıştığı, konuşmayı öğrendiği, belirli alışkanlıklar ve toplumun değer yargılarını kazandığı bir dönemdir. Kişiliğin temellerinin atıldığı bu dönemde çocuğun bilinçli bir rehberliğe ihtiyacı vardır. Çünkü bu dönemdeki çocuğun eğitime ortaya çıkan ihmaller, engellemeler, karşılaştığı problemler onun tüm yaşamını etkiler. Çocuğun beden sağlığı gibi ruh sağlığının da yerinde olabilmesi için iyi beslenme ve bakıma ihtiyacı olduğu kadar düzenli bir toplum yaşantısına da ihtiyacı vardır. Ona bu olanağı sağlayacak olan kurum okul öncesi eğitim kurumlarıdır. (Turcan, 1988:10)

Bir okulöncesi eğitim kurumunda bulunan yetişkinlerin sayısının çocuğun ilgisini ve dikkatini dağıtacak kadar çok olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Tablo 1.'de bir okulöncesi eğitim kurumunda ideal sayılabilecek çocuk ve yetişkin sayısı verilmiştir.

Tablo.1.Bir Okulöncesi Eğitim Kurumunda İdeal Sayılabilecek Çocuk ve Yetişkin Sayısı.

YAŞ	ÇOCUK SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	YARDIMCI SAYISI
3	14	1	1
4	16	1	1
5	18	1	1
6	20	1	1

(Oktay,1999:221).

İncelemeler, okul öncesi devrenin daha sonraki yaşam dönemlerinin hepsinin temelini oluşturduğunu, hatta daha sonraki yaşlarda ortaya çıkan davranış bozukluklarının ve duygusal problemlerin yaşamın bu ilk yıllarındaki olumsuzluklarla çok yakından ilişkili olduğunu gösteren bulgular elde etmişlerdir.

Özellikle son elli yıl içinde öğrenme kuramcıları ve psikoanalistler tarafından “erken tecrübeler”in, çocuğun daha çok duygusal, zihinsel ve dil gelişimi üzerindeki etkilerini belirleyen pek çok araştırma (Piaget, 1952; Bloom, 1964; Hunt, 1961) yapmıştır. Demek ki, eğitim ve psikoloji bilim dallarındaki gelişmeler, okul öncesi çağın son derece önemli olduğunu ve bu çağın kendine özgü bir eğitimi olması gerektiğini göstermektedir. Böylece bu bilim dalları okul öncesi çağındaki çocukların kendi yaş seviyelerini göre, düzenli bir şekilde eğitilmesinin yararlarını ortaya koymuştur. Bu bakımdan çocukları hem sosyal hem de bireysel yönden geliştirici bir dönem olarak okul öncesi eğitimi büyük önem kazanmıştır.

Birlikte yaşama ve çalışmayı öğrenirken, çocuğun ayrıntılarıyla kopya edeceği sağlıklı bir öğretmen modeline gereksinimi vardır. Bu nedenle ana okul öğretmenin olumlu bir model oluşturmasının yanında, yeterli düzeyde pedagojik formasyona sahip olması ve mesleğini sevmesi gerekmektedir. (Yavuzer, 1998:158)

Okul öncesi dönemde çocuk, ilk üç yıl içinde bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönlerden hızla gelişir. Montessorri, çocuğun doğumundan sonra bu kadar kısa bir süre içinde ulaştığı bu inanılmaz gelişmeyi “çocukluğun sırrı” olarak nitelendirmektedir. Bu dönemde, çocuğun çevresinde bulunan yetişkinlere, çocukta var olan bu gizli gücü mümkün olan en son noktaya kadar geliştirme görevi düşmektedir. (Turcan, 1988:11)

Çağdaş bir okul öncesi eğitim, kendine güvenen, bilgilerini yaşama geçirebilen, çevresine karşı duyarlı, girişimci, kendine ve topluma karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde, duygu, düşünce ve davranışında özgür, yaratıcı, milli ve manevi değerleri özümsemiş ve kendini gerçekleştirmiş nesiller yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak sağlıklı ve nitelikli bir eğitim ortamı, öncelik sırasına göre belirli bir eğitim felsefesi olan öğretmenleri, onu destekleyecek yönetici ve diğer çalışanları, çok yönlü amaçları olan eğitim araç gereçlerini ve ona babanın katılımını içermelidir. (Ulcay, 1993:211).

Günümüzde çocuk gelişimi ve eğitimi alanında yapılan bilimsel çalışmalar, okul öncesi dönem olarak adlandırılan 0-6 yaş arası yılların zeka, kişilik ve sosyal davranışların oluşmasında en kritik dönem olduğunu göstermeye devam etmektedir. Fakat son araştırmalar çevreden gelen duygusal uyaranların bu oluşum döneminde beyindeki sinirlerin yapı ve organizasyonunu etkilediğini göstererek tartışmayı güçlendirmiştir.

Bu hassas dönemde çocuğun gelişimi ve eğitimin de doğum öncesi dönemden başlayarak hemen hemen tüm yaşamı boyunca onu ç en çok etkileyen kurum olan ailenin yanı sıra okulda çocuğun yetişkin hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmasında etkili bir kurum olarak önemini sürdürmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumu çocuğun yalnız bedensel, duygusal ve toplumsal gelişimini etkilemekle kalmayıp, sağladığı uyarılar oranında çocuğun zihinsel ve dil gelişimini de önemli ölçüde etkilemektedir.

Okul öncesi dönemde çocuğa gösterilen sevgi ve güvenle birlikte verilen zihinsel uyaranlar, onun çok yönlü gelişimine temel oluşturur. Bloom'a göre insan yaşamının ilk dört yılı zihinsel gelişimin en kritik dönemi olup insan zekasının %50'si 0-4 yaş arasında, %30'u 4-8 yaş arasında, %20'si de 8-17 yaş arsında

gelişmektedir. Bloom, hayatının ilk dört yılı içinde eğitimsel uyaranların çok önemli olduğu ve zekayı arttırdığını ileri sürmektedir.

Piaget'de çocukta düşüncenin birden ortaya çıkmadığının, çocuğun zihinsel gelişmesinin fiziksel olgunlaşmanın yanı sıra çevresine, deneyimlerine ve toplumsal aktarımlara bağlı bulunduğunu ve erken uyarı ve etkileşimle geliştirildiğini öne sürmektedir.

Oysa, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen çocuklar doğal olarak farklı uyaranlara hedef olmakta ve farklı deneyimlerden geçmektedirler. Farklı çevresel uyarılar çocukların zihinsel ve dil gelişimleri üzerinde farklı etkiler yaratmakta. Bu farklılıkta ilkokula başladıklarında daha iyi şartlarda büyüyenlere oranla zeka, uyum, başarı ve sosyal gelişme farklılığı olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu noktada çok yönlü gelişimin ve öğrenmenin hızlı olduğu, pek çok davranış özelliği ve kişiliğin kazanıldığı okul öncesi dönemde çocuklara daha iyi bir gelecek hazırlamada bilinçli bir ortamda eğitimlerinin gereği açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. (Erkan, 1993: 107-108).

Soruna bilimsel verilerin ışığında ve çocuk hakları doğrultusunda bakıldığında, hayatın altı yılını kapsayacak psiko-pedagojik kapsamlı, okul öncesi eğitim program ve planlamalarının çocuklar için önem taşıdığı gerçeği ile yüz yüze gelinmektedir. Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklara kazandırılacak her şey planlı olarak ele alınabilirse beklenen yarar sağlanabilir. Okul öncesi eğitim kurumlarının başarılı ve verimli olabilmeleri, ihtiyaçlara, çevreye ve amaçlara uygun olarak hazırlanmış programlı bir çalışmaya bağlıdır. (Büyükkaragöz, 1993:66-67).

Okul öncesi eğitim kurumlarının önemi ile ilgili bulgular şöyledir;

Çocuk Gelişimi İle İlgili Bulgular:

Zihin ve Dil Gelişimi

Çocuğun zihinsel gelişimi, okul öncesi yıllarda önemli ölçüde ilerleme kaydeder. Bazı araştırmacılara göre insanın zihinsel gelişiminin %50'si 4 yaşına , %80'i de 8 yaşına kadar tamamlanmaktadır. Okulöncesi eğitim kurumları sağladığı özgür ve yaratıcı ortamla çocuğun zihinsel gelişiminin yanısıra dil gelişiminide hızlandırır.

Sosyal ve Kişilik Gelişimi

Aile ortamında yakın duygusal ve sosyal ilişkiler içinde büyümekte olan çocuk üç yaşına doğru yaşlıları ile bir araya gelme ihtiyacı içindedir. Çocuk ancak yaşlıları ile arkadaşlık ilişkileri kurarak, paylaşmayı, işbirliği yapmayı, duygularını frenlemeyi öğrenir. Çocuğun diğer çocuklarla eğitsel ve sağlıklı bir ortamda bir araya gelmesi nitelikli okul öncesi kurumları ile gerçekleşir. Anaokullarının en önemli fonksiyonlarından biri çocuğun toplumsallaşmasını sağlamaktır.

Eğitimsel Bulgular:

Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların etmeyenlere kıyasla daha üst öğretim basamaklarına kadar eğitim ve öğretim yaşantılarını devam ettirdiklerini ve okul başarılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çocuğun öğrenme potansiyelinin en yüksek olduğu dönem okul öncesi yıllar olduğu saptanmıştır. Çocuğa erken yaşlarda saptanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar daha sonraki öğrenim yaşantısını etkileyecek güçtedir.

Toplumsal Gerçekler:

Okulöncesi eğitim kurumları çalışan annelerin sorumluluklarını günün belli saatleri içinde üstlenerek, bir yandan annenin gönül rahatlığı içinde işinde verimli olmasını sağlarken, diğer yandan çocuğun yetersiz koşullarda zedelenmesini önlemektedir. Kadının güçlenmesi ve toplum içinde üretken olmasında okulöncesi eğitim kurumlarının katkısı önemlidir.

Okulöncesi eğitim kurumları, toplumun kültürel değerlerini çocuğun özümsemesine yardımcı olmaktadır. Sıklıkla kullanılan “Çocuklar bizim geleceğimizdir” söyleminde sosyal ve ahlaki değerlerimizin nesilden nesile geçişinde çocuğun rolü vurgulanmaktadır.

Okulöncesi eğitimi gerekli kılan toplumsal bir olgu da erken çocukluk yaşantılarındaki farklılıklardır. Yetersiz bakım, sağlıksız çevre koşulları ve ekonomik güçlükler pek çok çocuk için risk teşkil etmektedir. Erken çocukluk gelişim ve eğitimine yapılan yatırımlar yoksulluk, sosyal eşitsizlik ve cinsiyete bağlı ayrımlar yüzünden dezavantajlı sayılan çocuklara iyi bir başlangıç vererek bu eşitsizliğin giderilmesine yardımcı olabilmektedir. (Arı-Haktanır-Dinçer, 2003).

1.3. Okul Öncesi Öğretmenin Önemi

Okul denilen sosyal sistemin en stratejik parçalarından biri olan öğretmen; okul öncesi kuruma gitmekte olan çocuğun aile dışında karşılaştığı ilk yetişkindir. Araştırmalar okul öncesi eğitim kurumlarını birbirinden farklı kılan etkenin öğretmen olduğunu göstermektedir. Fiziksel ortam, program, yönetim ne kadar iyi olursa olsun öğretmenin bilgisi, yeterliliği ve kişiliği eğitimi başarı ve etkin kılmaktadır. (Bekman, 1990:38)

Okul öncesi eğitim döneminde çocuğun ayrıntılarıyla kopya edeceği, sağlıklı bir öğretmen modeline gereksinimi vardır. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenin olumlu bir model oluşturmasının yanında, yeterli düzeyde pedagojik formasyona sahip olması ve mesleğini sevmesi gerekmektedir. (Yavuzer, 1998:158)

Bu dönemde gerçekleşen eğitim, onu izleyen dönemlerdeki eğitimin nasıl gerçekleşeceğini, bireyin dünyaya nasıl uyum sağlayacağını da belirlemektedir. Eğitimin amacı, eğitim alanının ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bunu yapmakla birinci derecede yükümlü öğretmendir.

Eğitim sisteminin başarısı temelde sistemi işleyip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer personelin niteliklerine bağlıdır. Bundan dolayı "Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir" denilebilir. (Büyükkaragöz ve Kesici, 1996:354)

Okul öncesi kurumların, çocuğun eğitimi konusundaki rolünü, yerine getirmedeki en büyük etken öğretmendir. Öğretmenin birey üzerindeki etkisi her öğretim basamağı için söz konusudur. Ancak bu etki okul öncesi dönemde daha da önem kazanmaktadır. Okul öncesi eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde fiziki ortam, araç-gereç ve program ne kadar yeterli olursa olsun, okul öncesi eğitim hizmetlerinden beklenen yararın sağlanması, bu programları uygulayacak öğretmenlerin nicelik ve nitelik yönünden yeterli olmalarına bağlıdır. Uygun bir fiziki ortam içinde, yeterli araç-gereç ve iyi düzenlenmiş bir eğitim programı, ancak hem istenen davranış özelliklerine sahip hem de istenilen davranışları çocuklara kazandırabilecek niteliklere sahip okul öncesi öğretmenleri ile anlam kazanır, amaca ulaşır.

Bu amaca ulaşma, öğretmenin yetişmesiyle doğrudan ilişkilidir. Gerek öğretmenin, gerekse okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan diğer personelin yetişmesini de Hizmet Öncesi Eğitim ve Hizmet İçi Eğitim başlıkları altında incelemek gerekir. Hizmet öncesi eğitim; okullar aracılığıyla bireyin mesleğe hazırlanmasını kapsar. Hizmet içi eğitim ise; bireye yapmakta olduğu işin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir. (Erkan, 1993:108)

Eğitimin nitelikli bir şekilde tapılabilmesi ,uygulayıcısı olan öğretmen ile doğrudan bağlantılıdır.Tüm olanaklar en iyi niyetlerle seferber edilse dahi,öğretmen istenilen özelliklere sahip değilse çabalar boşa gider.Eğitimin kalitesi eğitim elamanlarının kalitesine bağlıdır.(Genç,1997:10)

1.4. Okul Öncesi Öğretmenin Özellikleri

Eğitim sisteminin en stratejik ögesi olan öğretmenin, öğrencinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmesi ve karşılayabilmesi, onun mesleki ve alan bilgisiyle bu bilgileri kişilik özellikleriyle deneyime dönüştürebilmesi, kısaca yetişmişlik düzeyi, eğitim sisteminin işlevsel döngüsü için hayati önem taşımaktadır.

Sosyal bir sistem olan eğitimin üç ögesi vardır; öğrenci, öğretmen ve eğitim programları. Eğitimin etkili ve verimli olabilmesi, eğitimle gerçekleştirilmesi düşünülen amaçlara en üst düzeyde ulaşılması bu üç ögenin belli niteliklere sahip olmasına, birbirleri ile sürekli etkileşimde bulunmalarına ve uyum içinde olmalarına bağlıdır. Anacak bu üç öğeden biri olan öğretmenin diğer öğeleri etkileme gücü diğerlerine göre daha fazladır.

Öğretmen eğitimin temel kaynağıdır. O, sistem ve program içeriğiyle kullanılan araçlar farklı da olsa bunları eylemleştiren, kullanarak amacına ulaşan bireydir.

Öğretmen sürekli bir öğrenme sürecini yaşayan aktif öğrenci rolündedir. Değişen ve gelişen toplumun gereksinimlerine cevap vermek için öğretmenlerin bu değişime ve gelişime ayak uydurabilecek yeni düzenlemelere gitmesi gerekmektedir.(Tuğrul,1993:291)

Eğitim sisteminde öğretmenin önemli bir rolü vardır. Eğitimde hedef öğrenci olduğu için, öğretmenin niteliklerinin sürekli geliştirilmesi gerekir. Toplumsal değerler ve bilgi “öğretmen” aracılığı ile öğrencilere aktarılmaktadır. Bu yüzden

öğretmenin geniş bir genel kültüre, sağlam bir alan ve meslek bilgisine, güçlü kişisel özelliklere sahip olması gerekmektedir. (MEB, 1998:2)

Öğretmenler insanları, çocukları ve gençleri seven, öğrencilerine yalnızca bilgi aktarmakla kalmayıp onlarla iyi iletişim kurabilen, öğrencilerine düşünmeyi, araştırma yapmayı, araştırma sonuçlarını yorumlamayı, problem çözmeyi öğreten, onları sosyal, psikolojik, kişilik sorunlarına eğilen ve çözümler arayan, alanında yeterli, kendine güven duyan, öğrencilerine dersini sevdiren, onlara tüm davranışlarıyla örnek olan, yeniliklere açık coşkulu insanlardır. (Demircioğlu ve Diğerleri, Akt: Erbaş, 1998:18)

Bir ana okulunda malzeme ve programa kadar, belki de daha da önemli olan bir öge öğretmenlerdir. Okul öncesi öğretmeni, annesinden belki de gün boyu ayrılmak durumunda olan çocuğun karşısına çıkan kişidir. Çocuk için öğretmen, hem öğreten, hem de seven, dostluk gösteren, kısacası günün büyük bir bölümünde kendisinin ve arkadaşlarının ihtiyaçlarını yerine getirmek için çalışan bir insandır. (Oktay, 1999:218-219)

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğretmenin Sorumlulukları Şöyle Sıralanabilir. (Oğuzkan-Oral, 1997:88)

- Barış dolu, sakin bir sınıf ortamının yaratılmasında yol gösterir.
- Örnek davranışlar sergiler.
- Çocukların, sosyal değer ve kurallara uygun davranışlar geliştirmelerini sağlar.
- Çocukların kendilerini tanımalarına, duygularını anlamalarına yardım eder.
- Çocukların sorunlarının çözümünde, uyarıcı ve eğitici bir tutum içindedir.
- Çocukların kendilerini, müzik ya da diğer sanatsal etkinlikler aracılığıyla açığa vurmaları için yaşantılar düzenler.
- Yönetici ve diğer öğretmenlerle işbirliği içinde çalışır. Temizlik ve beslenme işlerinde görevli personeli, çocuklarla olan etkileşimlerinin eğitsel sonuçları konusunda uyarır. Onlarda, okulun eğitim anlayışı ve tutumu doğrultusunda davranış değişiklikleri oluşturmaya çalışır.

-Çocuk etkinliklerinde kullanılacak araç ve gereci seçer, yeni araç ve gereçlerin planlanması, yapımı ve onarımı işlerinde diğer görevli personelle iş birliği yapar.

-Çocukları olumlu, dost ilişkiler içinde etkinliklere yönlendirmelerini sağlar.

Çocuklar hangi öğrenim kademesinde olurlarsa olsunlar, öğretmen, program, fiziksel donanım, materyal, aile ve çevre g,b, değişkenlerin etkisi altındadırlar. Sıralanan bütün bu değişkenler çocuğun öğrenim yaşantısını çeşitli boyutlarda etkiler.Öğretmen, daha genel anlamda ise “eğitimciler” bu öğrenim sürecinin sorumluluğunu üstlenen temel öğeyi oluşturmaktadır. Çünkü bir öğrenim kurumu, eğitimcilerinin kalitesiyle orantılı bir değer taşır. Bir başka deyişle bir okul, öğretmeni kadar iyidir. Mevcut ideal olanakları çocuğa sunan, bunlardan olumlu yönde yararlanmasını sağlayan öğretmenlerdir (Tuğrul, 1993:291).

Bir okul öncesi kuruluştaki, eğitimin niteliğini doğrudan etkileyen etmenlerin başında öğretmen gelir. Öğretmenin sevecen, çocuklara koşulsuz saygı gösterebilen, saydam olabilen, yeteneklerinin geliştirmiş, anlayışlı, hoşgörülü, sabırlı ve çocukların ihtiyaçlarını ve problemlerini, isteklerini sezebilen bir kişi olması gerekir. Ayrıca öğretmen, çocukların özellikle hassas olduğu konularda duyarlı olmalıdır. Öğretmen mesleki ruh bakımından da gelişmiş olmalı, öğretmenliği severek, isteyerek yapmalı, çocuklar ve ana babalarla olumlu ilişkiler kurmalıdır.

Çocukların bağımsız, keşfedici, inceleyici, araştırmacı, yaparak, yaşayarak öğrenen, analiz, sentez, problem çözme ve yaratıcılık gibi yüksek düzeyde bilişsel niteliklerini ve bilimsel tutumlarını geliştirebilmek için gereken ön koşullardan biride öğretmenlerin bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında hedef davranışları iyi bilmeleri ve eğitim ortamını, bu davranışları kazandıracak biçimde düzenleyerek, kendilerinin de aktif olarak eğitim uygulamalarına katılmalıdır. Araştırmalar öğretmenlerin katılımcı olduğu durumlarda okul öncesi eğitimin niteliğinin yükseldiğini, kendisinin çocuklarla yoğun etkileşimden edindiği bilgilerin, elindeki insan kaynaklarını ve araç gereçleri daha iyi kullanmasını sağladığını göstermektedir. (Ulcay, 1993:211).

İyi bir öğretmen olmanın, özellikle bir anaokulu öğretmeni olmanın ilk koşulu çocuğu sevmektir. Çocuklarla olan ilişkilerimizde hiç kuşkusuz elimizdeki en güçlü aracımız çocuk sevgisidir. Kolombiya Üniversitesi profesörlerinden Gilbert Highet (The Art of Teaching) adlı kitabında; “Bir öğretmenin iyi bir öğretmen olabilmesi için çocukları sevmesi gerekir” demiştir (Berklin,1972:142-149).

Öğretmenin, çocuklara faydalı ve eğitimde yararlı olabilmesi için, öğrencilerin problem sebepleri ortadan kaldırılmasıyla mümkündür. Çocuğun hata kabul etmediğini akıldan çıkarmamalı, yapılacak en küçük hatanın çocuğun güvenin kaybolmasına neden olacağı gözden uzak tutulmamalıdır. Öğretmenin, eğitim düzeyi, insanlarla olan ilişkileri, tavırları ve en önemlisi çocuklara olan davranışlarının nasıl olduğu önemlidir.

Öğretmen, her çocuğun fiziksel, toplumsal ve ruhsal gelişimini izlemeli ve onun becerilerini, yeteneklerini ve problemlerini ortaya çıkarmak için çaba harcamalıdır (Yakar-Gingök, 1983:185)

Bu çağdaki çocuklara, istenilen davranışlar bir çok etkinliğe katılmaları ile kazandırılabilir ve yine bu etkinliklerle pek çok kavramın oluşması sağlanabilir. Öğretmenin görevi amaçlar doğrultusunda planlayacağı bu etkinliklerde çocuklara rehberlik yapmaktır. İşte bu nedenlerle okul öncesi eğitim kurumlarında çalışacak öğretmenin ayrı bir eğitim sürecinden geçmesi gerekir. Okul öncesi öğretmeni ruh ve beden sağlığı yerinde, sabırlı, anlayışlı, güler yüzlü ve hoşgörülü olmalıdır. Çocukları sevmeli ve onlarla birlikte olmaktan mutluluk duymalıdır. Öğretmen yaratıcı olmalı ve öğrencilerin de yaratıcılıklarını ortaya koymalarına fırsat tanımalıdır. Çocukları düşünmeye sevketmeli, onlara her şeyi hazır sunma yerine araştırmaya yönlendirmeli ve problem çözme davranışlarının gelişmesine yardımcı olmalıdır. Okul öncesi öğretmeni genç, dinamik ve enerjik kararlar verebilmelidir. Çocukların fikirlerine önem vermeli, onlara dürüst davranmalı ve güven vermelidir (Demiral, 1985:17-18).

Okul öncesi öğretmenlerinin asıl işi bilgi aktarmak değildir. Çocuklara evden okula ve oradan da topluma kolay ve mutlu bir geçiş sağlayabilmelerinde yardımcı olmaktır. İşte bu nedenle çocukların gelişmelerinde okulöncesi eğitim kurumlarının duygusal atmosferi çok büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda pek çok yazar “esprî gücüne sahip olmayı” öğretmenin en önemli özellikleri arasında saymaktadır. Daha

iyi bir öğretmen-çocuk ilişkisi öğretmenin çocuklarla birlikte gülebildiği sınıf ortamlarında ortaya çıkar.

Okulöncesi öğretmenlerinin aynı zamanda çok fazla bedensel ve duygusal potansiyele sahip olmaları da gerekmektedir. Fernham ve Diggory bu konuda şöyle demektedir “İyi bir öğretmenin en belirgin özelliklerinden biri iyi yönlendirilmiş bir enerjidir. Çocukların bireysel gereksinimlerini farketmek ve onları en uygun şekilde karşılamak için enerji, çocuklar için özel ve kişisel görevler yaratmak için enerji, çocuklardan gelen sayısız isteklere rağmen hoş bir tavır takınmak ve işbirliği yapmak için enerji, çocuklara sıcak ve duyarlı tepkilerde bulunmak için enerji.”.

Öğretmenin duygusal gücü de önem taşımaktadır. Çünkü yapılan araştırmalar, çocukların yumuşak bir sese sahip, sakin ve dengeli kişiliği olan öğretmenlerle beraberken daha iyi öğrendiklerini göstermiştir.

Katz, yaptığı bir araştırmasında okulöncesi öğretmenin dört temel rolleri olduğunu belirlemiştir: Günlük bakım sağlamak, duygusal destek sağlamak, rehberlik etmek, çocukların gelişim ve öğretimlerine yardımcı olmak. Katz’a göre bu görevlerin yanı sıra öğretmenin davranış modeli olma rolü de vardır ve bu rol öğretmenin en doğal olan rolüdür.

Okul öncesi öğretmenleri sınıflarındaki öğretmen yardımcısıyla ve ana-babalarla da işbirliği yaparak iyi bir iletişim oluşturmalarıdır. Velilerle iyi bir iletişim karşılıklı anlayış, saygı ve güveni gerektirir. Öğretmen ve anne-baba arasındaki ilişki okul öncesi çocuğunu etkileyen, onu iç çatışmalarına sürükleyebilecek çok önemli bir olaydır (Gürkan, 1986:124-128).

Çocuğun, olumlu bir kişiliğe sahip olması için küçük yaştan itibaren temel ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Bu onun benlik duygusu üzerinde etki yapar. Bu tarzda yetişme onun her çeşit grup faaliyetlerinde rahatça yer almasını ve çevresine uyarak mutlu olmasını sağlar (Erkunt, 1966:15).

Okulöncesi kurum öğretmenleri, çocukların annelerinden ayrılmakta güçlük çektikleri bir dönemde, karşılarına çıkan kişi olması nedeniyle, asıl işi çocukların, evden okula ve oradan da topluma sağlıklı bir geçiş sağlayabilmelerinde yardımcı olmaktır (Parlakıyıldız, 1998:39).

Dowling (1988) öğretmeni, “öğrenmeyi ve gelişmeyi teşvik edici yaşamsal bir kaynak” olarak görmektedir. Dowling, öğretmenin, çocuklarla olan çalışmasını, zaman ve içerik açısından yakından inceleyerek şöyle değerlendirmektedir:

Anaokulu ortamı; şüphesiz karmaşık ve yoğun bir ortamdır. Kısa konsantrasyonlu ve aşırı enerji dolu, bir grup çocuğu bir araya getirmek ve ilk kez görebilecekleri çeşitli aktivitelere katılmayı sağlamak, öğretmenin, üstün organizasyonel nitelik ve becerilere sahip olmasını zorunlu kılar. Buradaki tehlike, organizasyonun kendi içinde kopmasıdır. Bu yüzden anaokulu programında aksaklığa neden olmamak için öğretmen aktiviteleri gözden geçirmeli, çocuklarla yakından ilgilenmeli, onların öğrenme ve gelişmesinde anahtar role sahip olduğunu unutmamalıdır.

Organizasyonu iyi sağlanmış bir anaokulunda, çocuklar, başlarında bir büyük bulunmaksızın çeşitli etkinlikler yapabilmekte ve yeni şeyler öğrenebilmektedir. Bu öğrenmeler, öğretmenin, gözlemci, planlamacı, öğretici, sohbet edici, sorucu, eğitici ve model olma özellikleri ile daha da kolaylaşacaktır. Öğretmen aynı zamanda, değerlendirme rollerini de üstlenmektedir (Parlakıyıldız, 1998:42-43).

Öğretmen, eğitim için olanaklar hazırlayan ve elde edebildiği olanakları eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesi için en iyi biçimde kullanma görevini üstlenmiş olan profesyonel bir kişidir. Bu nedenle performans standartlarını belirlemek için amatör ve profesyonel ayrımı yararlı olabilir. Bir amatör, örneğin; çocuğun ailesi, çocuğunu çok sevdiği için karşılıksız onun öğretmenidir. Çocuk eğitimi konusunda resmi bir eğitim almak zorunda olmamıştır. Öğretmen ise, eğitim işinden para kazanır. İçinde bulunduğu şartlar ne olursa olsun, duygusal durumlardan bağımsız olarak, belli standart düzeyindeki beklentileri karşılayacak şekilde görevini yapar. Buna göre profesyonel bir öğretmen;

Alanıyla ilgili her tür bilgiyi sadece bilmekle kalmayıp, yeni bilgileri yaratıcı yollardan birleştirebilmelidir.

Çocuğun okula ve öğretmene güvenmesini sağlayıcı, tutarlı, adil, gerektiğinde kendisine yardım edebileceği güvencesini veren, saygın tavırlar sergilemelidir.

Çocuklarla konuşurken yetkin ve güven veren, sevecen bir ses tonu kullanmalı, tehditkar, emredici, korkutucu olmamalıdır. Laubali ve argo bir imaj da yaratmamalıdır.

Çocuğun ailesini tanımalı, olumlu bir ilişki içinde olmalıdır. Aile ile ilgili bilgileri almak için çocuğu sorgulamamalı, bilimsel olan tanıma tekniklerini kullanmalıdır.

Çevreyi ve dünyayı çocukların görüş açısından algılama çabası içinde olmalıdır. Böylece planlamalarında çocuktan hareket ederek ihtiyaçlara göre daha etkili öğrenim yaşantıları düzenleyebilmelidir.

Olaylara çok yönlü bakabilmeli, sabırlı, hoşgörülü olmalı ve daha çok ödüle yer veren bir tutumu izlemelidir.

Okulöncesi çağ çocuğu bu dönemde yetişkini model alır. Onun gibi olmak için gördüğü davranışları gerek zihninde gerekse açık olarak prova eder. Öğretmen bu nedenle, eğitim faaliyeti olarak planladığı kasıtlı davranışları ile birlikte diğer bütün davranışlarına özen göstermek durumundadır. Eğitimin amacına ulaşmada kendi kişiliğine özgü tutumları ile mesleki davranışları bir bütün olarak etkilidir. Bilinçli yada bilinçsiz sergilediği veya çok belirgin olmasa bile yarattığı izlenim, çocuklar tarafından dikkatle gözlenir, kaydedilir. Öğretmen bir yandan bizzat kendisi model olmanın ciddi sorumluluğunu taşıırken, diğer yandan da çevrede yer alacak diğer olumlu modelleri sağlamada organizatörlük yapar. Bu durumdaki bir öğretmen, iyi bir model olarak bu davranışlardan direkt olarak çocukların etkilenmesini sağlamanın yanı sıra, eğitim etkinliklerini de kolay yürütebilir. Böylece, çocuklar kendisine daha çok değer vereceğinden, istenilen davranışları kazandırmada etkili bir kaynak durumuna gelir (Genç, 1997:10-11-12-13).

Robinson iyi bir okul öncesi öğretmenin özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- İyi bir mizah duygusuna sahip olmak
- Güçlüklerden yılmamak, problem çözmekten hoşlanmak
- Kendiliğinden davranışı, taklitçiliğe tercih etmek
- Kontrolünü kaybetmeden çeşitli faaliyetlerle ilgilenabilmek
- Çocukça davranışlar ve ihtiyaçlar karşısında rahatsız olmamak
- Çok küçükte olsa ilerlemeleri görebilmek.

Bunlara öğretmenin dikkatli, sevgi dolu, yaratıcı olması ve çocuklarla bulunmaktan hoşlanmasını, çocukların ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmasını ekleyebiliriz.

Öğretmenin çocuklarla olan iletişimi, hiç bir zaman onları gücendirecek şekilde olmamalıdır. Direktifler tatlı bir sevgi havası içinde verilmeli, çocuk, bunların kendi iyiliği için olduğunu anlayabilmelidir (Bilgin, 1996:41-42).

Okulöncesi eğitim kurumlarında, eğitim programlarına bağlı olarak seçilen uyarıcılar da önem taşımaktadır. Ancak bu uyarılar en pahalı malzemeden, en ucuz malzemeye kadar her ne olursa olsun eğitimi yararlı kılan, bunları seçen, hazırlayan ve çocuklara sunan “öğretmendir”.

Buna göre iyi bir okulöncesi öğretmeni;

İyi bir öğretmen aynı zamanda yeni bilgi ve deneyimlere açık bir öğrencidir.

Öğretmenin amacı, çocuğu eğitirken yalnızca bilgi aktarmak değil, onu öğrenmeye istekli hale getirerek, gerekli bilgiye kendisinin ulaşmasını sağlamak olmalıdır.

Çocuklarla iyi iletişim kurmalı, onları tanımaya ve anlamaya çalışmalıdır.

Eğitim programlarını çocukları aktif kılacak şekilde düzenlemelidir.

Çocukların olumlu benlik geliştirmelerini desteklemeli ve özgüvenlerini geliştirmelidir.

Öğretmen yaratıcı olmalı ve çocuklara da yaratıcı düşünceyi geliştirici etkinlikler planlamalıdır.

Öğretmenin en önemli işlevi, çocukların gelişim özelliklerini çok iyi bilmesi ve eğitim programlarını hazırlarken onların bireysel farklılıklarını dikkate almasıdır.

Okulöncesi eğitim programları hazırlanıp uygulanması kadar, öğretmenin programı değerlendirmesi de önemlidir. Değerlendirmede esas; öğretmenin uyguladığı eğitim programlarındaki aksaklıkları görmesini sağlayarak, bunların nedenlerini tespit etmesini ve yeni çalışmasını buna göre yönlendirmesini sağlamaktır.

Öğretmen çalışmalarını planlarken, çocuğun bağımsız fakat öz denetimlerinin gelişmesine, deneyerek ve araştırarak öğrenmelerine, tekrarlayarak beceri geliştirmelerine olanak tanınmalıdır (Kandır, 2001:151)

2.ÜLKEMİZDE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE MEVCUT DURUM

2.1.Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi

Kıbrıs'ta okulöncesi eğitimin başlangıcı 1950'li yıllara rastlamaktadır.Bu yıllarda dünyada ve özellikle İngiltere,Almanya ve Amerika'da ilkokullar yanında okulöncesi eğitime de önem verilmiş, okulöncesi kurumlar açılmıştır.Bu dönem,Kıbrıs'ta Rumların İngiliz sömürge idaresine karşı fiilen başlattığı direniş ve terör hareketinin Kıbrıs Türklerine de yöneltildiği yıllardır.Varolma mücadelesinde sağlıklı ve bilinçli bir nesil yetiştirmek,düşmana karşı hazırlıklı olmak ve gelecek muhtemel saldırıları göğüsleyebilmek için eğitim sistemimiz ile okullarımıza daha sıkı bağlanması gerektiğinin anlaşıldığı bir dönemdir.Bu yıllarda Anavatan Türkiye en kıymetli eğitimcilerini göndermiş ve toplumun ayakta durabilmesi için her fedakarlığı yapmış bulunmaktadır(Muhtaroglu,1985:142).

Batıda ve Amerika'da okulöncesi eğitimi,çalışan annelerin çocuğa bakamayacak duruma gelmesi ile endüstrileşmenin verdiği gereksinim sonucu gelişmiştir.Bizde de ilk neden annenin çocuğunu bırakacak bir yer aramasıdır.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet'in de 1950'li yıllarda Maarif Anaokulunun açılmasıyla başlamıştır

Batıda ve Amerika'da bakımsız kalan okulöncesi çocuğunun ilkokulda okuyamayacak duruma gelmesi araştırmalarla saptanınca,okulöncesi eğitim önem kazanmıştır. "Cultural-deprivation"(kültürel yoksunluk)sonucu bir zeka geriliğinin söz konusu olduğu bölgelerde bir önlem olarak başlatılmış ve eğitime mal edilerek yaygınlaştırılmıştır.Ülkemizde de ilkokul birinci sınıflarda başarı durumu az olan yörelerde ilkokullara bağlı anasınıflarının açılması,benzeri bir önlem olarak başlatılmıştır(Oktay,1985:148).

Bu dönemde yalnız şehir merkezlerinde olmak üzere ve dört ayrı bölgede 4 ve 5 yaş grubuna hizmet verecek anaokulları açılmıştır.1963 kanlı noel'ine kadar bunlar gerçekleştirilebilmiştir.1963-1974 mücadele yıllarında dış dünya ile bağlantı kesilmiş bu nedenle arada geçen 11 yıl içerisinde yeni anaokulu açmak yerine

geçmişte açılanları koruma ve devam ettirme savaşı vermiştir. Mutlu Barış Harekatı sonucu Türk nüfusu kuzeyde yoğunlaşmış, alt yapı olanakları doğmuş eğitim yönünden anlamlı birimler meydana gelmiş ve bu arada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti devleti de oluşmuştur. Böylece devlet olmanın getirdiği olanaklar ile planlı bir çalışma dönemine girilmiştir. Beş yıllık kalkınma programı çerçevesinde eğitimimizin çeşitli sektörlerine olduğu gibi okulöncesi eğitime de gerekli önem verilmiştir. Başlangıçta okulöncesi yaş grubunun %13,2'sine cevap verebilen okulöncesi eğitim kurumları bugün bu yaş gruplarının %59'una cevap verebilecek duruma gelmiştir (Muhtaroglu, 1985:143).

2.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okulöncesi eğitim; ilköğretim yaşına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar.

Devlet eliyle yürütülecek okulöncesi eğitim bir veya iki yıl süreli olup okulöncesi eğitim çağ nüfusunun tümünü kapsayacak şekilde bir programa bağlı olarak yaygınlaştırılır.

Okulöncesi eğitimin amaç ve görevleri, Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şunlardır;

Çocukların beden, zihin ve duygu yönlerinden gelişmesini, iyi alışkanlıklar ve yararlı beceriler kazanmasını sağlama,.

Çocukları her yönden ilköğretime hazırlamak,

Elverişsiz çevre ve aile koşullarından gelen çocuklara, uygun bir yetişme ortamı yaratmak,

Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak.

Okulöncesi eğitim kurumları devlet okullarında ilkokullara bağlı anasınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak açılabileceği gibi, ayrı anaokulları olarak da kurulabilirler.

Ayrı anaokullarına bağlı anasınıfları ile uygulama sınıflarına o yılın 31 Aralık gününden önce dört veya beş yaşını tamamlayan çocuklar alınır (M.E. ve K.B. Yönetmeliği).

2.2.1. Anasınıfı ve Anaokulları Eğitimi İlke ve Esasları:

Anasınıflarında ve anaokullarında tüm alt yapı tamamlandıktan sonra, çocukların beden, zihin, dil, duygu ve sosyal yönden yeteneklerine göre gelişmelerini sağlayacak, bilimsel temele dayalı programların Bakanlıkça hazırlanması ve bu programlara uygun eğitim süresinin saptanması esastır.

Anasınıflarında ve anaokullarında, bir gruptaki çocuk sayısı 20'den fazla olamaz. Sınıfların oluşturulmasında ayrı yaş gruplarının esas alınması zorunludur.

Görme, işitme ve benzeri engelleri saptanan çocukların, sağlık muayenesinden geçirilmesi için aile ile işbirliği yapılarak gerekli önlemler alınır.

Çocukların uyumu konusunda ortaya çıkabilecek sorunlar ve çeşitli davranış bozuklukları zamanında gözlemlenerek, Eğitim Bakanlığı ile temasa geçilir.

Anasınıfına ve anaokullarına başlayan çocukların farklı koşullardan geldikleri göz önünde bulundurularak, aralarında ayırım yapılmadan, tümüne; gereken ilgi, şefkat ve sevgi gösterilir.

Çocuklara eşit davranılır. Ancak, kişisel farklılıklar göz önünde tutulur ve uygulanacak programlar bireysel gelişmeye olanak sağlar.

Eğitim etkinlikleri yürütülürken çocukların kişiliklerini zedeleyici, baskı ve kısıtlamalara yer verilmez. Ceza verilmez.

Çocukların gerçekleştirecekleri etkinliklerde yarışma yerine, birlikte gelişme; geçme-geçilme duygusu yerine, Paylaşma bilincinin gelişmesi teşvik edilir.

Anasınıfında ve anaokullarında sürdürülecek bütün etkinliklerde okul-aile işbirliği esastır.

Çocukların sağlıklı biçimde gelişmeleri için yeterli ve dengeli beslenmeleri ile ilgili olarak aile ile işbirliğine gidilir; gerekli önlemler alınır.

Eğitim etkinlikleri düzenlenirken çocukların yaşları, ilgi ve ihtiyaçları ile okulun ve çevrenin olanakları göz önünde bulundurulur.

Eğitim ve öğretim belli bir plan ve program çerçevesinde yürütülür. Konuların ele alınışı ve işlenişi çocuklarda yaratıcılığın gelişmesini, taparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayıcı yöntemlerle uygulanır.

Eğitimde doğacak fırsatlardan yararlanılır;kazandırılacak değerlerin çocukların kendi deneyimlerine dayandırılmasına önem verilir.

Anasınıflarında ve anaokullarında gerçekleştirilecek etkinliklerin istenen amaçlara ne oranda ulaştığı her dönem sonunda bir rapor biçiminde yazılır.Her rapor,uygulamada karşılaşılan olumluluk ve olumsuzluklarla ilgili olarak bir geri bildirim işlevini yerine getirir;yeni düzenlemelere ışık tutar.

Büyük yerleşim yerlerinde,anasınıflar ilkökul bünyesinden çıkarılarak sağlıklı yapıya sahip anaokullarına dönüştürülür.Ayrıca,merkezileştirmenin henüz gerçekleştirilemediği okullarda,birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören anasınıf öğrencileri için de ivedilikle merkezileştirmeye gidilir veya uygun durumlar yaratılarak birleştirilmiş sınıflardan ayrılma gerçekleştirilir.

Anaokulu ve anasınıfı öğretmenliğinin branş öğretmenliği olması ve programlarının sağlıklı bir biçimde uygulanabilmesi için bu konuda eğitim görmüş,çocukları seven,onların gelişim özelliklerini bilen öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir.Okulöncesi eğitimde çalışacak kişilerin,öğretmen-eğitmen sıfatıyla yetiştirilebilmesi amacıyla;

Kreş(0-36 ay)için;hemşire okulundan yararlanılması,

Anaokul ve anasınıfları(37-72 ay)için;Öğretmen kolejinde ayrı bir bölüm açılması sağlanır.

Okulöncesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmesini sağlayacak en önemli faktörlerden birisi de okul binalarının iç ve dış donanımlarıyla ihtiyaca cevap verebilecek şekilde planlanmasıdır.Bu amaçla gereken ölmemler alınır.

Anasınıflında ve anaokulunda sınıf öğretmenin yanında yardımcı öğretmende bulunmalıdır.Bu elamanların meslek liselerinin ilgili bölümünden mezun olanlardan seçilmesine özen gösterilir.

Anasınıflında ve anaokulunda görevli öğretmenlerin,çocukların olumsuzluklarından çok olumluluklarına yönelmelerini sağlayacak eğitim yöntemlerini öne çıkarmaları ve çocukların özgüvenini geliştirici çalışmalarda bulunmaları esastır.

Okulöncesi eğitim için Bakanlık bünyesinde ayrı bir birim kurularak yasal çerçevesi oluşturulur(III.Milli Eğitim Şurası,1995).

2.3.Okulöncesi Eğitimde Mevcut Durum

Devlete bağlı anaokullarının hizmete geçirilişinde öncelikler,yerleşim merkezlerindeki nüfus yoğunluğu,çalışan anne sayısı ve velilerden gelen talepler dikkate alınarak saptanmaktadır.

Tablo 2’de bölgelere göre okulöncesi eğitim alan öğrencilerin sayıları verilmiştir.

Tablo 2. 2002-2003 Eğitim ve Öğretim Yılı Bölgelere Göre Öğrenci Dağılımı

Bölge	4 Yaş	Anasınıfı
Lefkoşa	184	946
Güzelyurt	60	423
Gazimağusa	162	967
İskele	104	288
Girne	142	577
Toplam	652	2901
Genel Toplam	3553	

*KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesi Müdürlüğü listesi esas alınmıştır.

Tabloya göre, Lefkoşa bölgesinde 4 yaş grubunda 184 öğrenci,anasınıflarında ise 946 öğrenci; Güzelyurt bölgesinde 4 yaş grubunda 60 öğrenci,anasınıflarında 423 öğrenci; Gazimağusa bölgesinde 4 yaş grubunda 162 öğrenci,anasınıflarında 967 öğrenci;İskele bölgesinde 4 yaş grubunda 104 öğrenci,anasınıflarında 288 öğrenci;Girne bölgesinde 4 yaş grubunda 142 öğrenci,anasınıflarında 577 öğrenci bulunmaktadır.Okulöncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı 2002-2003 Eğitim-öğretim yılında toplam 3553’tür.

Tablo 3’de bölgelere göre şube sayıları ve kız- erkek öğrenci sayıları sunulmaktadır.

Tablo.3. 2002-2003 Eğitim ve Öğretim Yılı İlköğretim Dairesi Müdürlüğü Bölgelere Göre Şube ve Öğrenci Dağılımı

	Şb.	4 Yaş K-E	Şb.	Anasınıf K-E
Lefkoşa	11	83+101	44	475+471
Güzelyurt	4	26+34	18	215+208
Gazimağusa	11	85+77	36	325+342
İskele	5	55+49	16	148+140
Girne	7	61+81	25	274+303
Toplam	38	310+342	139	1437+1464
Genel Topl.	38	652	139	2901

KKTC.Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesi Müdürlüğü Listesi esas alınmıştır.

Tabloya göre,bölgelerdeki 4 yaş grubuna devam eden öğrenci sayısı 652 olup, şube sayısı toplam 38;anasınıflarına devan eden öğrenci sayısı 2901 olup,şube sayısı toplam 139’dur.

3-YARATICILIK VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE YARATICI FAALİYETLERİN ÖNEMİ

3.1. Yaratıcılık

Yaratıcılık yepyeni fikirler meydana getirme değil, bilgilerin bir sentezini yapma, veya sınıflar arası ilişki kurarak yeni bir kompozisyon meydana getirme gücü olarak tanımlanır.(Ülgen-Fidan,1991:117)

“Bilinen şeyleri,icatları,konstrüksüyonları yeni bir biçimde kullanmak birbiriyle şimdiye kadar olduğundan başka bir biçimde birleştirmektir”(Bode,1979).

Yaratıcılık üzerinde yapılan araştırmalarda yaratıcılığın zeka ile sıkı bir bağlantısına rağmen bazı kişilik yapılarının ve verilen eğitim tarzının da yaratıcılığı etkilediği ortaya konmuştur. Araştırmacıların görüş birliğine vardığı yaratıcı kişiliklerde bulunan müşterek özellikler şöyle sıralanmaktadır. Yaratıcı bir kişi bağımsız, esnek düşünebilen, yeniliklere açık, hoşgörülü, çılgın fikirlere yönelik, kalıplaşmış düşüncelerden sıyrılmış, orjinal buluşları olan şakacı ve rahat tipleri olarak tanımlanmaktadır. Böyle bir kişiliği geliştirmek içinde çocuklara baskısız, serbest bir ortam içerisinde yeteneklerini açığa vurabilecekleri bir eğitim atmosferi hazırlamak, bol oyun malzemesi temin etmek, hem ailesine hem de örgün eğitim kurumlarına düşen bir görev olmalıdır (Karadağ, 1993:77).

Yaratıcılık doğuştan getirilen bir yetenek olduğu için kalıtımın kişinin yetenek,yaratıcı düşünce ve üretkenliğinde önemli bir rol oynamaktadır.Çevre, insanın yetenek ve davranışları üzerinde etkili olan genetik olmayan bütün etmenleri içine almaktadır.İnsanın düşünce ürünleri,varolan yapısının içinde bulunduğu çevre ile etkileşimi sonucu ortaya çıktığı şeklinde açıklanmaktadır.

Torrance, kültürlerarası çalışmalarında yaratıcılık eğrisinde kültürden kültüre değişiklik gösterdiğini ve yaratıcılığa ilişkin tutum ve gereksinmelerinin de farklı olduğunu görmüştür.

Yaratıcılıkla zeka arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmacılar,yaratıcılık ve zekanın birbirinden ayrı yetenekler olmasına rağmen yaratıcılık için belli bir düzeyde zekanın gerekliliğini de ileri sürmektedirler.

Yaratıcılık ve zeka arasındaki ilişkinin önemi, bu geçmiş yarım yüzyıl boyunca, çeşitli açılardan psikologların (Catell, 1963; Coler, 1963; Guilford, 1950, 1959, 1968, 1981; Torrance, 1960, 1967; MacKinnon, 1962; Roe, 1951, 1963; Termen, 1954, 1955) dikkatini çekmiştir. Genetikten mühendisliğe diğer çeşitli bilim dallarında çalışan bilim adamları da zekanın, yaratıcı keşiflere ve icatlara olan yardımını; Aristo ve Platon'dan İmmanuel Kant'a, Nrand Blanshard ve Jacques Maritain'e kadar filozoflar, yaratıcılığın orijini ve rasyonel düşünce ile olan ilişkisini düşünmüşler (Haensly ve Reynold, 1989).

Cinsiyet ve yaratıcı düşünmeyi konu alan testlerde de farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sandwith'in (1978), Robert Koleji öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, yaratıcılığın cinsiyetler arasında farklı olmadığını bulmuştur. Samurçay (1976), yaptığı araştırmada fen-edebiyat bölümündeki kız ve erkek öğrencilerin yaratıcılıklarını incelemiştir. Edebiyat bölümündeki kız öğrencilerin yaratıcılık puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklardan daha yaratıcı oldukları ileri sürülmektedir. Akdoğan (1992), yaptığı araştırmada çocukların yaratıcılık boyutlarında aldıkları puanların alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru belirgin bir artış olduğunu saptamış, ailelerin çocuklarının yaratıcılık gelişimlerine ilişkin görüşlerinde ise sosyo-ekonomik düzey farklılığının olmadığı anlaşılmıştır.

Doğum sırasının da yaratıcılıkta etkili olduğu savunulmaktadır. Ortanca çocuk, son çocuk ve tek çocuk, ilk doğan çocuktan daha yaratıcı olabilmektedir. Ebeveynlerin ilk doğan çocuklarına sonra doğan çocuklarından daha çok baskı uygulamaları sonucu bu çocukların yaratıcılıklarının ortaya çıkması oldukça güç olmaktadır. Tek çocuklar üzerinde ise genelde kardeşler sahip olan çocuklar uygulanan ebeveyn baskısı daha az olmakta, aynı zamanda bireysel bir şekilde gelişmesi için fırsat tanınmaktadır. (Bozoklu, 1994:22-23).

Yaratıcılık insan yaşamının ve insan gelişiminin tüm yönlerinin temelini meydana getirmektedir. İnsan tarafından tamamlanmış her işte yaratıcılık temel öğe olarak bulunmaktadır. Çocuğun gelişiminde önemli bir yer tutan yaratıcılık kavramı; doğurmak, yaratmak, meydana getirmek anlamına gelmektedir. Yüzyıllar boyu sadece güzel sanatlar alanına ait bir olgu olarak benimsenmiş olan yaratıcılık kadar

bilim ve teknikteki yaratıcılık da önem kazanmış olup hem sanat hem de davranış ve düşünme bilimleri olarak tarif edilmiştir. (Mangır, 1992:41).

Son zamanlarda,üzerinde önemle durulan yaratıcılığın,bireyin içten gelen,kendiliğinden beliren orijinal tepkilerine bağlı bir nitelik olduğu anlaşılmıştır.Toplumun gelenek ve görenekleri günlük yaşantı süresinde,içten gelen orijinal davranışların gelişimini sınırlamakta ve çocukluk döneminde de yaratıcılık özelliklerinin ortaya çıkarılmasını zorlaştırmaktadır.Yaratıcı kişilik özelliği her şeyden önce bireyin kendine güven duyması,çalışacağı alan hakkında temel teknik bilgilere sahip olması,bağımsızca düşünebilmesi,kimi zaman alışılmış kalıpların ve kuralların dışına çıkabilmesi ve kendisine yeteneklerini sonuna kadar kullanabileceği özgür bir ortamın sağlanması ile oluşabilir.

Çocuklardaki yaratıcılık yeteneğinin ortaya çıkarılarak geliştirilebilmesinde,erken yaşta yaratıcılıkta etkin bir rol oynayan duyuların eğitilmesi ve geliştirilmesi önemli bir yer tutmaktadır.Çünkü çocuk çevresini duyuları yardımıyla keşfetmekte ve algılamaktadır.Çocuğun çevresini algılamasında,gözlem yapmasına ve gözlemlerini değerlendirmesine fırsat verilmeli, çocukla konuşarak,tartışarak hayal gücünü geliştirmesine yardımcı olunmalıdır.(Bozoklu,1994:17).”Yaratıcılık için ilham ve yaratma güdüsü bir ön koşuldur”(Forbes,1999).

Çocukta yaratıcılık bilinçaltı ve bilinçüstü birikimlerin çatışması sonucu ortaya çıkmaktadır. Yaratıcılığın ortaya çıkıp gelişmesi, çocuktan çocuğa farklılık göstermektedir. Psikolojik farklılıklarına ve algılama güçlerine göre bir deneme yanılma aşamasından sonra belli bir süre zihinde analiz sentez işlemi yer almaktadır. Bu zihinsel devinim sonucu, yaratıcı zeka rolünü oynamakta ve olgu meydana çıkmaktadır.

Çocuk çevresini ve dünyasını anlayabilecek şekilde eğitilmeli ve eğitime okul öncesi dönemde başlanmalıdır. Hızlı ve sürekli değişim bunu gerektirmekte, bilgiler arasındaki etkileşim de yaratıcılığın öğrenilmesini ortaya çıkarmaktadır. Yaratıcılık üretime yönelik ürünler veren dallarda ele alınabileceği gibi, düşünce üreten dallarda da ele alınabilir. Yaratıcı bir eğitimle yetişen çocuk ve genç, çevresini biçim mekan ilişkileriyle görebilir. Bu tür bir yetiştirme için eğitimde küçük yaştan başlayarak

duygu ve duyumları, hem görsel algılamayı hem imgesel düşünmeyi geliştiren sanatsal etkinlikler önemli bir yer tutmaktadır. (Ülgen-Fidan, 1991:117-118).

Yaratıcılık tüm insanlarda var olan, kişilerin doğuştan getirdikleri bir güç, bir özelliktir. İnsanla hayvan arasındaki en belirgin farktır. Ancak kişiden kişiye farklılık gösteren bu özellik kısaca şöyle tanımlanır: yaratıcılık önceden birbiriyle ilişkisi olmayan malzeme ve düşünceler arasında ilişki kurabilme, algılama, bilinenden bilinmeyene doğru düşünceleri yeniden düzenleyebilmedir. Yaratıcılık çözülmesi gereken soruna çeşitli aşamalardan geçerek kişinin kendine özgü bir çözüm yolu bulmasıdır. Her insan her alanda yaratıcı olamaz. Ancak düşünme, araştırma, merak etme ve deneme insanı yeni şeyler keşfederek bir şeyler yaratmaya götürür. Kişinin gündelik yaşamda karar verirken, bir olayı yorumlarken kullandığı gücüdür.

Çocuklarda bu doğal olarak bulunan güç, oyunlarında, resimlerinde ve diğer etkinliklerinde belirgin olarak ortaya çıkar. Çocukların bu yaratıcı güçlerini en iyi bir şekilde kullanabilmeleri için özgür olmaları, eldeki araç gereç ve malzemeyi korkmadan, çekinmeden kullanmaları çok önemlidir. Böyle bir ortam hazırlanmadığı takdirde çocuklar kendilerine olan güvenlerini kaybeder, yeteneklerini geliştiremez, başkalarının düşüncelerini taklit etmeye çalışırlar.

Yaratıcılık doğası gereği bireysel bir süreçtir. Yaratıcı grup etkinlikleri ise kolaylaştırıcı hızlandırıcı etkinliklerdir. Herkesin bir ölçüde yaratıcı olduğu ve yaratıcılığın geliştirilebileceği kabul edilmektedir. Yaratma sürecinin dört aşamada ele alınması mümkündür; Bilgi toplama, kuluçka, fikir veya keşif ve değerlendirme ve gerçekleştirme (Erlendsson, 1999).

Yaratıcılık süreci ile ilgili yaklaşımlardan biri de Wollas'a aittir. Wollas'a göre yaratıcı bir kişinin bir ürün yaratabilmesi için bir takım basamaklardan geçmesi gerekmektedir. Bu basamaklar sırasıyla şöyledir;

Hazırlık Dönemi: Bu dönemde henüz bilgiler toplanmakta ve problem durumu tanımlanmaya çalışılmaktadır.

Kuluçka dönemi: Bu dönemde kişi bilinçli olarak problem düşünür. Yalnızca geçmişteki yeni bilgilerle etkileşimi ve kaynaşması sonucunda bir takım zihinsel süreçler meydana gelir.

Aydınlanma Dönemi: Bilimsel keşif, icat veya ürün oluşmaya başlar.

Gerçekleşme Dönemi: Bu dönemde ilk üç dönemde elde edilen fikir test edilerek geçerli olup olmadığına bakılır (Nalbant, 1999-2000).

3.1.1. Yaratıcı Çocukta Görülen Özellikler

Yaratıcı çocuklar çevreye, doğaya karşı duyarlıdırlar. Meraklıdırlar, pek çok soru sorarlar, ayrıntılara dikkat ederek eksik ve yanlışları çabuk fark ederler.

Duygu ve düşüncelerini kolay ifade ederler. Karşılaştıkları sorunları çözmek için kendilerince yöntemler uygularlar.

Fırsatlardan yararlanırlar, olaylara ve çevreye kolay uyum sağlarlar, esnektirler. Olumsuz bir olaydan olumlu sonuç çıkarabilirler.

Hayal güçleri geniştir. Yapılan sanat etkinliklerinde ve deneylerde farklı, kendine özgü yöntemler kullanarak orjinal sonuçlar ortaya koyarlar. Başkalarının yaptığını kopya etmez, farklı ve ilginç şeyler yaratırlar. (Dirim, 1997:3).

Belirli kalıplar ve koşullandırmalarla eğitilmiş yetişkinler, yaratıcılığın, yalnız sanatçılara özgü bir yetenek olduğunu düşünürler. Bu konuda kendilerine güvenmediklerinden, kendi yaratıcılıklarını küçümserler. Aslında yaratıcılık, bireyin günlük yaşamda, her an, karar verirken, yorum yaparken kullandığı gerçek bir kaynaktır. (Sükan, 1983:27).

Bir okul öncesi eğitim kurumunda çocuklarda yaratıcı düşüncenin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi öğretmenin tutum ve davranışları ile yakından ilişkilidir. Öğretmenin çocuklarda yaratıcı düşünmeyi desteklemesi, kendisinin de yaratıcı düşünen, esnek ve yeniliğe açık bir birey olmasına bağlı olarak gelişmektedir.

Eğitimin kalitesini ve öğretmen kalitesi ile yakından ilişkili olan yaratıcılık kavramının pek çok tanımı yapılmakta ve bu tanımlar bazı ortak noktalarda birleşmektedir. Sungur'a göre, yaratıcılık (Creativity), sorunlara, bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma, güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denenceleri de geliştirme ya da yeniden sınama, daha sonra da sonucu başkalarına iletme.

Geçmişten günümüze bakıldığında nitelikli okul öncesi eğitim modellerinin hemen hemen hepsinin çocukta yaratıcılığı ortaya çıkarmak ve geliştirmek fikrine

çok geniş yer verdiği görülür. Aynı zamanda öğretmenin ve ailenin de bu süreçte önemli etkileri olduğuna işaret edilmektedir.

1987 yılında Almanya'da ilk ana okulunu açan Frobel çocuğun hem aileye hem topluma ait olduğunu ve çocuğun yaratıcılığının gelişmesinde ailenin yanında öğretmenin de önemli etkileri olduğunu söylemekteydi. Frobel kurduğu okulda çocukların yaratıcılıklarını geliştirici oyunlara geniş yer vermiştir. Maria Montessori' de 1907 yılında Çocuk Evini, Frobel ve Pestallozi'nin çocuğun yaratıcılığı ile ilgili görüşlerini temel alarak kurulmuştur.

Montessori çocuğun yaratıcılığını ancak özgür ortamlarda ifade edebileceğini bu durumda ancak öğretmenlerin çeşitli aktivitelere yer veren yapıcı düzenlemesiyle başarabileceğini savunmaktadır. (Kuru, 2000:74-75)

Anaokulundaki sanat deneylerinin amacı ile ilgili bir kitapta şöyle özetlenmektedir; Çocuğun gözlerini dünyanın harikalarına açmak, hayallerinin yükseklerde dolaşmasına olumlu yoldan olanak sağlamak, arzularına, düşüncelerine tatmin edici ifade yolları bulmasına yardım etmek, araştırmasına, denemeler yapmasına, kendinin ve arkadaşlarının değerine güvenmesi için fırsatlar vermek ana okullarında yaratıcı sanatların amaçlarıdır. Çocuk yaratıcı sanat çalışmaları yolu ile iç dünyasının bazı sıkıntılarını renk ve çizgi halinde boşaltır, kişiliğini geliştirir.

Çocuğun doğasında bu yaratıcı sanat çalışması kuvvetli bir arzu ve eğilim halinde zaten mevcuttur. Öğretmenin ödevi onun önüne gerekli malzemeyi yığmak, çalışmalarına bir düzen vermek, onun gürültüsüz, sinirlerini rahat ettiren bir hava içinde çalışmasını sağlamak bu arada işbirliği alışkanlıkları vermektir.

Sanat çalışmalarında her zaman olduğu gibi, öğretmen bir rehberdir. O, çocuktaki özgür düşünmeyi, kendi kendini ifade etme yeteneğini, orjinal bir şeyler yaratma gücünü, rehberliği ile çocuğun kişiliğine mal etmelidir. Çocuğun kendi kendine bir şeyler yapma gücünü daima teşvik etmelidir. Duygulu ve usta bir öğretmen çocuklarına ve çevresinde sanatı daima çocukla paylaşmalı ve onunla beraber estetik bir hava içinde daima mutlu olmalıdır. Ayrıca çocukların estetik zevkleri ve sanatçı yetenekleri ile ilgili olarak ana babalar ile işbirliği yapmalı ve onları da eğitmelidir. (Berktin, 1972:101-105).

Okul öncesi dönemde başlatılan sanat eğitimi çocukların zevk alarak katılacakları etkinlikler aracılığı ile şu andaki ve gelecekteki yaşantılarını

zenginleştirici (müzik, drama, öykü, cimnastik vb) olumlu tutum ve tavırları geliştirici, sanatla ilgili çalışmalara ilgiyi artırıcı, düşünme ve düşünceleri ifade edebilmeyi geliştirici, hayal gücünü ve yaratıcılığı uyarıcı nitelikte olmalıdır.

Yetişkinin görevi; çocuğun düşüncelerini, imajlarını, sembollerini ifade edebilmesine ve kendine özgü bir anlatımla ortaya koyabilmesine yardımcı olabilecek fırsatları yaratmak, gerekli malzemeleri sağlamak ve çevresel düzenlemeleri yapmak olmalıdır.

Çocuğun çizgilerini düzeltme ya da baskı yapma, aynen taklit etmesini isteme, onun keşfediciliğine zarar verici, yaratıcılığını ve hayal gücünü engelleyici, artistik gelişimini hatta kişilik gelişimini engelleyici yetişkin bağımlılığını zorlayıcı, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilme isteğini köreltici olacaktır.

Yaratıcılık ve hayal gücünü kullanabilmeye yönelik çalışmalar; çocuğun “Bilmek istiyorum” sorusuna cevap verici duygu ve düşüncelerini uyarıcı nitelikte olmalıdır. Burada çevresel düzenlemelerin yapılması, müzik, drama, öykü ve cimnastik gibi etkinliklere de yer verilmesi önem taşımaktadır. Yaratıcılık ve hayal gücünü kullanabilmeye yönelik çalışmalarda; kelimeler, çocuk şarkıları, tekerlemeler, öykü kitapları, fantaziler, hatta rüyalar araç olarak kullanılabilir (Darıca, 1993:221-222).

3.2. Yaratıcılığın Gelişmesine Etki Eden Faktörler

yaratıcılığın desteklenmesi doğumdan itibaren başlamalıdır. Bu nedenle çocuğun ilk çevresi olan aile, daha sonra oyun ve okul çevresi ve diğer uyarıcılar (radyo, televizyon, dergiler vs) yaratıcılığın geliştirilmesinde etkilidir. (Ömeroğlu-Turla, 2001:151).

3.2.1. Yaratıcılık Eğitiminde Ailenin Rolü

Doğduğu andan itibaren bebeğin yeni tanıştığı çevre ile uyumunu sağlamak, ailenin özellikle de iletişiminin daha yoğun olduğu annenin görevidir. Bu nedenle anne bebeği ne kadar küçük olursa olsun onunla oynamalı, ona dokunmalı, onu sesli ve sessiz uyarımlarla tanıştırmalıdır. Küçük ses taklitleri yaparak, ona şarkı, ninni söyleyerek sesli uyarımlar vermelidir. Değişik dokularda ve renklerde kumaş toplar, dolgu bebekler, mobiller hazırlanmalı, bebek büyüdükçe ona ait eşya ve oyuncakların bulunduğu tehlikelerden uzak oynamaya ve yaratmaya elverişli bir fiziksel çevre düzenlemelidir. Seçilecek oyuncaklar onun duygularına hitap ederken,

yaş ve gelişim düzeyine uygun olmalı, yapılandırılmış oyuncaklar yerine kendi kendine yapıp bozarak, takarak, üst üste koyarak oynayabileceği ve yeni ürünler yaratabileceği nitelikte olmalıdır. Oyunlarında sadece anne değil, babası, büyük kardeşleri ve diğer aile üyeleri de rol almalıdır. Ona yapılan örnekler sunmak yerine gerektiği yerde yol göstermek şeklinde küçük yardımlarda bulunarak etkinliği desteklenmeli, olumlu model olunmalıdır. Çocuklara gereken zaman verilip oyunlarını bitirmeleri sağlanmalıdır.

Aile dışarıdan satın aldığı oyuncakları ya da materyalleri çocuğa sunmanın yanı sıra evdeki ve çevresindeki malzemeleride kullanarak yeni ürünler yaratmaya çocuğunu teşvik etmelidir. Bunun için evde artık olarak nitelendirilecek plastik kutular ve şişeler, kapaklar, tuvalet kağıdı ruloları, renkli dergi sayfaları, artık kumaş ve yün parçaları, eski giysiler, kuru yemiş kabukları, büyük boy boncuklar, düğmeler vb gibi malzemeler içindeki atıklar temizlenerek sağlıklı oyun malzemeleri halinde çocuğa sunulmalıdır.

Aile çocuğu ile birlikte yakın ve uzak çevresini tanınmasına fırsat verici geziler düzenlemeli, çocuğa neye bakması, neyi görmesi, neyi istemesi gerektiği konularında ona yol gösterici olmalı ve böylece yaratıcılık için çok önemli olan gözlem yapma yeteneği geliştirilmelidir.

Aile bu dönemdeki çocuğun meraklı sorularını bıkmadan ve onun anlayabileceği düzeyde doğru cevaplarla cevaplamalıdır.

Çocuğun bulunduğu ortamdaki çevre düzenlemesi çok fazla düzenli olmamalı ve çocuğa düzeni koruması için baskı yapılmamalıdır. Çünkü çocuklar baskı altında kalmazlarsa yaratıcı özelliklerini kullanıp daha üretken olabilirler. Daha esnek ve şekil değiştirebilen bir ortam çocuğun yaratıcılığını kullanabilmesine olanak tanır. Çocuğun hayal gücüyle yarattıkları fantazilerine müdahale edilmemelidir.

Aile yaratıcılığın gelişmesinde ev ortamı kadar çocuğunun yaşlarıyla bir arada bulunmasının önemli olduğunu unutmamalı ve zamanında bir okul öncesi eğitimi kurumuyla onu tanıştırmalıdır. (Ömeroğlu-Turla, 2001:151)

Çocukların yaratıcı olması için yetişkinlerin bunu kendilerine görev edinmeleri gerekmektedir. Evde anne babalar çocuklarıyla sırayla meşgul olarak çocuklarına daha faydalı bir çevre yaratabilirler. Bunun için de çocuklara oyuncak seçerken;

Çocuğun bu oyuncakı farklı şekillerde nasıl kullanabileceğine,

Bu oyuncağın cins,ırk,yaş, sosyo-ekonomik düzey ve zihinsel yetenekler açısından herkes tarafından kullanılıp kullanılamayacağına,

Bu oyuncağın çocuğun ilgisini ne kadar süreyle çekebileceğine,

Yine,oyuncağın emniyetli,sağlam,kalıcı ve cazip olup olmadığına dikkat etmek gerekmektedir(Gönen,1992:192).

3.2.2. Yaratıcılık Eğitiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumunun Rolü

Yaratıcılığın desteklenmesinde okul öncesi eğitim kurumlarına büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Moron ve arkadaşları (1983), yaptıkları bir çalışmada okul öncesi çocuklarının daha büyük yaştaki (9-12 yaş) çocuklara göre daha geniş oranda orjinal tepki gösterdiklerini bulmuşlardır. Bu bulgular formal okul dersleriyle çok zaman harcayan okul çocuklarının bu sınırlandırılmış ve orjinal düşünceye izin vermeyen ilkokul eğitim programından etkilendiğini göstermektedir. Oysa okul öncesi yaş dönemindeki çocuklar bu katı kurallara belirlenmiş formal okul dersleriyle henüz karşılaşmamışlardır.

Okul öncesi eğitimde fiziksel koşullar, program ve öğretmen yaratıcılığın desteklenmesinde çok büyük önem taşımaktadır.

Çocukların Yaşadıkları Sınıflar

Sıcak ve yumuşak renkler ve malzemelerle düzenlenmeli,

kullanılan malzemeler çocukların ilgisini ve hayal gücünü canlı tutmalı,

çocukların bir günlük etkinlik sırasında tüm köşeler ve sanat etkinliklerinden yararlanmalarını sağlayacak bir düzenleme yapılmalı,

köşeler, renk, şekil, çizgi ve doku olarak estetik özellikler taşınmalı,

çok sesli ortamlarla (blok köşesi, müzik köşesi gibi) daha sessiz olan ortamlar (evcilik köşesi, kitap köşesi gibi) dengeli bir biçimde mekana yerleştirilmeli,

ışık, ses ve ısınma düzeni çocukları yaratırken rahatsız etmeyecek şekilde planlanmalı,

bahçe araç-gereçlerinin de yaratıcılığı desteklediği akıldan çıkartılmayarak mutlaka okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğa uygun tek veya grup halinde

oyunlar planlayıp yürütebileceği, araç gereçlerin bulunduğu bir bahçe planlanmalıdır. (Ömeroğlu-Turla,2001:151)

Sınıfın sıcaklık derecesi normal, aydınlık ve havadar olmalıdır. Oyuncak ve araç gereçlerin bulunduğu raflar çocukların boylarına göre düzenlenmelidir. Yeteri kadar oyuncak bulundurulmalı ve çocukların onları kullanmalarına izin verilmelidir.

Çocukta yaratıcı gücün ortaya çıkması için öncelikle uygun ortam hazır olmalıdır. Etkinlikler katı kurallar içinde, zorlayıcı bir biçimde değil, çocuğun gelişim düzeyi, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak uygulanır. Birkaç etkinlik aynı zamanda önerilerek, yeterli zaman ve malzeme sağlanıp çocuğun beceri ve yeteneklerine uygun etkinliği seçmesine fırsat tanınır. Çünkü yaratıcılık özgür bir ortamda ortaya çıkar ve gelişir.

Çocuğun hayal gücünü geliştirmek, ilgi alanının, yaratıcı gücünün ortaya çıkarılmasını sağlamak, onun ileride özgür, bağımsız ve girişken bir kişiliğe sahip olmasını sağlamaya katkıda bulunmak okul öncesi eğitimin temel görevidir. (Dirim, 1997:3-4)

3.2.3. Okul Öncesi Eğitim Programı

Yaratıcılığın desteklenmesi için okul öncesi eğitim programı nasıl olmalıdır?

- Program çocukların yaş, gelişim düzeyi, ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanmalı,
- Program fiziksel koşullar ve çevre şartları göz önünde bulundurularak planlanmalı,
- Eğitim ortamı çocukların aynı anda farklı faaliyetlerde bulunacakları dikkate alınarak düzenlenmeli,
- Çocuğun doğal merakını geliştirecek hayvan yetiştirme, bitki yetiştirme, deney yapma gibi araştırma ve inceleme yapmaya yöneltici olmalı,
- Programda yer alan etkinlikler çocukların günlük hayatları ile ilişki kurabilmelerine yardım edici nitelikte olmalı,
- Program esnek olmalı ve gerektiğinde değişiklikler yapılabilmeli,

- Program uygulandıktan sonra varılan sonuçların belirlenmesi için değerlendirilmelidir. (Ömeroğlu-Turla, 2001:151).

Yaratıcılığın ortaya çıkarılması,olumlu bir şekilde kullanılması ve geliştirilmesi için hazırlanacak eğitim programlarında;yaratıcılığın kendiliğinden öğrenilecek bir özellik olmadığı,uygun eğitim ortamı düzenlendiğinde geliştirilmesinin mümkün olduğu unutulmamalıdır.(Bozoklu,1994:25).

3.2.4. Yaratıcılık Eğitiminde Öğretmenin Rolü

Yaratıcı gençler yetiştirebilmek için,öğretmenlerin,öğrencilerin zihin sınırlarını zorlayabilecek sınıf ortamları yaratmaları gerekmektedir.Öğretmenin yalnızca doğru cevap beklediğine inandırılmış,yargılarına ve düşüncelerine gülüneceğine inanan öğrencinin yaratıcı olmasına imkan yoktur(Dikici,2001).

Etkili öğretmen modelinde öğretmen yaratıcı bir sanatçıdır. Çocuk, öğretmenin aynasıdır. Öğretmenin bir çok ilgisi olmak zorundadır, ancak bu ilgiler çocuğun çeşitli ilgilere yönelmesinde teşvik edici olabilir. Eğer öğretmen yaratıcı değilse, üretken ve aktif bir kişi değil ise çocuğun bu özellikleri göstermesi beklenemez yada mevcut yaratıcılık potansiyelinin bu öğretmen modeliyle geliştirilmesi mümkün olamaz. Böylece mevcut yetenekler gelişmek için uygun bir ortam bulamadığı için kısır kalır.

Etkin öğretmen modelinde öğretmen, çocukların alternatifli düşünmeyi öğrenmelerini hedefler. Bir başka deyişle bir olaya farklı bakış açılarıyla bakmayı öğrenmeleri için rehberlik yapar. Bu beceri, çocukların problem durumlarında çözüme ulaşmaları için onlara büyük kolaylık sağlar. Ayrıca alternatifli düşünme becerisi çocuğa kendini ifade etme konusunda bir çok yolu kullanma imkanı verdiği için zihinsel gelişimde de önemli bir aşama olarak kabul edilir.

Bu noktada herkesin yaratıcı olamayacağı konusunda bir soru akla gelebilir. Bu doğrudur. Bazı insanlar gerçekten doğal olarak yaratıcı bir potansiyele sahiptir. Ancak bu durum diğerlerinin yaratıcılığı öğrenemeyeceklerini göstermez. Yaratıcı doğulabilir yada sonradan yaratıcılık öğrenilebilir. Önemli olan bu konuda ilgili olmak ve bunun bir ihtiyaç olduğunu hissetmektir. Etkin öğretmen modelinde yoğun

bir öğrencilik deneyimi geçiren öğretmen, mutlaka yaratıcılıkla ilgili fırsatları yakalamayı ve bunları değerlendirmeyi öğrenir. Yaratıcı öğretmen yaptığı işten zevk duyar ve çocuklarında bu zevki yaşamalarına neden olarak, etkin bir öğrenme ortamı oluşmasına neden olur. (Tuğrul, 1993:295)

Kuşkusuz ki, öğretmenlik mesleğinin temel görevlerinden birisi öğrencilere sadece bilgi vermek değil aynı zamanda öğrencileri; edindikleri bilgi yığınlarını nasıl kullanacakları, çeşitli bilgiler arasında seçimi ne şekilde yapacakları ve aydın bir kimse olarak bu seçtiklerini nasıl kullanacakları hususunda eğitmektir. Bu eğitimi gerçekleştirebilecek öğretmenlerin yaratıcı düşünceye sahip ve çocuklarda yaratıcılığı destekleyen tutumlara sahip olması gerekmektedir. (Kuru, 2000:74).

Kantarcıoğlu nitelikli bir anaokulu öğretmeninde bulunması gereken yeterlilikleri sıralarken “yaratıcılık” özelliğinin altını çizmekte ve öğretmen dört adet değer; aklın, yaratıcılığın, vicdanın ve saygının esas olduğu demokrasi için “uğraşıp didinen” kimsedir demektedir. Chambers (1973), birkaç yüz kimyager ve psikologdan oluşan yaratıcı bireylere kendilerini yaratıcı olmaya özendiren ve engelleyen öğretmeni tanımlamalarını istemiştir. Öğrencilerin sıralamalarına göre;

Yaratıcılığı Kolaylaştıran Öğretmen Özellikleri:

- Öğrencileri bir birey olarak kabul etme ve öyle davranma,
- Öğrenciyi özgür olmaya özendirme,
- Öğrencilere model olma,
- Sınıfın dışında onlara çok zaman ayırma,
- En iyiyi bekleme ve aşılana bileceğini gösterme,
- Heyecanlı olabilme,
- Öğrencileri eşit kabul edebilme,
- Öğrencileri doğrudan ödüllendirme,
- Öğrenciye ilgi gösterme,
- Sürekli okuyan kişiler olabilme,
- İkili ilişkide kolay iletişim kurma olarak belirlenmiştir.

Yaratıcılığı Engelleyen Öğretmen Özellikleri:

- Öğrencinin cesaretini kıran,
- Güvensiz,
- Aşırı eleştiren,
- Davranışlarda bir uçtan diğerine gidip gelen,
- Heyecanı olmayan,
- Düz okumayı vurgulayan,
- Dogmatik ve katı,
- Alanla ilişkisini sürdürmeyen,
- Genelde yetersiz,
- Dar ilgileri olan,
- Sınıf dışında tartışma, konuşma olanağı olmayan öğretmenler olarak tanımlanmışlardır. (Kuru, 2000:75-76).

Drım'e göre çocuğun yaratıcılığına katkıda bulunacak öğretmende şu özellikler bulunmalıdır:

- Öğretmen yeniliklere açık olmalıdır,
- Çocukları iyi tanımalı, sabırlı ve yumuşak bir kişiliğe sahip olmalıdır,
- Plan ve programlarını katı, baskıcı bir yöntemle değil, çocukların ilgi, yetenek ve gelişim düzeylerini dikkate alarak hazırlamalıdır,
- Çalışmalarında onlara karşı müdahaleci değil, onların yetenek ve becerilerini ortaya koymalarına fırsat veren bir tutum içinde olmalıdır,
- Çocukları teşvik etmeli, ancak mutlaka başarılı olmaları için zorlamamalı, hoşgörülü olmalıdır. Birçok çocuk başarılı olamayacağı endişesi ile yeni deneyimlere girişemez, sadece başarılı olacağı, yanlış yapmayacağı konuları işler. Ancak bu tür davranışlar onun ufku daraltır.
- Çocukları soru sormaya teşvik etmeli, sorularını sabırla yanıtlamalı, kendi sorularıyla da onları deney yapmaya, araştırmaya yönlendirmelidir. (Dirim, 1997:4).

Gelecek yüzyılda eğitim sistemi, geleneksel beceri kazandırma değil, yüksek düzeyde düşünme ve sentez yapabilmeyi ön plana çıkaran öğretmeni talep edecektir.

Bu amaçla nitelikli bir anaokulu öğretmeni çocuğa her şeyin yaptırılarak ve yaşatılarak öğretildiğine inanmalıdır. Bunun için bütün etkinlikleri gözlem ve deneye dayandırılmalıdır. Böylelikle çocuğa devamlı ve sistemli olarak bir işe başlama ve bitirme öğretilmiş, başarılı olmanın zevki tattırılmış, başlanan işin bitirilmesinin irade eğitimi bakımından önemi gerçekleştirilmiş olur.

Genel olarak yaratıcılık konusunda, sınıf içi etkinliklerde öğretmenden beklenen roller şu şekilde açıklanmaktadır:

Bir Sığınak Oluşturmak, Toplumun özellikle küçük yaştaki çocukların yaratıcı düşüncelerine karşı tepkisi zalimcedir. Öğretmen bir yabancılaşma söz konusu olduğunu kabul ederek yaratıcı bireylerin güven duyacağı ilişkiler geliştirmelidir.

Danışman Olmak, Öğretmen yaratıcı bireyin düşüncelerini ifade etmesinde ona yardımcı olmalıdır.

Çocuğun Kendi Iraksak Düşüncesini Anlamasını Sağlamak, Çoğu zaman yaratıcı çocuklar kendi davranışlarına bile şaşırıp kalabilirler. Öğretmen çocukların kendi kendilerini anlamada yardımcı olmalıdır.

Düşüncelerini İfade Etmelerine Yardım, Yaratıcı birey genellikle keşfetmeye ve yaratmaya karşı büyük eğilime sahiptir. Öğretmenin bu yönde çocukları yüreklendirmesi gerekmektedir. (Kuru, 2000:77-78).

Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcı düşünceleri ile ilgili araştırmalar, çocukta yaratıcı düşünceyi destekleyen ortamlarda çocuğun yaratıcılığının artarak sürdüğüne işaret etmektedir.

3.3.Yaratıcılığın Gelişimi

Yaratıcılık hayatın ilk yıllarında çocuğun oyununda özellikle annenin bebeği ile oynadığı oyunlar esnasında kendini gösterir.Yaratıcı davranışın ortaya çıkıp gelişmesinde en büyük rolü bebeğin anne veya yerini tutan kişiyle olan ilişkisidir(Ömeroğlu ve Turla,2001).

Yaratıcılığın ortaya çıkıp gelişmesi her çocukta kendine özgü olduğundan kendi özellikleri içinde değerlendirilmelidir.

Yaratıcılığın temelinde bilgi ve bireyin kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmesi yatar.Çocukta yaratıcılığın gelişmesi şöyle özetlenebilir;

Bebeklik döneminde, bebek konuşmadan önce havada elleriyle kollarıyla şekiller çizerek duygusal durumunu anlatmaya çalışır. Bu ilk ritmik ve devinimsel ifadeler çocuğun beklide içgüdüsel davranışlarının bir anlatımı olabilir.

Bir yaşındaki çocuk çevresindeki uyarıcılara tam anlamıyla egemen olmamakta, el çırpma, vurma, eşyaları tanıma gibi bazı devinimsel oyunlar oynamaktadır. İki yaşına doğru nesneleri tanımaya, cinsine göre kullanmaya ve çevresini keşfetmeye başlamaktadır. (Bozoklu, 1994:19)

İki-dört yaşlarındaki çocuk kültürel sembollerini öğrenir. Özellikle bu devrede çocuğun kelime hazinesi süratle gelişir. Çocuk çevresindeki nesneleri cinslerine tanımaya başladığında ve nesnelerle içli dışlı olduğunda yaratıcılık ortaya çıkmaya başlamaktadır.

Beş-yedi yaşlarında çocuk sanatkar gibidir. Kültürel sembollerle oynamaktan zevk alır. Onları başkalarından gördüğü gibi değil, kendi düşündüğü, hissettiği biçimde formüle eder.

Yine beş-yedi yaşlarında çocuk kendi yetenekleriyle kendi kişiliğini yaratmaya başlar. Daha önce kendini başkalarından farklı görmezken, bu yaşlarda kendini ayrı bir kişi, başkalarını da ayrı kişiler olarak görmeye başlar. Başkalarının söyledikleri ve yaptıklarını dikkate alır. Kendi planlarını, korkularını, ihtiyaçlarını ve ümitlerini tartışır. Çocuk kendi kişiliğini yaratmaya başlamıştır. (Ülgen-Fidan, 1991:117-118).

Altı-yedi yaş arası çocukların yaratıcılıkları incelendiğinde kas gelişiminin arttığı, el becerilerinin geliştiği gözlenmiştir. Bu dönemde ince işlerle uğraşmaktan ve dekoratif desenler yapmaktan hoşlandıkları görülmüştür. Bu etkinlikler, biçim, renk ve malzeme hakkında belli bir estetik mantığa ve duyguya işaret oluşturmaktadır.

Dokuz-oniki yaşlar arasında; çocukların önceki dönemdeki gelişmeleri sürdüğü ve bazı psikolojik özelliklerini yaratıcı etkinliklere yansıttığı gözlenmiştir. Zihinsel olgunlaşmayla birlikte çocuğun çözümsel davranışları da artmaktadır. Bu yaşlarda kendini ifade etme güveni sık sık sarsılmakta, imgeleme gücü de eskisi kadar güçlü olmamaktadır. Kısaca yaratıcı etkinliklerde beceriksiz olabilmektedir.

Onbeş yaş civarında çizimler ilk kez sanatsal yaratma şeklini almakta ve bir öyküyü dile getirmektedir. (Bozoklu, 1994:21).

3.3.1.Yaratıcılık Yeteneğini Geliştirmek İçin Uygulanacak Yöntemler

Öğretmen yaratıcı etkinliklerde örnek vermemelidir. Örnek ya da model çocuğun yaptığı işi içten ve kendiliğinden oluşumunu engellere. Oysaki çocuk kendi duygu ve düşüncelerini tüm doğallığı ile yakalayıp faaliyete aktarmalı, yansıtmalıdır. Böylece çocuk bir yandan doğal kaynaklarını tanır, bir yandan da iç görünüşünü geliştirerek kendi düşünce ve duygularının değerini anlar. Bu da onun kendine ve çevresine karşı verimli, olumlu bir tutum içine girmesine neden olur.

Çocuktan kısır ve katı kurallar, belirli alışkanlıklar doğrultusunda davranması beklenmemelidir.

Çocukların olağan dışı, yenilikçi ve yepyeni bir güzelliği, anlamı kavramaya yönelik sorularına karşı özellikle duyarlı davranılması, çocuk bu sorusundan dolayı ödüllendirilmelidir.

Çocukların çok yönlü yani seçenekli düşünmesini sağlamak için çocukla yakın bir ilişki kurarak seçenekler tartışılmalıdır. Çok sayıda seçenekle karşılaşan çocuk olaylara belirli değerler açısından değil de kendine özgü yepyeni bir gözle bakmayı öğrenir. Çevreyi araştırarak, düşünce üretir. Sorunlara kendine özgü yaklaşımlarla çözüm bulur. Tutuculuktan, tek yanlı olmaktan kurtulur. Neyin doğru, neyin iyi, neyin kötü ya da yanlış olduğunu kendi kendine ayırır. Nesnel, bağlantısız ve gözlemci bir yaklaşımla çevreyi değerlendirir.

Çocukların kendi kendine başlattığı faaliyetler değerlendirilmelidir. Öğretmenin başlattığı faaliyetler olabildiğince kısıtlanmalıdır.

Çocukların somut yada soyut ürünlerinin bir sonuca varması beklenmemelidir. Çocuğun araştırma duygusunu bozmamak, çarpıtmamak için istediği kadar deneme yapmasına izin verilmelidir (Ulcay, 1985:105).

3.3.2.Yaratıcı Sanat Etkinlikleri için Hazırlanacak Uygulama Ortamları Nasıl Olmalı

Çocuk için, yaratıcı etkinliklerde önemli olan sonuç değil, işlemler ve yöntemlerdir. Bu nedenle, çocuğa yeterli zaman, bol yer, yaş ve gelişimine uygun araç, gereç ve malzemeler verilmeli, bir şeyler yaratılmasına olanak sağlanmalıdır.

Yetişkinlerin fikir ve değerlendirme ölçüleri çocuğa uygulayarak, buna göre değerlendirme ve düzeltmeler yapılmamalıdır.

Çocuğun yaratıcılığı büyüklerinkiyle eşdeğerde tutulamaz. Öğretmenin yaptığı örneklerin, boyama kitaplarının, kopya etmeleri istenilen modellerin, çocuğun yaratıcılığını ve bireysel özgürlüğünü kısıtladığını bilmeli ve okul öncesi uygulamalarında bunlara yer verilmemelidir.

Yaratıcı etkinlik alanı geniş, bol ışıklı, havadar, gidiş gelişin az olduğu, oyun alanlarının kesişmediği bir yer olmalı; su, tuvalet gibi temizlik yerlerine yakın seçilmemelidir.

Yaratıcı etkinlik malzemeleri, çocuğun görüp erişebileceği yükseklikte raf ve masalara konursa, çocuğun oyun ilgisi ve isteği artar; çocuk kendi işini kendi görebilme yeteneğini geliştirir, düzenini kurar, temizlikte ve etrafı toparlamada yardımcı olabilir.

Yaratıcı etkinliklerde gerekli ortam hazırlarken, öğretmen okul öncesi çağında, çocuğun büyük kaslarının küçüklere oranla daha gelişmiş olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Böylece ayarlanacak etkinlik ve malzemeler, çocuğun uğraşlarında kendini daha başarılı ve rahat hissetmesine yol açar. Örneğin beş yaşına kadar kesme-yapıştırma, ipe dizme, iğne-iplik kullanma, çivi çakma gibi küçük kas etkinlikleri yerine, boyama, kil, kum, yoğurma maddeleri, küplerle oynama gibi etkinliklere öncelik tanınmalıdır (Sükan, 1983: 29-30).

3.4.Yaratıcılığı Geliştiren Etkinlikler

Çocuğu yaratıcılığa yöneltirken,pahalı oyuncaklara gerek yoktur.Tahtalar,kovalar, şişeler,eski giyim eşyaları,yoğurt,süt kapları ,yemiş kabukları,taşlar,kutular ve daha bir çok artık materyaller çocuğun bu yetisinin gelişmesine yardımcı olur(Hakbilen,2003).

Yaratıcılığın gelişmesinde taklidin önemi vurgulanmaktadır.Çocuklar doğdukları andan itibaren duydukları sesleri,gördükleri hareketleri ve daha sonra da bazı değerleri taklit ederler.Çocuğun taklit repertuarı zamanla gelişir.Oyunlarında yetişkinlerin konuşma tarzlarını,davranışlarını mimiklerini model almaya başlar.Çocuk çevresindeki kişileri taklit ettikten sonra zamanla kendi dünyasını oluşturmaya ve hayal gücünü geliştirmeye çevreden gördüklerini de buna ekleyerek yaratıcılığını kullanmaya başlar. Okul öncesi dönemde kendini ifade etme yolları olan resim yapma, yaratıcı hareketler,hikaye anlatma,dramatizasyon esnasında çocuk yaratıcılığı en yüksek aşamasında ulaşır(Ömeroğlu ve Turla,2001).

Serbest zaman etkinlikleri,Türkçe dil etkinlikleri müzik ve oyun etkinlikleri yaratıcılık eğitiminde önemlidir.Bu etkinliklerin içinde en önemlisi ise serbest zaman etkinlikleridir(Nalbant,1999-2000).

Çocuk resim yapma,müzik dinleme,şarkı söyleme gibi çeşitli sanat etkinlikleriyle kendini ifade ederek duygusal rahatlama sağlamakta ve hoş vakit geçirebilmektedir.Böylece el becerileri,el-göz koordinasyonu,dikkat toplama ve araştırma güçleri desteklenmekte, ayırtedebilme yeteneği artmakta ve ayrıntılara ait bellekleri kuvvetlenmektedir.

Çocukların en eğlenceli buldukları çalışmalar kendileriyle ve kendi iç ya da dış dünyalarıyla karşı karşıya geldikleri çalışmalardır.Örneğin,sınıfa getirilen,incelenen ve üzerinde tartışılan bir hayvan konusundaki düşüncelerini ve

bilgilerini ifade etmek ya da önündeki aynaya bakarak kendi resmini çizmek bu çalışmalara örnek olarak verilebilir(Sanyel,1997).

Okul öncesi eğitim kurumlarında;serbest zaman faaliyetleri,Türkçe dil faaliyetleri,müzik,oyun,fen-doğa çalışmaları ve okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları yani program konularının tamamında yaratıcılık gelişimi ile ilgili etkinlikler düzenlenebilir.Bu etkinliklerden bazıları şunlardır;

Oyun; Çocuk dış dünyasını ilk kez oyunla tanımakta,oyunla denemekte ve yaratıcı güçlerini oyunla ortaya koymaktadır.Oyun insan yaşamının her döneminde rastlanan ve değişik amaçlarla yapılan bir etkinliktir.Yaratıcı oyun ise çocukların daha önceden belirlenmemiş metinlere ya da kurallara bağlı olmadan,gelişim düzeylerine uygun,tek başlarına ya da gruplar halinde kendi koydukları kurallarla oynadıkları serbest oyundur.Çocuk kil,kum,hamur,çamur gibi malzemeleri kullanırken,inşa oyunları oynarken hayal gücünü geliştirmekte yaratıcı gücünü de harekete geçirmektedir.Bir çok araştırmacı oyun oynayarak büyüyen çocukların oynamadan büyüyen çocuklardan,sosyal yönden daha aktif,yaratma güçlerinin daha fazla olduğunu vurgulamışlardır(Bozoklu,1994).

“Uçtu uçtu”yapılırken uçtuğu hissine kapılan,“ceeee!”oynarken annesinin kaybolduğunu düşünen bebek yaratıcı olma yönünde güdümlenecektir.Hava karardığında babasının geldiğini gözlemleyen çocuk,hava kararınca “baba”diyecektir.Havanın kararması ona babasını çağrıştırıcaktır.Yaşı ilerledikçe çocuk kelimelerle çağrışım unsuru kullanacaktır;şiir ezberleyecek,şiirin kafiyesini değiştirecektir.İki yaşından sonra sözgelimi bir çizgi filmde kedini konuştuğunu gören çocuk evimdeki kediyle konuşmaya başlayabilir,onunla konuştuğunu iddia edebilir.Belki de hayali bir arkadaşı vardır,onunla oyunlar oynar.Onun için mavi güneş,mor ağaç olabilir.7-8 yaşlarına geldiğinde ise mantıksal ve nesnel düşünmeye başlar.Artık güneş sarıdır,ağaç ise yeşil(Sanyel,1997).

Okulöncesi çağda çocukların öğrenme süreci yaratıcılığın gelişmesine zemin hazırlar.Çeşitli malzemeleri parçalara ayırır,yapısını anlar, benzerlikler ve farklılıkları gözler.Parçaları yeniden farklı biçimler ayırır ve ürünün neye benzediğini değerlendirir.Malzemeyi parçalayarak bir araya getiren çocuğun yaptığı bir bilim adamının çalışmalarından farklı değildir;analiz,sentez ve değerlendirme(Sanyel,1997).

Yaratıcı düşüncüyü geliştirmek için eğitsel oyunlar,hedef davranışlara göre sınıf ortamında ve dışında kullanılabilir.Bunun için parklar,okul bahçeleri,caddeler,duvarlar,boş alanlar bu tür etkinlikler için açılmalı yeniden düzenlenmelidir.Bilgisayar,televizyon,video,çok amaçlı araç-gereçler yaratıcı düşüncüyü geliştirmede etkili bir biçimde kullanılabilir(Parlak,2003).

Dramatizasyon; Çocukta yaratıcılığın gelişmesinde dramatizasyon çalışmaları da önemli rol oynamaktadır.Çocuklar dramatik oyun yolu ile yaşadıkları tecrübeler şekil vermekte onlara karmaşık gelen yetişkin dünyasını keşfetmekte,insan ilişkileri açısından deneyim kazanmakta ve çevrelerine uyum sağlamak için hazırlık yapmaktadırlar.Ayrıca çocuklar çevrelerinde gözledikleri ya da başlarından geçen olayları aşırı bir hayal gücü ile dramatik oyun içinde yeniden yaşayarak problemlere çözümler bulmakta ve bazı duygusal sorunlardan arınmaktadırlar.(Bozoklu.1994:24-25).

2-7 yaşlar arasında dramatizasyon,demonstrasyon,yaratıcı drama,rol tapma gibi teknikler geliştirilebilir.Bu yaşlar somut işlemler dönemine denk düştüğünden eğitsel oyunlar eğitim ortamında sıkça kullanılmalıdır.

Müzik;Müzik öncelikle,çocuğun ruhsal yapısındaki aşırı duyarlılık ya da olumsuz davranışlarından arınıp,daha sakin ve olumlu bir ortama yönelmesi bakımından önemlidir.Çocuğun alacağı müzik eğitimi;kişilik gelişimini etkileyerek gözlem yeteneğini geliştirir ve iç potansiyeli ile yaratıcılığını ortaya çıkarır.Müzik eğitimi planlarken,çocukların gelişim düzeyleri,müziğe karşı ilgileri ve herhangi bir motivasyona gereksinimleri göz önünde bulundurulmalı,uygulanacak müzik eğitiminin,diger konuları destekleyici nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Amaca uygun eğitim verildiğinde müzik, çocuk gelişiminde olumlu etkiler bırakır. Zihinsel, duygusal, psiko-motor gelişimleri ile sanatsal yaratıcılık ve beğeniler çocuğun gelişim alanlarıdır (İlköğretim ve sanat eğitimi, 2002).

Hobiler; yaratıcılığı destekleyen etkinliklerdir. Çocuğun, kendi odasındaki eşyaların yerleşimini yapmasına izin verilmeli, duygu ve düşüncelerini öykü yazarak ya da resim yaparak yaratıcı özgün biçimde ifade etmesi sağlanmalıdır (Sanyel, 1997).

RolYapma; Bu teknikte öğrencilerin kendilerini bir başkasının veya bir karakterin yerine konması istenir. Ve onun perspektifinden bakarak konuyu incelemesi istenir. Eğer..... Olsaydı? soru şekli ile öğrencilerin verilen konu üzerinde düşünmeye başlamaları sağlanır (Çetinkaya, 1999).

Türkçe Dil Etkinlikleri; Sınıf ortamında yaratıcılığı geliştirmek için öğretmen öğrencilere bir öykü, anı, bir film, oyun sunabilir ve en can alıcı yerinde keserek "bundan sonra neler olabilir?" ya da "siz olsanız neler yapardınız?" gibi sorularla onların düşünmelerini yeni yollar önermelerini isteyebilir. Bu gibi durumlarda öğrencilerden özgün görüşler gelebilir. Özellikle yöntemlere, mantığa, düşüncelere ters düşen, onlarla çelişen görüş, yöntem ve mantıkların üretilmesi için öğrenciler yüreklendirilmelidirler (Parlak, 2003).

Drama; Oyun ve canlandırmaya dayalı olarak günlük yaşamdaki herhangi bir olayın, sözcüğün, kavramın, sesin, bir konunun, bir masalın, bir tablonun, bir heykelin öykünün, şiirin ya da çocukların kendi uydurdukları öykülerin durumların canlandırılması, oynanması denilebilir. Drama eğitimi de ancak bu alanı bilen öğretmenlerle yapılabilir (Okvuran, 2003).

Yaşam durumlarını oyunda varolan kurallar içindeki özgürlüğün kullanılarak yaratıcı süreçlere dönüştürmek suretiyle ortaya konduğu yeni bir öğrenme yoludur. Bu öğrenme yolu, çocuğun kendini

keşfetmesine,tanımaya,başkalarını tanımaya,kendini başkalarının yerine koymaya,iletişim becerilerine,en uygun ve en doğru davranışı,anlayabilmeye,sınırlarını,toplum içindeki yerini,toplumsal rollerini tanımaya ve daha pek çok amaca hizmet eder.Hammaddesi yaratıcılık olan drama her zaman kendini yenileyecek,ortaya çıkan yeni ihtiyaçlara cevap verecektir.Bu sayede eğitim sistemi sürekli olarak kendi kendini revize edecek ve gelişecektir(Yaya,2003).

3.5.Yaratıcılığı Geliştiren Materyaller

Aşağıdaki materyaller ,çocuğun yaratıcılığını arttırıp hayal gücünü geliştiren materyallerdir;

- Yapı Oyuncakları: Çeşitli şekil ve büyüklükteki tahta bloklar,temel yaratıcılık materyallerinden biridir.Büyük ve küçük Legolar,köpükten yapılmış bloklar ve çivi,çekiç,vida gibi yapı materyalleri de bu gruba girer.

- Bul-yapılar ve Oyunlar: Çocuğun düzeyine uygun çeşitli sayıda bul yapılar,domino ve eşleştirme oyunlarıdır.

- Fen materyalleri: Bardaklar,sürahiler,kaşıklar,yumurta çırpıcı,su oyunu için sabun köpüğü, kum oyunu için kova, kürek, büyüteç,fener,mıknatıs tohum yem saksı,sulama materyalleridir.

- Sanat materyalleri: Çeşitli renk, ebad ve kalınlıkta kağıtlar,makaslar,pastel boya,parmak boyası, sulu boya ve fırçalar kalemler,yapıştırıcılar,bantlar kil tuz seramiği ile ilgili olarak plastik bıçaklar,oklava ve merdaneler kullanılabilir.

- Kitaplar ve kasetler: Yaşa uygun resimli hikaye kitapları,mecmualar,teyp ve kasetler.Özellikle resimli hikaye kitapları yaratıcı düşünmenin geliştirilmesinde çok önemli bir etkiye sahiptir(Gönen,1992:192).

- Artık malzemeler: Çocuğu yaratıcılığa yöneltmede çok önem taşımaktadır.Öğretmenin çocuklar ve velilerle birlikte artık malzemeleri temin etmesi mümkündür.Bunlar;kumaş parçaları,eski çoraplar,renkli parlak kağıtlar,çerez kabukları,kutular,düğmeler,taşlar,deniz kabukları,krem kutuları,ipler v.b.(Gönen,1992).

Tablo 4.de okul öncesi yaratıcı sanat etkinliklerinin değer çizelgesi verilmiştir.

Tablo.4.Okul Öncesi Yaratıcı Sanat Etkinlikleri Değer Çizelgesi
(Her alanın önemi X işaretiyle belirtilmiştir: X= yararlı, XX= çok yararlı)

ETKİNLİKLER	Duyusal Deneyim	Araştırma, Keşfetme	Tatmin olma, zevk alma	Bireysel ifade	Manipulasyon (Çevreyi deneysel kontrol)	Duyusal rahatlama	Hayal gücünü ve girişkenliği yürürlüğe koyma	İyi çalışma alışkanlığı edinme.	Eğitici Tecrübeler	Beceri edinme ve dikkati toplama	El-göz koordinasyonu	Ahenk, denge ve ritim yeteneği	Kendi duygularına karşı içtenlik	Buyuk kas gelişimi	Küçük kas gelişimi
Bloklar		X	X	XX	X	XX	X	X	X	XX	X	XX	X	XX	
Tebeşir	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yoğurma maddeleri	XX	X	XX	X	XX	X	X	X	X	X	X	X	XX	X	X
Artık Materyal (Kolaj)	XX	XX	X	X	X	X	XX	X	X	X	X	X	X		X
Pastel boya	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X
Kesme-yapıştırma	X	X	X	X	XX	X	X	X	X	X	XX	XX	X		XX
Evcilik köşesi	X	XX	X	X		XX	XX	XX	X	X			XX		X
Sulu boya	X	X	X	XX	X	XX	XX	X	X	X	X	X	XX	X	
Parmak boyası	XX	X	XX	XX	XX	XX	X	XX	X	X	XX	X	XX	X	
Kum	XX	X	X	X	XX	X	X	X	X	X	X		X	X	X
İpe dizme	X	X	X	X	X		X	X	X	X	XX		X		X
Su	X	X	X	X	XX	XX	X	XX	X	X	X	X	X		X
Tahta işleri	XX	X	X	XX	X	XX	XX	XX	X	X	XX	X	X	XX	X

Kaynak: Taylor, Barbara J. A Child Goes Forth. Provo Utah: Brigham Young University Press, 1964, .

BÖLÜM III

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada, genel tarama modeli, literatür tarama ve ölçme aracı kullanılmıştır.

2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Okulöncesi Eğitim Kurumlarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem, Lefkoşa bölgesindeki toplam 58 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Örneklem tam sayım olarak alınmış, anketler toplam 58 öğretmenden 50 öğretmene ulaşılarak yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan testler, örneklem grubundaki öğretmenlere 2002-2003 öğretim yılında uygulanmıştır.

Okulöncesi öğretmenlerin tespitinde Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın Personel Listesi esas alınmıştır. Örneklem bilgileri Tablo 5'dedir.

Tablo 5. Okulöncesi Öğretmeninin Görev Yaptığı Okullar ile Ankete Katılım Yüzdelere Göre Dağılımları,

Okullar	Öğretmen Sayısı	Katılan Sayısı	Yüzde (%)
Lefkoşa Vakıf Anaokulu	5	5	100
Yeni Yüzyıl Anaokulu	8	6	75
Gülen Yüzler Anaokulu	12	12	100
Hisarüstü Anaokulu	4	2	50
Fazıl Pülümer Anaokulu	7	5	71,4
Gaziköy Anaokulu	4	4	100
Yeni Cami Okulöncesi Eğitim Merkezi	7	6	85,7
Değirmenlik İlkokulu	1	1	100
Alayköy İlkokulu	2	2	100
Gönyeli İlkokulu	3	3	100
Ç. Cumhuriyet İlkokulu	2	2	100
Şht. Doğan Ahmet İlkokulu	2	2	100
Arabahmet İlkokulu	1	-	0
TOPLAM	58	50	86,2

* Öğretmen sayısı hesaplanmasında K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Personel Listesi esas alınmıştır.

Yukarıda görülen tabloda araştırmanın örnekleme ve ankete katılan öğretmen sayıları ve yüzde oranları yer almaktadır. Genel katılım oranı % 86,2 olup bı bir anket için yeterli bir orandır.

3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmanın kuramsal temelleri Literatür tarama tekniği ile elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. Bu amaçla Yüksek Öğrenim Kurumu Bilgi İşlem ve Dökümantasyon Merkezinde Okulöncesi Eğitim ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri taranmış ayrıca konu ile ilgili kitap ve çeşitli dergiler de taranmıştır.

Araştırmanın kuramsal temelini oluşmasından sonra, yaratıcılık ile ilgili araştırmalarda kullanılan anket formları gözden geçirilmiştir. Okulöncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerini tespit eden veriler, Sungur'un (1992) araştırma aracı model alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve ölçekle tespit edilmiştir.

Araştırmada uygulanan ölçme araçları örneklem grubundaki öğretmenlere iki haftalık süre içinde uygulanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler yer almıştır. İkinci bölümde ise bireysel yaratıcılık ölçeğinin soruları yer almıştır. Bireysel yaratıcılık ölçeği bireyin yaratıcılık düzeyini ölçmek üzere kullanılmıştır.

4. GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİLİK

Anketin birinci bölümünde 9 sorudan oluşan kişisel bilgiler, ikinci bölümünde ise bireysel yaratıcılık düzeylerini ölçücü 50 soru bulunmaktadır. Anket 50 okulöncesi öğretmenine uygulanmıştır.

BİREYSEL YARATICILIK ÖLÇEĞİ

Bireysel Yaratıcılık Ölçeği, Sungur(1992) tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Geçerlilik ve güvenirlik çalışması Uzunçarşılı tarafından Marmara

Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yapılmıştır. Ölçek 50 revers maddeden oluşmaktadır.

Anketin uygulanması için Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'ndan gerekli izin alınmıştır (Ek 1). İzin alınmasından sonra bir hafta anketlerin dağıtımı, ikinci hafta toplanması sağlanmıştır.

5. VERİLERİN ANALİZİ

Uygulanan anketlerdeki verilerin analizi için SPSS for Windows (Statistical package for social sciences) paket programı kullanılmıştır.

Anketin birinci bölümünde bulunan 8 sorulara bir puan değeri verilerek elde edilen veriler girilmiş, 9. soru ise 8 önem derecesine göre ayrı ayrı tablolaştırılarak verilerin yüzde oranları alınmıştır. İkinci bölümde ölçekten elde edilen puanlar aşağıdaki puan aralıklarına göre değerlendirilmiştir.

80-100	Çok Yaratıcı
60-79	Ortalamanın Üstü Yaratıcı
40-59	Orta Düzeyde Yaratıcı
20-39	Ortalamanın Altı Düzeyde Yaratıcı
-100-19	Yaratıcı Değil

Verilerin anlamlı ve kolay anlaşılır bir hale getirilmesi için Kişisel Bilgiler frekans (f) ve yüzde (%) ile hesaplanarak tablolaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin ölçülmesi Sungur'un (1992) puan aralıklarına göre tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin Yaratıcılık puanları değişkenlere göre incelenmiştir. Uygulamada ulaşılan deneklerin azlığı ve dolayısıyla da bağımsız değişkenlerdeki her bir katagoride yer alan deneklerin azlığı sebebiyle analizler non parametric istatistikler kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada kullanılan testler; Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis Testleridir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmadaki alt problemlere ilişkin bulguların istatistiksel çözümlenmesi ve bunun sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır.

Kişisel bilgi formundan elde edilen verilere göre örneklem grubunu oluşturan bireylerin “Yaş,medeni durum,sahip oldukları çocuk sayısı,mezun oldukları öğrenim kurumları,çalışmakta oldukları kurumlar,meslekteki kıdemleri,okulöncesi öğretmenliğini isteyerek seçip-seçmeme durumu,hizmet içi eğitim alma durumları” dağılımları tablolar halinde verilmiştir.

1.OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

Araştırma grubundaki öğretmenlerin yaş dağılımları Tablo 6.'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin Yaş Dağılımları

Yaş Dağılımları	Frekans	%	Sonuç (%)
20-25	8	16,0	16,0
26-30	10	20,0	20,0
31-35	16	32,0	32,0
36-40	10	20,0	20,0
41-üstü	6	12,0	12,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 6.'de görüldüğü gibi,araştırma grubundaki öğretmenlerden 20-25 yaş grubunda olan 8 kişi grubun%16'sını, 26-30 yaş arasında olan 10 kişi grubun

%20'sini, 31-35 yaş arasında olan 16 kişi grubun %32'sini, 36-40 yaş arasında olan 10 kişi grubun %20'sini, 41 ve üstü olan 6 kişi ise grubun %12'sini oluşturmaktadır.

Araştırma grubunda 31-35 yaşlar arasında bulunan öğretmenlerin oranı en yüksek, 26-30 ve 36-40 yaşlar arasında olan öğretmenlerin oranı ise eşittir. 41 ve üzeri yaşlarda bulunan öğretmenlerin oranları ise en düşüktür.

Yaş	26-30	31-35	36-40	41 ve üstü
Vf	10	16	10	6
Toplam	42	100	100	100

Araştırma grubundaki öğretmenlerin medeni durumlarının dağılımları Tablo 7.'de sunulmuştur.

Tablo 7.Öğretmenlerin Medeni Durumları

Medeni Durum	Frekans	%	Sonuç(%)
Evli	38	76,0	76,0
Bekar	9	18,0	18,0
Dul--Boşanmış	3	6,0	6,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 7.'de görüldüğü gibi araştırma grubundaki öğretmenlerden 38'i evli olup grubun %76'sını; 9 kişi bekar olup grubun%18'ini;3 kişi ise dul-boşanmış olup grubun %6'sını oluşturmaktadır.

Görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğretmenlerden “evli” olanların oranı en yüksek,“dul-boşanmış” olanların oranı ise en düşüktür.

Katılım	38	100	100
Çeyiz	10	100	100
Toplam	48	100	100

Araştırma grubundaki öğretmenlerin çocuk sahibi olup-olmama durumlarının dağılımları Tablo 8.'de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretmenlerin Çocuk Sahibi Olup-Olmama Durumları

Çocuk Sahibi Olup-Olmama Durumları	Frekans	%	Sonuç(%)
Yok	17	34,0	34,0
Var	33	66,0	66,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 8.'de görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğretmenlerden çocuğu olan 33 kişi grubun%66'sını, hiç çocuğu olmayan 17 kişi ise grubun%34'ünü oluşturmaktadır.

Görüldüğü gibi araştırma grubundaki öğretmenlerden çocuk sahibi olanların oranı daha yüksektir.

Araştırma grubundaki öğretmenlerin mezun oldukları eğitim kurumlarının dağılımı Tablo 9.'da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kurumları

Mezun Olunan Kurum	Frekans	%	Sonuç(%)
2+4 Yıllık Okulöncesi Eğitim Kurumu	2	4,0	4,0
Öğretmen Koleji	31	62,0	62,0
Diğer	17	34,0	34,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 9.'da görüldüğü gibi,araştırma grubundaki öğretmenlerden 2+4 yıllık okulöncesi eğitim kurumlarından mezun olanların sayısı 2 kişi olup grubun %4'ünü,öğretmen kolejinden mezun olanların sayısı 31 olup grubun %62'sini,diger üniversitelerden mezun olanların sayısı 17 olup grubun %34'ünü oluşturmaktadır.

Görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğretmenlerin büyük çoğunluğunun "Öğretmen Koleji" mezunu oldukları görülmekle beraber, diğer üniversitelerden mezun olanların oranı da oldukça yüksektir.Okulöncesi eğitim kurumlarından mezun olanların gruba oranları ise oldukça düşüktür.

Araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin çalışmakta oldukları okulöncesi eğitim kurumlarının dağılımı Tablo 10.'da sunulmuştur.

Tablo 10.Öğretmenlerin Çalışmakta Oldukları Kurumlar

Çalıştığı Kurum	Frekans	%	Sonuç(%)
Resmi Anaokulu	35	70,0	70,0
Resmi anasınıfı	15	30,0	30,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 10.'da görüldüğü gibi;araştırma grubunda bulunan öğretmenlerden 35 kişi Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı anaokullarında çalışıp grubun %70'ini,yine Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı anasınıflarında çalışan15 kişi grubun %30'unu oluşturmaktadır.

Görüldüğü gibi, araştırma grubunda Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı anaokullarında çalışanların oranı anasınıflarında çalışan öğretmenlere göre daha yüksektir.

Araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin meslekteki hizmet süreleri Tablo 11.'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Süreleri

Hizmet Süresi	Frekans	%	Sonuç(%)
1-5 Yıl	27	54,0	54,0
6-10 Yıl	8	16,0	16,0
11-15 Yıl	11	22,0	22,0
16 ve üstü	4	8,0	8,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo11.'de görüldüğü gibi,araştırma grubundaki öğretmenlerden 1-5 yıldır çalışmakta olan 27 kişi grubun %54'ünü, 6-10 yıldır çalışmakta olan 8 kişi grubun%16'sını, 11-15 yıl çalışmakta olan 11 kişi grubun %22'sini,16 ve üstü yıl çalışmakta olan 4 kişi grubun %8'ini oluşturmaktadır.

Görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğretmenlerden 1-5 yıl hizmeti olanların oranı en yüksek,16 ve üstü yıl hizmeti olan öğretmenlerin oranı ise en düşüktür.

Araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin okulöncesi öğretmenliğini isteyerek seçip-seçmeme durumlarının dağılımı Tablo 12.'de sunulmuştur.

Tablo 12.Öğretmenlerin Okulöncesi Öğretmenliğini seçmedeki İstek Durumu

Mesleği İsteyerek Seçme	Frekans	%	Sonuç(%)
Evet	25	50,0	50,0
Hayır	25	50,0	50,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo12.'de görüldüğü gibi,okulöncesi eğitim öğretmenliğini isteyerek seçen öğretmen sayısı ile mesleği isteyerek seçmeyenlerin sayıları aynı olup,oranları da eşittir.

2. ÖĞRETMENLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİ ALMA DURUMU VE YENİDE KATILIMIN SORUNLARI SİRALANANLARIN RASLARI

Araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin Hizmet-içi Eğitim alma durumları Tablo 13.'de sunulmuştur.

Tablo 13. Öğretmenlerin Hizmet-içi Eğitim Alma Durumları

Hizmet-içi Eğitim	Frekans	%	Sonuç(%)
Hiç almadım	10	20,0	20,0
Bir kez aldım	10	20,0	20,0
İki ve daha fazla kez aldım	30	60,0	60,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 13.'de görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğretmenlerden 10 kişi hiç hizmet-içi eğitim almamış olup grubun %20'sini, bir kez hizmet-içi eğitim almış olan 10 kişi olup grubun %20'sini, iki ve daha fazla kez hizmet-içi eğitim almış olan 30 kişi ise grubun %60'ını oluşturmaktadır.

Görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu iki ve daha fazla kez hizmet-içi eğitim almıştır. Hiç hizmet-içi eğitim almayan ve bir kez hizmet-içi eğitim alanların oranları birbirine eşittir.

2. ÖĞRETMENLERİN OKULÖNCESİ EĞİTİMİN KALİTESİNİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEYEN SORUNLARI SIRALAMALARINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmenlerin okulöncesi eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkileyen sorunları, önem derecelerine göre sıralama durumları aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 14. Araç-gereç ve Donanım Eksikliği Frekans ve Yüzde Dağılımları.

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
1,00	15	30,0	30,0
2,00	10	20,0	20,0
3,00	6	12,0	12,0
4,00	5	10,0	10,0
5,00	7	14,0	14,0
6,00	2	4,0	4,0
7,00	4	8,0	8,0
8,00	1	2,0	2,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 14.'de görüldüğü gibi, araç gereç ve donanım eksikliğini birinci derece önemli gören öğretmenlerin sayısı 15 kişi olup grubun %30'unu; ikinci derece önemli gören 10 kişi olup grubun %20'sini; üçüncü derece önemli gören 6 kişi olup grubun %12'sini; dördüncü derece önemli gören 5 kişi olup grubun %10'unu; beşinci derece önemli gören 7 kişi olup grubun %14'ünü; altıncı derece önemli gören 2 kişi olup grubun %4'ünü; yedinci derece önemli gören 4 kişi olup grubun %8'ini; sekizinci derece önemli gören 1 kişi olup grubun %2'sini oluşturmaktadır. Bu tabloya göre araç-gereç ve donanım eksikliğini birinci derece önemli bulanların oranı daha yüksektir.

Tablo 15. Binalar ve Fiziksel Çevreden Kaynaklanan Sorunlar Frekans ve Yüzde Dağılımları.

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
1,00	5	10,0	10,0
2,00	12	24,0	24,0
3,00	8	16,0	16,0
4,00	7	14,0	14,0
5,00	8	16,0	16,0
6,00	6	12,0	12,0
7,00	2	4,0	4,0
8,00	2	4,0	4,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 15.'de görüldüğü gibi, binalar ve fiziksel çevreden kaynaklanan sorunları birinci derece önemli gören öğretmenler 5 kişi olup grubun %10'unu; ikinci derece önemli gören 12 kişi olup grubun %24'ünü; üçüncü derece önemli gören 8 kişi olup grubun %16'sını; dördüncü derece önemli gören 7 kişi olup grubun %14'ünü; beşinci derece önemli gören 8 kişi olup grubun %16'sını; altıncı derece önemli gören 6 kişi olup grubun %12'sini; yedinci derece önemli gören 2 kişi olup grubun %4'ünü; sekizinci derece önemli gören 2 kişi olup grubun %4'ünü oluşturmaktadır. Tabloya göre, araç-gereç ve donanım eksikliğini ikinci derece önemli görenlerin oranı daha yüksektir.

Tablo 16. Öğretmen Yetiştirme Programlarının Eksikliği Frekans ve Yüzde Dağılımları

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
1,00	15	30,0	30,0
2,00	5	10,0	10,0
3,00	11	22,0	22,0
4,00	5	10,0	10,0
5,00	5	10,0	10,0
6,00	5	10,0	10,0
7,00	4	8,0	8,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 16.'da görüldüğü gibi öğretmen yetiştirme programlarının eksikliğini birinci derece önemli gören 15 kişi olup grubun %30'unu; ikinci derece önemli gören

5 kişi olup grubun %10'unu;üçüncü derece önemli gören11 kişi olup grubun %22'sini;dördüncü derece önemli gören 5 kişi olup grubun %10unu;beşinci derece önemli gören 5 kişi olup grubun %10'unu;altıncı derece önemli gören 5 kişi olup grubun %10'unu;yedinci derece önemli gören 4 kişi olup grubun %8'ini oluşturmaktadır.Tabloya göre,öğretmen yetiştirme programlarının eksikliğini birinci derece önemli gören öğretmenlerin oranı daha yüksektir.

Tablo 17.Eğitim Programlarından Kaynaklanan Sorunların Frekans ve Yüzde Dağılımları.

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
1,00	3	6,0	6,0
2,00	13	26,0	26,0
3,00	8	16,0	16,0
4,00	12	24,0	24,0
5,00	9	18,0	18,0
6,00	4	8,0	8,0
8,00	1	2,0	2,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 17.'de görüldüğü gibi,eğitim programlarından kaynaklanan sorunların önemini birinci derece gören 3 kişi olup grubun %6'sını;ikinci derece önemli gören 13 kişi olup grubun %26'sını;üçüncü derece önemli gören 8 kişi olup grubun %16'sını;dördüncü derece önemli gören 12 kişi olup grubun %24'ünü;beşinci derece önemli gören 9 kişi olup grubun %18'ini;altıncı derece önemli gören 4 kişi olup grubun %4'ünü;sekizinci derece önemli gören 1 kişi grubun %2'sini oluşturmaktadır.Buna göre,eğitim programlarından kaynaklanan sorunları ikinci derece önemli görenlerin oranı daha yüksektir.

Tablo 18. Okul-aile İşbirliğinin Yetersizliği Frekans ve Yüzde Dağılımları,

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
2,00	1	2,0	2,0
3,00	4	8,0	8,0
4,00	1	2,0	2,0
5,00	4	8,0	8,0
6,00	9	18,0	18,0
7,00	11	22,0	22,0
8,00	20	40,0	40,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 18.'de görüldüğü gibi,Okul-aile işbirliğinin yetersizliğini birinci derecede önemli gören öğretmen bulunmamakla birlikte ikinci derece önemli gören 1 kişi olup grubun %2'sini;üçüncü derece önemli gören 4 kişi olup grubun %8'ini;dördüncü derece önemli gören 1 kişi, olup grubun %2'sini;beşinci derece önemli gören 4 kişi olup grubun % 8'ini;altıncı derece önemli gören 9 kişi olup grubun %18'ini;yedinci derece önemli gören 11 kişi olup grubun %22'sini;sekizinci derece önemli gören 20 kişi olup grubun %40'ını oluşturmaktadır.Görüldüğü gibi, okul-aile işbirliğinin yetersizliğini sekizinci derecede önemli görenlerin gruba oranı oldukça yüksektir.

Tablo 19. Hizmet-içi Eğitim Programlarının Yeterli Sayıda Olmayışı Frekans ve Yüzde Dağılımları.

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
2,00	1	2,0	2,0
3,00	1	2,0	2,0
4,00	4	8,0	8,0
5,00	4	8,0	8,0
6,00	7	14,0	14,0
7,00	22	44,0	44,0
8,00	11	22,0	22,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 19.'da görüldüğü gibi,Hizmet-içi eğitim programlarının yeterli sayıda olmayışını birinci derecede önemli gören bulunmamaktadır.İkinci derece önemli gören 1 kişi olup grubun %2'sini;üçüncü derece önemli gören yine 1 kişi olup

grubun %2'sini;dördüncü derece önemli gören 4 kişi olup grubun %8'ini;beşinci derece önemli gören yine 4 kişi olup grubun %8'ini;altıncı derece önemli gören 7 kişi olup grubun %14'ünü;yedinci derece önemli gören 22 kişi olup grubun%44'ünü;sekizinci derece önemli gören 11 kişi olup grubun %22'sini oluşturmaktadır.Tablodan da görüldüğü gibi,hizmet-içi eğitim programlarının yeterli sayıda olmayışı sorununu yedinci derecede önemli görenlerin gruba oranı oldukça yüksektir.

Tablo 20. Yönetici Tutumundan Kaynaklanan Sorunların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
1,00	3	6,0	6,0
2,00	2	4,0	4,0
3,00	3	6,0	6,0
4,00	8	16,0	16,0
5,00	3	6,0	6,0
6,00	14	28,0	28,0
7,00	6	12,0	12,0
8,00	11	22,0	22,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 20.'de görüldüğü gibi,Yönetici tutumundan kaynaklanan sorunları birinci derecede önemli gören 3 kişi olup grubun %6'sını;ikinci derecede önemli gören 2 kişi olup grubun %4'ünü;üçüncü derecede önemli gören 3 kişi olup grubun %6'sını;dördüncü derecede önemli gören 8 kişi olup grubun %16'sını;beşinci derecede önemli gören 3 kişi olup grubun %6'sını;altıncı derecede önemli gören 14 kişi olup grubun %28'ini;yedinci derecede önemli gören 6 kişi olup grubun %12'sini;sekizinci derecede önemli gören 11 kişi olup grubun %22'sini oluşturmaktadır.Tabloya göre, yönetici tutumundan kaynaklanan sorunları altıncı derecede önemli görenlerin gruba oranı daha yüksektir.

Tablo 21.Milli Eğitim Sistemimizden Kaynaklanan Sorunların Frekans ve Yüzde Dağılımları.

Önem Derecesi	Frekans	%	Sonuç(%)
1,00	9	18,0	18,0
2,00	6	12,0	12,0
3,00	9	18,0	18,0
4,00	8	16,0	16,0
5,00	10	20,0	20,0
6,00	3	6,0	6,0
7,00	1	2,0	2,0
8,00	4	8,0	8,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 21.'de görüldüğü gibi, Milli Eğitim sistemimizden kaynaklanan sorunları birinci derecede önemli gören 9 kişi olup grubun %18'ini; ikinci derecede önemli gören 6 kişi olup grubun %12'sini; üçüncü derecede önemli gören 9 kişi olup grubun %18'ini; dördüncü derecede önemli gören 8 kişi olup grubun %16'sını; beşinci derecede önemli gören 10 kişi olup grubun %20'sini; altıncı derecede önemli gören 3 kişi olup grubun %6'sını; yedinci derecede önemli gören 1 kişi olup grubun %2'sini; sekizinci derecede önemli gören 4 kişi olup grubun %8'ini oluşturmaktadır. Buna göre Milli Eğitim Sistemimizden kaynaklanan sorunları beşinci derecede önemli görenlerin gruba oranları daha yüksektir.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitimin kalitesini olumsuz etkileyen sorunları sıralamalarına ilişkin betimsel sonuçlar Tablo 22.'de sunulmuştur.

Tablo 22.Öğretmenlerin Okulöncesi Eğitimin Kalitesini Olumsuz Etkileyebilecek Sorunları Sıralamalarına İlişkin Betimsel Sonuçlar.

	n	Ortalama	Ortanca	ÖnemSırası
Araç-gerç Donanım Eksikl.	50	3,1200	2,5000	1,00
Binalar ve Fiz. Çevreden Kayn.Sor.	50	3,7400	3, 5000	2,00
Öğretmen Yetiştirme Progr.Eksikl.	50	3,2200	3,0000	1,00
Eğitim Progr.Kayn.Sorunlar	50	3,5600	4,0000	2,00
Okul-aile İşbirliğinin Yeters.	50	6,5800	7,0000	8,00
Hizmet-içi Eğit.Progr. Yeters.	50	6,5000	7,0000	7,00
Yönetici Tutumundan Kayn.Sorunlar	50	5,5400	6,0000	6,00
Milli Eğitim Sist.Kayn.Sorunlar	50	3,7400	4,0000	5,00

Tablo 22.'da da görüldüğü gibi,araştırma grubundaki öğretmenlerin önem sıralamalarına göre okulöncesi eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkileyen faktörlerden ilk sırada; araç-gereç donanım eksikliği ve öğretmen yetiştirme programlarının eksikliği ,ikinci sırada;binalar ve fiziksel çevreden kaynaklanan sorunlar ile eğitim programlarından kaynaklanan sorunlar,beşinci sırada;Milli Eğitim Sistemimizden kaynaklanan sorunlar,altıncı sırada ;yönetici tutumundan kaynaklanan sorunlar,yedinci sırada Hizmet-içi eğitim programlarının yeterli sayıda olmayışı yer alırken en son sırada ise okul-aile işbirliğinin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır.

3.OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICILIK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerine ilişkin bulgular, aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 23. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

n	Ortalama	ortanca	Tepe değer	Standart Sapma	Varyans	Ranj	Alınan En Düşük Puan	Alınan En Yüksek Puan
50	65,70	65,00	64	6,15	37,81	32	56	88

Tablo 23’de görüldüğü gibi öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının ortalaması $X=65,70$ ’tir. Öğretmenlerin aldıkları bu puan, yaratıcılık ölçeğine göre; ortalamasının üstü yaratıcı puan aralığında görülmektedir.Katılan denek sayısı 50, standart sapma 6,15 ve tepe değeri 64’tür.

Alınan en düşük puan 56 ve alınan en yüksek puan 88’dir.Tablo 24.’de öğretmenlerin yaratıcılık puanları daha net bir şekilde görülmektedir.

Tablo 24.Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerine İlişkin Yüzde ve Frekanslar

	Frekans	%	Sonuç(%)
Valid 56	2	4,0	4,0
57	1	2,0	2,0
58	2	4,0	4,0
59	3	6,0	6,0
60	2	4,0	4,0
61	4	8,0	8,0
63	2	4,0	4,0
64	7	14,0	14,0
65	4	8,0	8,0
66	5	10,0	10,0
67	3	6,0	6,0
68	2	4,0	4,0
70	2	4,0	4,0
71	4	8,0	8,0
72	3	6,0	6,0
76	2	4,0	4,0
78	1	2,0	2,0
88	1	2,0	2,0
Toplam	50	100,0	100,0

Tablo 24.'de görüldüğü gibi,araştırma grubunda bulunan öğretmenlerden 56 puan alan 2 kişi grubun %4'ünü, 57 puan alan 1 kişi grubun %2'sini, 58 puan alan 2 kişi grubun %4'ünü, 59 puan alan 3 kişi grubun %6'sını, 60 puan alan 2 kişi grubun %4'ünü, 61 puan alan 4 kişi grubun %8'ini, 63 puan alan 2 kişi grubun %4'ünü, 64 puan alan 7 kişi grubun %14'ünü, 65 puan alan 4 kişi grubun %8'ini, 66 puan alan 5 kişi grubun %10'unu, 67 puan alan 3 kişi grubun %6'sını, 68 puan alan 2 kişi grubun %4'ünü, 70 puan alan 2 kişi grubun %4'ünü, 71 puan alan 4 kişi grubun %8'ini, 72 puan alan 3 kişi grubun %6'sını, 76 puan alan 2 kişi grubun %4'ünü, 78 puan alan 1 kişi grubun %2'sini, 88 puan alan 1 kişi grubun %2'sini oluşturmaktadır.Görüldüğü gibi,araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin aldıkları en yüksek yaratıcılık düzeyi puanı 88 ve aldıkları en düşük yaratıcılık düzeyi puanı ise 56'dır.

4.FARKLI DEĞİŞKENLERİN ÖĞRETMENLERİN YARATICILIK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BULGULAR

Öğretmenlerin yaş,çocuk sahibi olup olmama,çalıştıkları kurum,mesleği isteyerek seçip seçmeme,medeni durum,mezun oldukları eğitim kurumu,meslekteki hizmet süreleri,hizmet-içi eğitim alıp almama değişkenlerinin yaratıcılık düzeylerine ilişkisine ait bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 25. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş Durum Değişkenine Göre Manidar Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.

Yaş Durumu	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p
20-25	8	16,63	4,457	4	,348
26-30	10	23,55			
31-35	16	27,59			
36-40	10	29,05			
41 ve üstü	6	29,08			
Toplam	50				

Öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin yaş durumlarına göre manidar farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal-Wallis Testi sonuçları Tablo 25.'de verilmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanların yaş durumlarına göre manidar bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmektedir($ki-kare(4)= 4,457$, $p> 0.05$).Gruplarda yer alan öğretmenlerin sıra ortalamaları incelendiğinde 41 ve üstü yaş grubunda olan öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının en yüksek ve 36-40 yaş grubunda olan öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının da buna yakın bir puan olduğu görülmektedir.Bunları 31-35 yaş, 26-30 yaş ve 20-25 yaş grubunda olan öğretmenlerin izlediği gözlenmektedir.Bu durum öğretmenlerin yaşlarının önemli bir değişken olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 26. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin U-Testi Sonucu.

Çocuk Sahibi Olma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Var	17	20,82	354	371	0,102
Yok	33	27,91	921		
Toplam	50				

Çocuk sahibi olan ve olmayan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanlar Mann Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 26.'da sunulmuştur. Elde edilen bilgilere göre, öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin çocuk sahibi olma-olmama durumları bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmektedir ($U = 201, p > 0.05$). Bu durum, öğretmenlerin çocuk sahibi olup olmamalarının yaratıcılıklarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 27. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Çalıştığı kurum Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin U-Testi Sonucu.

Çalıştığı Kurum	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Anaokulu	35	24,80	868,00	238	0,603
Anasınıfı	15	27,13	407,00		
Toplam	50				

Resmi Anaokullarında ve anasınıflarında çalışan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanlar Mann Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 27.'de sunulmuştur. Elde edilen bilgilere göre, öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin resmi anaokulunda ve anasınıflarında çalışma durumları bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmektedir ($U=281, p>0,05$). Bu durum öğretmenlerin çalıştığı kurumların yaratıcılıklarında etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 28. Öğretmenlerin Okulöncesi Öğretmenliği Mesleğini İsteyerek Seçip-Seçmeme Değişkenine göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin U-Testi Sonucu.

Mesleği İsteyerek Seçme	n	Sıra Ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Evet	25	27,58	689,50	260,500	0,312
Hayır	25	23,42	585,50		

Mesleği isteyerek seçen ve isteyerek seçmeyen öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanlar Mann Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 28.'de sunulmuştur. Elde edilen bilgilere göre, öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin mesleği isteyerek seçip-seçmeme durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmektedir ($U=260,500, P>0.05$). Bu durum öğretmenlerin mesleği isteyerek seçip-seçmemesinin yaratıcılıklarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 29. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.

Medeni Durum	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p
Evli	38	22,59	,383	2	,826
Bekar	9	23,72			
Dul-boşanmış	3	29,67			
Toplam	50				

Öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal-Wallis Testi sonuçları Tablo 29.' da verilmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanların medeni durumlarına göre manidar bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($\chi^2(2) = ,383, p > 0.05$). Gruplarda yer alan öğretmenlerin sıra ortalamaları incelendiğinde dul-boşanmış olan öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının en yüksek olduğu, bunu bekar olan öğretmenlerin ve sonra da evli olanların izlediği görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin medeni durumlarının önemli bir değişken olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 30. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Mezun Oldukları Okul Durumlarına Göre Manidar Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Mezun Olunan Kurum	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p
2+4 Yıllık Okulöncesi Öğretmenliği	2	33,25	3,744	2	,154
Öğretmen Koleji	31	22,42			
Diğer	17	30,21			
toplam	50				

Öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin mezun oldukları kurumlara göre manidar farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal-Wallis Testi sonuçları Tablo 30.'da verilmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanların mezun oldukları eğitim kurumlarına göre manidar bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmektedir($\chi^2(2)=3,744, p>0.05$). Gruplarda yer alan öğretmenlerin sıra ortalamaları incelendiğinde 2 ve 4 yıllık okulöncesi eğitim kurumlarından mezun olan öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının yüksek olduğu gözükse de, manidar bir farklılık görülmemiştir. Bu durum öğretmenlerin mezun oldukları kurumların önemli bir değişken olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 31. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Meslekteki Hizmet Süresi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.

Hizmet Süresi	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p
1-5 Yıl	27	25,48	,741	3	,863
6-10 Yıl	8	26,31			
11-15 Yıl	11	27,00			
16 ve üstü	4	19,88			
Toplam	50				

Öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin meslekteki hizmet sürelerine göre manidar farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal-Wallis Testi sonuçları Tablo 31'de verilmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanların meslekteki hizmet sürelerine göre manidar bir şekilde

farklılaşmadığı gözlenmektedir($\chi^2(3)=,741$, $p>0.05$).Gruplarda yer alan öğretmenlerin sıra ortalamaları incelendiğinde 11-15 yıl hizmet süresinde olan öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının en yüksek olduğu gözükse de anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.Bu durum öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerinin önemli bir değişken olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 32. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerinin Hizmet-içi Eğitim Alıp Almama Durumlarına Göre Manidar Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.

Hizmet-içi Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Ki-kare	sd	p
Hiç almadım	10	22,70	6,101	2	,047
Bir kez aldım	10	16,75			
İki ve daha fazla aldım	30	29,35			
Toplam	50				

Öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin hizmet-içi eğitim alıp almama durumlarına göre manidar farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal-Wallis Testi sonuçları Tablo 32’de verilmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden elde ettikleri puanların hizmet-içi eğitim alma durumlarına göre manidar bir şekilde farklılaştığı gözlenmektedir($\chi^2(2)=6,101$, $p<0.05$).Gruplarda yer alan öğretmenlerin sıra ortalamaları incelendiğinde iki ve daha fazla kez hizmet içi eğitim almış olan öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının en yüksek olduğu,bunu hiç hizmet içi eğitim almadım ve bir kez hizmet içi eğitim aldım diyenlerin izlediği görülmüştür.Bu durum öğretmenlerin hizmet-içi eğitim alıp-almamalarının önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Hizmet içi eğitim alma durumları bakımından gruplar arasında var olduğu tespit edilen manidar farklılığın “bir kez hizmet içi eğitime katıldım” yönünde görüş bildirenler ile “İki ve daha fazla kez hizmet içi eğitime katıldım” yönünde görüş bildiren öğretmenler arasında olduğu gözlenmiştir ($U=75, p<0.05$).

SONUÇLAR

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin saptanarak kişisel özellikleri ile yaratıcılık özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Bu araştırmada aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

1. Öğretmenlerin yaratıcılık puanları “ortalamanın üstü” düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlerin bir okul öncesi öğretmende bulunması gereken en önemli özelliğe yakın düzeyde oldukları söylenebilir.
2. Yaş durumlarına göre öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Her yaş grubunda ki öğretmenlerin aynı yaratıcılık düzeyinde oldukları söylenebilir.
3. Çocuk sahibi olup-olmama durumlarına göre öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çocuk sahibi olan ve olmayan öğretmenlerin aynı yaratıcılık düzeyinde oldukları söylenebilir.
4. Resmi anaokulu ve anasınıflarında çalışma durumlarına göre öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalıştıkları kurumlara göre öğretmenlerin aynı yaratıcılık düzeyinde oldukları söylenebilir.
5. Mesleği isteyerek seçip-seçmeme durumlarında ilginç bir sonuç ortaya çıkmıştır. Mesleği isteyerek seçenlerle, istemeyerek seçenlerin oranı aynıdır. Öğretmenlerin mesleği isteyerek seçip-seçmeme durumlarına göre, yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Mesleği isteyerek seçen ve seçmeyenlerin aynı yaratıcılık düzeyinde oldukları söylenebilir.
6. Öğretmenlerin medeni durumlarına göre yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Farklı medeni durumlarda olan öğretmenlerin aynı yaratıcılık düzeyinde oldukları söylenebilir.
7. Mezun oldukları okul durumlarına göre öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Farklı

okullardan mezun olan öğretmenlerin aynı yaratıcılık düzeyinde oldukları söylenebilir.

8. Meslekteki hizmet sürelerine göre öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Farklı hizmet yıllarında çalışan öğretmenlerin aynı yaratıcılık düzeyinde oldukları söylenebilir.

9. Hizmet-içi eğitim alma durumlarına göre öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu manidar farklılığın bir kez hizmet-içi eğitim alanlarla iki ve daha fazla kez hizmet-içi eğitim alanlar arasında olduğu görülmüştür. İki ve daha fazla kez hizmet-içi eğitim almış olan öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

ÖNERİLER

Bu araştırma bulguları doğrultusunda,aşağıdaki öneriler yapılabilir:

1. Hizmet-içi eğitim programları öncelikle öğretmenlerin ihtiyaçları ve tabii ki yaratıcılığın eğitimdeki önemi,yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinin gerekliliği göz önünde bulundurularak ve yaratıcı bireyleri yetiştirecek öğretmenlerin de bireysel yaratıcılıklarını geliştirmeye yönelik uygulamalı çalışmalarla donatılmalı,öğretmenlerin tam katılımları da sağlanmalıdır.Ayrıca öğretmenlerin alanları ile ilgili yeni bilgi ve teknolojileri takip edebilmeleri amacı ile düzenli aralıklarla hizmet-içi eğitim çalışmaları planlanmalıdır.Araştırmada da hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür.

2. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı,öğretmen yetiştiren okullarla işbirliği yapmalı ve okul öncesi eğitim ile ilgili ders sayısını artırarak öğretmen adaylarının bu alanda da yetkin bir şekilde yetiştirilmeleri sağlanmalı ya da okulöncesi öğretmen yetiştiren ayrı bir bölüm açılması sağlanarak,bu alana istekli ve yetenekli öğretmen adaylarının eğitimi sağlanmalıdır.Araştırmada da araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğretmen koleji mezunu oldukları ve mesleği isteyerek ve istemeyerek seçenlerin sayılarının eşit olduğu görülmüştür.

3.Ana-baba ve eğitimciler yaratıcılığın diğer gelişim alanları ile ilişkisi konusunda aydınlatılmalıdır.Yaratıcılık yeteneğinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi için uygun eğitim programları hazırlanmalıdır.Eğitim programları hazırlanırken çocukların ilgileri ve yetenekleri dikkate alınmalıdır.Okul yıllarında çocukların eğitimlerine gereken önemin gösterilmesi,çocukların ezbercilikten kurtarılması,çocuk merkezli programların hazırlanması,anne-baba ve eğitimcinin işbirliği içinde çalışması ve eğitime okulöncesi dönemden başlanması önerilebilir

4.Yaraticılığın kullanılmasına olanak sağlayan ve yaraticılığı geliştiren programlar arttırılmalı,yaraticılığı özendiren,ödüllendiren öğrenme ortamları ve öğretmen davranışları ile yaratıcı çocukların yetenekleri daha da geliştirilmelidir.Sonuçta sorun çözen,özgün kişiliklere sahip,araştırıcı üretken,hayata sevgi ve heyecanla bağlı bireyler toplumları geleceğe taşıyacaktır.

5.Okulöncesi eğitimin kalitesi arttırılmalı;araç-gereç donanım eksiklikleri Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ve okul-aile birliklerinin katkıları ile giderilmeli öğretmen yetiştirme programlarının eksikliği giderilmelidir.Araştırmada da okulöncesi eğitimin kalitesini olumsuz etkileyen faktörlerin sıralanmasında ilk sırayı araç-gereç donanım eksikliği ve öğretmen yetiştirme programların eksikliği almıştır.

KAYNAKÇA

ADEM,Mahmut.(1995).**Demokratik Laik Çağdaş Eğitim Politikası**.Ankara:Şafak Matbaası

ARI, Meziyet. **"Okul öncesi Eğitimin Geliştirilmesi projesi"**
<http://www.chp.org.tr/oykp/okulöncesi.html>,2003.

BAYKAN,S.ve A.TURLA.(1994).**Okulöncesi Eğitiminde İlke ve Yöntemler**.Ankara:Gazi üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları.

BEKMAN,Sevda.(1990). **"Okulöncesi Eğitimi"**. **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**,(10),35.İstanbul:Yapa Yayınları.

BERKTİN,C.Tahir.(1972).**Okulöncesi Eğitim ve Çocuklarımız**.Ankara:İş Bankası Kültür Yayınları.

BODE,U-G,OTTO.(1997).**Yaratıcılık Eğitimi**.Fr.Verlag,Bonn,Bad Godesberg.

BOZOKLU,Füsün.(1994).**Okulöncesi Çağındaki Dört,Beş ve Altı Yaş Grubu Çocukların Tercih Ettikleri Oyun Köşeleri ile Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**.Ankara:Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü(Doktora Tezi)

BÜYÜKKARAGÖZ,Savaş.(1993). **"Ana-babalarla,Öğretmenlerin Okulöncesi Eğitim Programı Hakkındaki Görüşleri"**.**Ya-pa Okulöncesi Eğitim Semineri**.İstanbul:Yapa Yayınları.

BÜYÜKKARAGÖZ,Savaş ve Ş.Kesici.(1996). **"Öğretmenlerin Hoşgörülü ve Demokratik Tutumları"**.**Eğitim Yönetimi Dergisi**.Ankara

- ÇETİNKAYA,A.Nur.(1999).: “**Yaratıcılığın Teşvik Edilmesi**”.
İzmir,<http://ml.okurs.virtualave.net/dosya-mlo/07-2 hml>.
- DARICA,Nilüfer.(1993).“*Okulöncesi Dönemde Sanat Eğitimi*”.**Yapa Okulöncesi Eğitim Semineri**.Ankara:Yapa yayınları.
- DEMİRAL,Özgör.(1985). “ *Okulöncesi Dönem Öğretmeninin Yetiştirilmesi*”.**Yapa. Okulöncesi Eğitimi Semineri**.İstanbul:Yapa Yayınları
- DEMİRAL,Özgör.(1989). “ *Okulöncesi Çağdaki Çocukların Eğitimlerinin Önemi*”.**Yapa Okulöncesi Eğitimi Semineri**.İstanbul:Yapa Yayınları.
- DİKİCİ,Ayhan.(2001).*Sanat Eğitiminde Yaratıcılık*.**Milli Eğitim Dergisi**,149.
- DİRİM,Aygören.(1997).**Okulöncesi Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri**.İstanbul:Esin Yayınevi.
- YOLCU,Enver.(1995).**Yaratıcılık ve Zeka**.
<http://www.geocities.com/enveryolcu/yaratıcılık/zeka.html>
- ERBAŞ,D.Nuray.(1998).**Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri**.İstanbul:Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ERKAN,Semra.(1993).“*Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Hizmet-içi Eğitim*”.**Yapa Okulöncesi eğitimi semineri**.Ankara:Yapa Yayınları.
- ERKAN,Semra.(2002).*Okulöncesi Eğitimde Kalite*.**KKTC XI.Eğitim Bilimleri Kongresi**.
- ERLENDSSON,J.(1999).**The Role Of Creativity**.University of Iceland.

GENÇ,Şengül.(1997).**Anasınıfı Öğretmenlerinin Eğitim Programından**

Yararlanma Derecesi ve Nedenlerinin Araştırılması.Ankara:Gazi Üniversitesi ,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilimdalı(Doktora Tezi)

GÜRKAN,Tanju.(1986). "*Öğretmen Tutumlarının Okulöncesi Çocukları Üzerindeki Etkileri*".**Yapa Okulöncesi Eğitimi Semineri.**İstanbul:Yapa yayınları.

GÖNEN,Mübeccel.(1992). "*Çocuk ve Yaratıcılık*".**Yapa 8. okul öncesi eğitimi semineri.**İstanbul:Yapa Yayınları.

HAENSLEY,A.Patrika C.R.Reynolds.(1998).**Creativity and Intelligence.**Newyork and london:Plenum Press.

KARADAĞ,Asiye.(1993)."*Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Artık Malzemelerin Önemi ve Değerlendirilmesi*".**Yapa Okulöncesi Eğitimi. Semineri.**Ankara:Yapa Yayınları

KURU,Nalan.(2000).**Nitelikli Bir Okulöncesi Öğretmeninden Beklenen Kişisel Yeterliklerin Eğitimde Kalite Kapsamında İncelenmesi.**Edirne:Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,İlköğretim Anabilimdalı Okulöncesi Öğretmenliği Programı(Yüksek Lisans Tezi)

MANGIR,Mine ve N.ARAL. (1992)."*Çocukta Yaratıcılık ve Yaratıcılığın Geliştirilmesi*".**Yapa Okulöncesi Eğitimi Semineri.**İstanbul:Yapa Yayınları

.....Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.(1998)Ç "**21.Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili**".Ankara:M.E.B.

.....Milli Eğitim Bakanlığı.(1997).Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.Ankara.

.....Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı.(1995).Üçüncü Milli Eğitim Şurası Okulöncesi Eğitimi Komisyon Raporu Kararları.19-30 Haziran Lefkoşa.

.....Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Yönetmeliği.

MUHTAROĞLU,Münir.(1985).KKTC'de Okul Öncesi Eğitime Kısa Bir Bakış.Yapa Okul Öncesi Eğitimi Semineri.İstanbul:Yapa Yayınları.

NALBANT,Hülya.:”yaratıcılık”.[Http://olusumdrama.sitemynet.com/oda/1999-2000/yaraticilik.html](http://olusumdrama.sitemynet.com/oda/1999-2000/yaraticilik.html)

OKTAY,Ayla.(1999).Yaşamın Sihirli Yılları.İstanbul:Epsilon Yayınları.

OKTAY,Necla.(1985). “Okul öncesi Eğitimin Batıda ve KKTC’de Başlaması ve Gelişimi”.Yapa Okul Öncesi Eğitimi Semineri.İstanbul:Yapa Yayınları.

OĞUZKAN, Şükran ve G.Oral .(1997).Okulöncesi Eğitimi.İstanbul:Milli Eğitim Basımevi.

ÖMEROĞLU,Esra ve A.TURLA.(2001).Okul öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi ve desteklenmesi.Milli Eğitim Dergisi:151.

PARLAK,İlkan.: “Yaratıcılık ve Zeka”.

[Http://olusumdrama.sitemynet.com/bulten/sayı_3/zeka/hml](http://olusumdrama.sitemynet.com/bulten/sayı_3/zeka/hml).

PARLAKYILDIZ,Belgin.(1998).Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Anasınıfı Programını Uygulamadaki Yeterlik Dereceleri.Bolu:İzzet Baysal Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi)

SANYEL, Didem.: **“Sınır Tanımayan Güç Yaratıcılık”**

[Http://www.biltek.tubitak.gov.tr/dergi/97/şubat/yaratıcılık.html](http://www.biltek.tubitak.gov.tr/dergi/97/şubat/yaratıcılık.html)

SİNGER, Dorothy ve S. Jerome. (1998) **Çocuklarda Yaratıcılığın.**

Gelişimi. Ankara: Gendaş Yayınları

SUNGUR, Nuray. (1992). **Yaratıcı Düşünce.** İstanbul: Evrim Yayınları.

SÜKAN, Zafer. (1983). **Okulöncesi Etkinlikleri.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

TUĞRUL, A. Belma. (1993). **“Okulöncesi Dönemde Etkin Öğretmen Modeli”.** Yapa

Okulöncesi Eğitim Semineri. Ankara: Yapa Yayınları.

TURCAN, A. İhsan. (1988). **Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Öğretmen Yetiştiren**

Yükseköğretim Kurumlarında Program Yeterliliği. Konya: Selçuk

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora tezi)

ULCAY, Sema. (1985). **“Okulöncesi Kuruluşlarda Yaratıcılık”.** Yapa okulöncesi

Eğitimi Semineri. İstanbul: Yapa Yayınları.

ULCAY, Sema. (1993). **“Okulöncesi Eğitim Araçları ve Legodacta Eğitim.**

Sistemi”. Yapa Okulöncesi Eğitimi Semineri. Ankara: Yapa Yayınları

ÜLGEN, Gülten ve E. Fidan. (1991). **Çocuk Gelişimi.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

ÜLKÜER, S. Nurper. (1987). **“Okulöncesi Eğitimde Öğretmenin Rolü”.** Yapa

Okulöncesi Eğitimi Semineri. Antalya: Yapa Yayınları.

YAKAR, Fahri ve L. GİNGÖK. (1983). **Anaokulu Öğretmeninin Rehber**

Kitabı. İstanbul: Yapa Yayınları.

YALIN,İ.Halil,L.HEDGES ve S.Özdemir.(1996).**Her Yönüyle Öğretmen**

Olabilme.Ankara:Milli Eğitim Basımevi.

YAVUZER,Haluk.(1998).**Çocuk Psikolojisi.**İstanbul:Remzi Kitabevi.

YILMAZ,Nahide.(1991).**Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı.**İstanbul:Yapa Yayınları.

Sayın Zühal Altıntaş
Gaziveren Anaokulu
Gözeleli.

"Nispeti Bir Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenine Kaynak Yazarları" konulu makalelerinizde Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü bünyesinde bulunan ve çalışmalarında bir başarıya götüren eğitimci öğretmenlerinizle ilgili olarak yaptığımız görüşmelerle önceden istenilen ve aranan sonuçların Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü ve bilahare ulaştırılan hususlarda görüş ve bilgilerin sağlığı ile rica ederiz.

Saygı Değeri
Müdür

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: S. 2606

Lefkoşa

9.12.2002

**Sayın Zühal Altıntaş
Gaziveren Anaokulu
Güzelyurt.**

“Nitelikli Bir Okul Öncesi Eğitim Öğretmeninin Kişisel Yetenekleri” konulu anket sorularınız Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş ve okullarımızda uygulanmasında bir sakınca görülmediği tarafımıza bildirilmiştir. Uygulama yapılacak okul müdürlükleriyle önceden istişare edilmesi ve anket sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü’ne bilâhare ulaştırılması hususunda gereği için bilgilerinizi saygı ile rica ederim.

**Sevgi Değgin
Müdür**

ÜE/BD

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

Değerli Meslektaşım ,

Aşağıdaki sorulardan size en uygun olanını işaretleyiniz. Uygulanacak testlerde doğru yada yanlış cevap yoktur; sadece kişisel görüşlerinizi belirlemeye yöneliktir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, bu amaç dışında hiç bir şekilde kullanılmayacak ve verilen yanıtlar sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir, isme bağlı açıklanmayacaktır. Cevaplarınız bu çalışmanın bilimsel düzeyine katkıda bulunacaktır. Teşekkürler...

Zuhal ALTINTAŞ

Y.D.Ü. Eğt. Bil. Fak. Eğt. Yön. Ve

Den. Ana Bilim Dalı

Master Öğrencisi

1- Yaşınız,

- ☐ 20-25
- ☐ 26-30
- ☐ 31-35
- ☐ 36-40
- ☐ 41 ve üzeri.

2- Medeni haliniz,

- ☐ Evli
- ☐ Bekar
- ☐ Dul / Boşanmış.

3- Çocuğunuz var mı?

- ☐ Yok
- ☐ Var.

4- Mezun olduğunuz kurum,

- ☐ 2 yıllık anaokulu öğretmenliği
- ☐ 4 yıllık anaokulu öğretmenliği
- ☐ Öğretmen Koleji
- ☐ Diğer

5- Şu anda çalışmakta olduğunuz kurum,

- ☐ Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokul
- ☐ Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıf
- ☐ Özel Eğitim Kurumları.
- ☐ Diğer

6- Kaç yıldır anaokulu öğretmeni olarak çalışıyorsunuz?

- ☐ 1-5 yıl
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 11-15 yıl
- ☐ 16-20 yıl
- ☐ 21 ve üstü.

7- Anaokulu öğretmenliği mesleğini isteyerek mi seçtiniz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

8- Daha önce hizmet içi eğitim aldınız mı?

- ☐ Hiç almadım
- ☐ 1 kez aldım
- ☐ 2 kez aldım
- ☐ 3 kere ve daha fazla.

9- Aşağıdaki okul öncesi eğitim kalitesini olumsuz yönde etkileyebilecek bir kaç sorun sıralanmıştır. Bu sorunları sizce önem derecesine göre rakam vererek sıralayınız.

(1 2 3 4 5 6 7 8)

- ☐ Araç-gereç ve donanım eksikliği (kaynak sorunu),
- ☐ Binalar ve fiziksel çevreden kaynaklanan sorunlar,
- ☐ Öğretmen yetiştirme programlarının eksikliği,
- ☐ Eğitim programlarından kaynaklı sorunlar (çağdaş yaşamın gerisinde kalınması, çocuğun ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaması v.b.),
- ☐ Okul- aile işbirliğinin yetersizliği,
- ☐ Hizmet içi eğitim programlarının yeterli sayıda olmayışı,
- ☐ Yönetici tutumundan kaynaklanan sorunlar,
- ☐ Milli Eğitim Sistemimizden kaynaklanan sorunlar,

FORM - 2

Aşağıdaki soruları size uygunluk derecesine göre her bir kutunun yalnızca birini işaretleyerek yanıtlayınız.

Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tam Katılıyorum
1	2	3	4	5

	1 2 3 4 5
1- Cevabını alamayacağını umduğum soruları sormak vakit kaybıdır.	() () () () ()
2- Zaman zaman topluluk içinde bazı insanları şaşırtacak kadar değişik düşünceler ortaya atarım.	() () () () ()
3- İnsanlık için özel bir şeyler yapabileceğime inanıyorum.	() () () () ()
4- Olaylar karşısında emin olmayan insanlara karşı saygımı yitiririm.	() () () () ()
5- Sırasında bazı şeylere kendimi fazlasıyla kaptırırım.	() () () () ()
6- Bir sorunun çözümüne yaklaştığımda önsezilerime ve hislerime güvenirim.	() () () () ()
7- Bir şeyler biriktirme ile ilgili uğraşları severim.	() () () () ()

	1	2	3	4	5
8- Eğer şimdiki mesleğimin dışında başka iki meslek arasında seçim yapmam istenseydi, kaşif yerine tıp doktoru olmayı tercih ederdim.	()	()	()	()	()
9- İleri düzeyde bir estetik duyarlılığa sahibim.	()	()	()	()	()
10- Başkalarına düşüncelerimi beğendirmekten ziyade, fikirler ortaya çıkarmaktan daha çok hoşlanırım.	()	()	()	()	()
11- Bana göre bilginin kaynağı, içeriğinden daha önemlidir.	()	()	()	()	()
12- Başkasının gösterdiği saygıdan çok, insanın kendi kendine olan saygısı önemlidir.	()	()	()	()	()
13- Başkalarını etkilemem gereken işleri severim.	()	()	()	()	()
14- Fazlası ile ilginç düşünceleri ortaya atmak isteyen insanlar pratik değildir.	()	()	()	()	()
15- Bir soruna belirli bir yaklaşım , yarar bulamayınca yöntemi çabucak değiştirebilirim.	()	()	()	()	()
16- İlgilerim uğruna mesleğimi değiştireceğime, mesleğim uğruna ilgilerimi daha kolay değiştirebilirim.	()	()	()	()	()
17- Zaman zaman sorunlarıma şip şak çözümler bulabilirim.	()	()	()	()	()
18-Yalnızca bulanık (düzensiz) bir şekilde düşünenler , benzetme ve analizlere başvururlar.	()	()	()	()	()
19- Sık sık pek anlayamadığım ve henüz açıklayamadığım bir sorun üzerinde çalışmaya başlarım.	()	()	()	()	()
20- Başarının yolunun çok çalışmaktan geçtiği inancındayım.	()	()	()	()	()
21- İçimden geçenleri kontrol altında tutmasını bilirim.	()	()	()	()	()
22- Kesin olmayan ve sezilmesi güç şeylerden hoşlanmam.	()	()	()	()	()
23- Birçok kişinin sorunu her şeyi çok ciddiye almalarından kaynaklanır.	()	()	()	()	()
24- Ulaşmayı tasarladığım amaçlar uğruna çabuk elde edebileceğim bir kazanç veya rahatlığı kolaylıkla bir kenara atabilirim.	()	()	()	()	()
25- Yaşamın gizemi bana çekici gelmektedir.	()	()	()	()	()
26- Belirli bir sorunu çözerken her zaman doğru işlemleri takip ettiğim konusunda büyük ölçüde emin olmak isterim.	()	()	()	()	()
27- Sorun çözmede adım adım mantıklı aşamaların en iyi yöntem olduğuna inanırım.	()	()	()	()	()

5 4 3 2 1

- 28- Başkalarının benim hakkımdaki düşünceleri konusunda oldukça fazla kafa yorurum. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 29- Benim için doğru olduğunu düşündüğüm şeyleri yapmak başkalarının onayını kazanmaktan daha önemlidir. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 30- Güç sorunların çözümü ile bir süre uğraşabilirim. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 31- Çoğunlukla en iyi fikirler özellikle bir şeyle meşgul olmadığım zaman aklıma gelir. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 32- Sorun çözdüğüm zaman , sorunun analiz aşamasında daha hızlı ; elde ettiğim bilgiyi zentez etme aşamasında ise daha yavaş çalışırım. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 33- Hayal alemine dalmak, bir çok önemli projemin ortaya çıkmasına neden olur. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 34- Benimle aynı toplumsal sınıf ve aynı meslek alanında olan insanlarla daha çabuk anlaşabilirim. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 35- Sorun çözümünde ön seziler güvenilirmez gelmektedir. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 36- Kendimi yetersiz hissedeceğim durumlardan kaçmaya çalışırım. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 37- Eğlenceden önce "iş" kararını uygulayan insanlar hoşuma gider. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 38- Kusursuzluk peşinde koşan insanların akıllı olmadığı düşüncesindeyim. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 39- Her şeye bir yer bulunması ve her şeyin yerli yerinde olması benim için önemlidir. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 40- Cevabı olmayan sorular sormaktan hoşlanmam. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 41- Hiç bir çıkış yolu olmasa da yeni düşüncelerle varolmayı severim. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 42- Bir sorunu çözememek zaman zaman yanlış soruların sorulması yüzündendir. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 43- Kişinin yanlışlarını analiz etmesi boşuna zaman kaybıdır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 44- Yakalanmadığı sürece her zaman bir dolandırıcının zekasına hayran kalmışımdır. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 45- Sık sık insanların, yolların ve küçük şehirlerin isimleri gibi bazı şeyleri unutma eğilimindeyim. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 46- İyi bir grup üyesi olarak kabul edilmek benim için önemlidir. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 47- Sorumluluk duygusuna sahip, bütünüyle güvenilir bir insanım. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 48- Grupla çalışmayı tek başına çalışmaya tercih ederim. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 49- Sık sık sorunların üzerinde çalışırım, onları bir kenara atamam. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- 50- Bir üniversite profesörü olsaydım, teoriye uygun dersler yerine, uygulamalı dersler vermeyi tercih ederdim. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐